

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PERFORMANCE AT SALA CHALERMKRUNG ROYAL THEATRE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Thai Dance
Department of Dance
FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS
Chulalongkorn University
Academic Year 2022
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
โดย	นายจิรพัทธ์ พานพุด
สาขาวิชา	นาฏยศิลป์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณณี บุญเพ็ญ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ศักดิ์ดา ปั่นเหนงเพ็ชร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณณี บุญเพ็ญ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โจรนสุขสมบูรณ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน)

จิรพัทธ์ พานพุด : การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง. (PERFORMANCE AT SALA CHALERMKRUNG ROYAL THEATRE) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.สุพรรณณี บุญเพ็ญ

วิทยานิพนธ์เรื่องการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง มีการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ รวมไปถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย เพื่อให้เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญวงการนาฏศิลป์ไทย ผลการวิจัยพบว่า ศาลาเฉลิมกรุงเป็นถาวรวัตถุที่มีอายุ 89 ปี เดิมเคยเป็นโรงภาพยนตร์ที่มีความทันสมัยมาก เมื่อเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ต้องหยุดฉายหนัง และมีการนำละครเวทีขึ้นมาแสดงแทนชั่วคราว เมื่อสงครามจบลงหนังจึงกลับมาฉายดังเดิม ต่อมาในปี 2535 มีการปิดปรับปรุงครั้งใหญ่ เป็นการบูรณะส่วนโครงสร้างสถาปัตยกรรม เวที ที่นั่งของผู้ชม และเทคนิคต่าง ๆ พร้อมการเปิดตัวอีกครั้ง ในฐานะเฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์ในปี 2536 มีการแสดงคอนเสิร์ต เป็นเวทีประกาศรางวัล จัดการประกวดต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดการแสดง โขนจินตนาถมิตร ต่อมาได้จัดการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุงขึ้น โดยในแต่ละปีจะจัดเนื่องในโอกาสที่สำคัญ อาทิ เนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นต้น และในปัจจุบันได้จัดเป็นการแสดงโขนรอบนันทองเที้ยว ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง แบ่งออกเป็น 5 ยุค ดังนี้ 1) ภาพยนตร์ก่อนสงคราม 2) ละครเวทีช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 3) ภาพยนตร์หลังสงคราม 4) โรงมหรสพระดับสากล 5) โขนศาลาเฉลิมกรุง จากการศึกษาของผู้วิจัยเห็นได้ชัดว่า แต่ละยุคมีทั้งการแสดงที่เหมือน และแตกต่างกัน อย่างเช่นยุคที่ 1 และ 3 จะมีการฉายภาพยนตร์เหมือนกัน และต่างกันอย่างยุคที่ 2 แสดงละครเวที ส่วนยุคที่ 5 แสดงโขน ปัจจัยแห่งการเปลี่ยนอันมีนัยสำคัญ กล่าวคือ การเกิดสงคราม และความนิยมสิ่งบันเทิงใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อการแสดงโดยตรง แม้ว่าศาลาเฉลิมกรุงจะมีการปรับเปลี่ยนการแสดงอยู่ตลอดนั้นเพราะว่าต้องการที่จะให้การแสดงที่จัดอยู่ในการดูแลของศาลาเฉลิมกรุงมีความเท่าทันต่อความนิยมในแต่ละยุคสมัย และอีกประเด็นหนึ่งนั่นก็คือ เพื่อเป็นการแก้ไขสถานการณ์ และสภาวะการเปลี่ยนแปลงความนิยมสิ่งบันเทิงที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เพื่อดำรงไว้ซึ่งโรงมหรสพหลวงอันรวมประวัติศาสตร์การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุงสืบไป

สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6280008335 : MAJOR THAI DANCE

KEYWORD: Performance ; Sala Chalermkrung

Jirapat Panpud : PERFORMANCE AT SALA CHALERMKRUNG ROYAL THEATRE. Advisor: Asst. Prof. SUPHANNEE BOONPENG, Ph.D.

This a thesis on performances at the Sala Chalermkrung Royal Theatre. The purposes of this research were to investigate from the academic documentations and the related researches to obtain historical data including the experts' interviews. Then analyze and summarize the data to be an important knowledge for Thai dance and drama. The results showed that Sala Chalermkrung Royal Theatre is a permanent cultural theatre that is 89 years old. It used to be a very modern movie theatre, called Sala Chalermkrung. Entering the era of World War 2, the film had to be stopped and perform a stage play instead. When the war ended, the film returned to show again. There is a major refurbishment that is the restoration of the architectural structure, stage, seats, and various techniques. Ready to be launched again as "Chalermkrung Royal Theater" There having a concerts, award ceremonies, and various contests. In addition, there is a show named Khon Chintanarumit. later the Khon Sala Chalermkrung was performed and held on important occasions in each year. At the present, that show is performed not only on the important occasions but also for tourists. The analyzing found that the performances at Sala Chalermkrung Royal Theatre were divided into 5 eras as follows: 1) pre-war movies 2) stage plays during World War II 3) post-war movies 4) international theaters 5) Khon Sala Chalermkrung Royal Theatre. From the researcher's investigate found that each era has both similar and different performances. There has been a significant change from one era to another. Although The reason that the Sala Chalermkrung Royal Theatre has changed the performance all the time is they wanted to organized the performances be up-to-date. And another reason is to rectify the situation and various conditions that occurred at that time, to maintain the royal theater that combines the precious history of the performances at the Sala Chalermkrung Royal Theatre.

Field of Study: Thai Dance

Student's Signature

Academic Year: 2022

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตา และความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ บุญเพ็ง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้การสนับสนุน ให้การชี้แนะแนวทางในการเขียนงานวิจัยและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ได้

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โจรนสุขสมบูรณ์ อาจารย์ผู้ให้ความรู้ทางวิชาการและความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ตลอดจนให้ความคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยตลอดการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ อีกทั้งขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ศักดา ปันเหนงเพ็ชร และรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน ขอขอบพระคุณคณาบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณาจารย์ทุกท่าน รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายในการสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ที่กรุณาให้การสัมภาษณ์ และให้แนวทางในการดำเนินงาน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลและไปใช้ในการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษา มอบกำลังใจและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสามารถดำรงประโยชน์ให้แก่บุคคลทุกท่านที่มี ความสนใจ จะศึกษาได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และขออุทิศคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้แก่ผู้มีอุปการคุณทุกท่านดังที่กล่าวข้างต้นและที่มีอาจกล่าวทั้งหมดได้ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณของท่านอย่างที่สุด จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จิรพัทธ์ พานพุด

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	4
1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
1.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	5
1.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	5
1.5.4 ศึกษาและค้นคว้าจากหนังสือได้แก่.....	5
1.5.5 ศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัย.....	5
1.5.6 การวิจัยภาคสนาม.....	6

1.5.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	6
1.6 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2	9
วรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง	10
2.1.1 ประวัติความเป็นมา	10
2.1.2 พื้นที่ตั้ง	14
2.1.3 สัญลักษณ์	16
2.1.4 การแสดง	27
2.2 ภาพยนตร์ และโรงภาพยนตร์	37
2.2.1 จุดกำเนิดของภาพยนตร์	37
2.2.2 ภาพยนตร์ในประเทศไทย	38
2.3 โรงละคร	40
2.3.1 ความหมายของโรงละคร	40
2.3.2 รูปแบบของโรงละคร	42
2.3.3 การบริหารโรงละคร	42
2.3.4 การจัดการโรงละคร	44
2.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลศาลาเฉลิมกรุง	45
2.4.1 บริษัท สหศินีมา จำกัด	45
2.4.2 บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์	47
2.4.3 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	47
2.4.4 มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง	49
2.5 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	51

2.5.1 เหตุที่มีทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง	51
2.5.2 ความหมายของทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลง	52
2.5.3 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง 4 ประเภท.....	53
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
บทที่ 3	59
วิธีดำเนินงานวิจัย	59
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย.....	59
3.1.1 การศึกษาเอกสาร	59
3.1.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม	59
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
3.3 วิธีการเก็บข้อมูล	60
3.3.2 ข้อมูลจากการสอบถาม.....	60
3.3.3 ข้อมูลการสัมภาษณ์	61
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	61
3.4.1 วิเคราะห์จากเอกสาร.....	61
3.4.2 วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์	63
3.4.3 วิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎี.....	63
3.5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	63
3.5.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	63
3.5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสอบถามผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง	64
บทที่ 4	71
การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง.....	71
4.1 การจัดการแสดง	72
4.1.1 การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุง.....	72

4.1.2 การแสดงที่เข้าเช่าใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง.....	99
4.1.3 การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน.....	100
4.1.4 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง.....	102
4.2 บทบาทศาลาเฉลิมกรุงในแต่ละยุค.....	103
4.2.1 ยุคที่ 1 ภาพยนตร์ก่อนสงคราม (2476 - 2483).....	104
4.2.2 ยุคที่ 2 ละครเวทีระหว่างสงคราม.....	105
4.2.3 ยุคที่ 3 ภาพยนตร์หลังสงคราม (2489 - 2528).....	106
4.2.4 ยุคที่ 4 โรงมหรสพระดับสากล.....	107
4.3.4 ยุคที่ 5 โขนศาลาเฉลิมกรุง.....	108
บทที่ 5	121
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	121
บรรณานุกรม.....	125
ภาคผนวก.....	128
ภาคผนวก ก	129
ภาคผนวก ข	133
ภาคผนวก ค	139
ประวัติผู้เขียน.....	147

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สรุปตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุง	20
ตารางที่ 2 สรุปความหมายแผ่นเหล็กประดับ เทพพนม ปฐม พรหมสี่หน้า	24
ตารางที่ 3 ละครเพลง หรือ ละครเวทีที่แสดงในศาลาเฉลิมกรุง	29
ตารางที่ 4 สรุปผลการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่การวิเคราะห์	55
ตารางที่ 5 สรุปผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
ตารางที่ 6 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	64
ตารางที่ 7 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	65
ตารางที่ 8 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสอบถามผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง	66
ตารางที่ 9 การแสดงแต่ละประเภทที่จัดขึ้นโดยศาลาเฉลิมกรุง	74
ตารางที่ 10 การแสดงที่เข้าเข้าใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง	99
ตารางที่ 11 การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน	100
ตารางที่ 12 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง (กลางแจ้ง)	102
ตารางที่ 13 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง (ในโรงละคร และอาคารอื่น)	103
ตารางที่ 14 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 1	104
ตารางที่ 15 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 2	105
ตารางที่ 16 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 3	106
ตารางที่ 17 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 4	108
ตารางที่ 18 สรุปอัตลักษณ์ของโซนในศาลาเฉลิมกรุง	110
ตารางที่ 19 สรุป และลำดับเหตุการณ์ตามประวัติศาสตร์ศาลาเฉลิมกรุง	113

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สมเด็จพระเจ้าฟ้าพระราชาธิปกคักติเดชน์สนพระราชหฤทัยการถ่ายรูปรมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์	10
ภาพที่ 2 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงวางศิลาฤกษ์	11
ภาพที่ 3 หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร	12
ภาพที่ 4 อาจารย์นารถ โปธิประสาธ	13
ภาพที่ 5 เครื่องปรับอากาศระบบไอน้ำ เครื่องแรกของประเทศไทย	14
ภาพที่ 6 พื้นที่บริเวณสนามน้ำจืด	15
ภาพที่ 7 ถังเก็บน้ำจืดข้างศาลาเฉลิมกรุง	16
ภาพที่ 8 ป้ายชื่อศาลาเฉลิมกรุง	18
ภาพที่ 9 ตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุง	19
ภาพที่ 10 ภาพขยายตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุง	20
ภาพที่ 11 พญาครุฑศาลาเฉลิมกรุง	22
ภาพที่ 12 พญาครุฑศาลาเฉลิมกรุงในปัจจุบัน	22
ภาพที่ 13 ร่างกำหนดการพิธีอันเชิญพญาครุฑ	23
ภาพที่ 14 เทพพนม ปฐม พรหมสี่หน้า	24
ภาพที่ 15 ตราสัญลักษณ์แห่งครุ	26
ภาพที่ 16 พระประโคนธรรพ พระวิษณุกรรม พระปัญจสิงขร	26
ภาพที่ 17 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เลียบมณฑลฝ่ายเหนือ	27
ภาพที่ 18 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เลียบมณฑลฝ่ายเหนือ (ในตลาด)	27
ภาพที่ 19 ฟ้อนรับเสด็จฯ เมื่อครั้ง เสด็จฯ เลียบมณฑลฝ่ายเหนือ	28
ภาพที่ 20 ใบปิดภาพยนตร์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ เรื่อง “TARZAN THE APEMAN”	28
ภาพที่ 21 ใบปิดภาพยนตร์ไทยเรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย”	31

ภาพที่ 22	เบื้องหลังการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย”	31
ภาพที่ 23	ใบปิดภาพยนตร์ไทยเรื่อง “ยอดหญิง”	32
ภาพที่ 24	ใบปิดภาพยนตร์ไทยเรื่อง “สาวเครือฟ้า”	32
ภาพที่ 25	การแสดงโขนจินตนาถุมิต ฉากหนุมานหาวเป็นดาวเดือน	33
ภาพที่ 26	การแสดงโขนจินตนาถุมิต ฉากวิมานพระอิศวร.....	33
ภาพที่ 27	โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดพระจักราวตาร (ฉากเกษียรสมุทร)	34
ภาพที่ 28	โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดพระจักราวตาร (ฉากสนามรบ)	34
ภาพที่ 29	โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมานชาญกำแหง (ฉากตะลุมบอน).....	35
ภาพที่ 30	โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมานข้าราชการพระจักรี (ฉากครองเมือง)	35
ภาพที่ 31	โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมาน (ฉากสวนพระอูมา)	36
ภาพที่ 32	โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมาน (ฉากใต้มหาสมุทร).....	36
ภาพที่ 33	หลักหมายใต้ต้นโพธิ์	39
ภาพที่ 34	ลายพระราชหัตถเลขา รัชกาลที่ 7 ในการจัดตั้งบริษัท	46
ภาพที่ 35	ตราสัญลักษณ์มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง	50
ภาพที่ 36	แคโรล ไวส์ (Carol Weiss).....	52
ภาพที่ 37	ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ประเภทจากนิยามของ Maoz Brown	53
ภาพที่ 38	สถานะของศาลาเฉลิมกรุงทั้ง 5 ยุค	112

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ศาลาเฉลิมกรุง” เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชประสงค์ให้สร้างไว้เป็นหนึ่งในถาวรวัตถุ เพื่อการเฉลิมฉลองพระนคร¹

โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุงเป็นโรงภาพยนตร์เสียงที่มีขนาดใหญ่และทันสมัยซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง 150 ปี กรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นศรีสง่าแก่พระนคร มูลเหตุแห่งการสร้างโรงภาพยนตร์ คือการมีภาพยนตร์ขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย จนคนไทยสามารถสร้างภาพยนตร์ได้เองและมีอุตสาหกรรมผลิตภาพยนตร์ไทยขึ้น ในเวลาต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดการผลิตภาพยนตร์ได้ทรงถ่ายภาพยนตร์สารคดีด้วยพระองค์เอง ทรงพระราชนิพนธ์และกำกับการแสดงถึง 3 เรื่อง²

จากสาระสำคัญที่ผู้วิจัยกล่าววกมาตั้งข้างต้น อันเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดเป็น “โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง” ในอดีตโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงสร้างขึ้นสำหรับฉายภาพยนตร์ ถือได้ว่าเป็นโรงภาพยนตร์แห่งแรกในประเทศไทยที่มีเครื่องปรับอากาศไอน้ำขนาดใหญ่ และมีการฉายภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม จึงได้มีคำกล่าวขานกันว่า “ความทันสมัยที่สุดในเอเชีย” กล่าวคือ เป็นสถานบันเทิงที่ปลูกสร้างโดยความต้องการของกษัตริย์ อุตสาหกรรมภาพยนตร์กำลังเป็นที่นิยม เป็นการก่อให้เกิดธรรมเนียมใหม่ ๆ เป็นผู้นำแห่งโรงภาพยนตร์ในหลายประการ มีความสะดวกสบายและทันสมัย อาทิ ภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม เครื่องปรับอากาศ ม่านเวทีระบบอัตโนมัติ ที่นั่งชมภาพยนตร์เป็นชั้นต่าง ๆ และการจัดที่นั่งพิเศษส่วนตัวที่มีชื่อเรียกว่าชั้นบ็อกซ์ จึงได้ผลตอบรับอย่างมากจากคนไทยในสมัยนั้น

¹ ธนาทิพ ฉัตรภูติ, *ตำนานโรงหนัง* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เวลาดี, 2547) หน้า 23

² สุรพล วิรุฬห์รักษ์, *วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 236

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งบริษัท United Cinema Co.,Ltd. ซึ่งพระราชทานเป็นชื่อไทยว่า “สหคีนีมา” จำกัด ขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจการค้าภาพยนตร์³

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความรุ่งเรืองของโรงมหรสพศาลาเฉลิมกรุงในฐานะโรงภาพยนตร์เมื่อยุคแรกอันได้แผ่กระจายไปถึงโรงภาพยนตร์ในบริเวณใกล้เคียง ด้วยธุรกิจภาพยนตร์ของบริษัท สหคีนีมา จำกัด ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ซึ่งสวนกระแสกับบริษัทภาพยนตร์อื่นที่ประสบปัญหาขาดทุนอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงได้มีการรับช่วงต่อโดยการรับซื้อการขาดทอดกิจการ ได้มีการปรับปรุงให้เป็นโรงภาพยนตร์เสียง และยังได้รับพระราชทานนามให้เข้ากับคำว่าศาลาเฉลิมกรุง อาทิ โรงภาพยนตร์พัฒนารมณีย์ เปลี่ยนเป็น ศาลาเฉลิมนคร โรงหนังสิงคโปร์ เปลี่ยนเป็น ศาลาเฉลิมบุรี เป็นต้น

ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่ประเทศไทย จนไม่สามารถต้านทานทัพของญี่ปุ่นได้ ประเทศไทยจึงต้องทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามแก่สัมพันธมิตร จึงส่งผลกระทบต่อกิจการภาพยนตร์ทั่วประเทศอย่างมาก หนึ่งในฉายส่วนใหญ่เป็นหนังฮอลลีวูดซึ่งสหรัฐอเมริกาประกาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ประเทศไทยเมื่ออยู่ในฝ่ายของคู่สงครามจึงไม่สามารถนำหนังเข้ามาฉายในประเทศได้ โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ในฐานะของโรงภาพยนตร์ที่ต้องดำเนินกิจการภาพยนตร์ของบริษัทสหคีนีมาต่อไป จึงได้ทำการฉายภาพยนตร์เก่าซ้ำ ฉายได้สักระยะก็ได้ปรับเปลี่ยนนำละครเวทีเข้ามาจัดแสดง พอหมดยุคสงคราม ภาพยนตร์ก็สามารถนำเข้ามาและกลับมาฉายจนได้รับความนิยมดังเดิม

นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการแสดงไปตามสถานการณ์บ้านเมือง ในฐานะโรงภาพยนตร์ ซึ่งบุคคลที่จะเข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง จะต้องเป็นบุคคลที่มีฐานะหรือเป็นคนชนชั้นกลางขึ้นไป เพราะในจังหวะที่โรงภาพยนตร์กำลังเป็นที่นิยม ในย่านนั้นก็เป็นที่ยอดนิยม สังสรรค์กันของกลุ่มคนในวงการบันเทิงไทย ต่อมาได้มีการเกิดมีโรงภาพยนตร์เอกชนขึ้นอีกมากทั้งในเขตฝั่งพระนคร ฝั่งธนบุรี ในภูมิภาคและจังหวัดอื่น ๆ ไม่เว้นแม้แต่บริเวณที่ใกล้กันกับโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง มีโรงลิเกปิดวิกอีกหลายคณะที่เข้ามาเป็นปัจจัยในการทำให้ความนิยมของการชมภาพยนตร์นั้นลดลง เนื่องด้วยบุคคลที่มีฐานะชั้นปานกลางลงไป ยังคงมีความต้องการสิ่งบันเทิงจากการชมภาพยนตร์และศิลปะการแสดงต่าง ๆ อีกทั้งประเทศไทยได้มีสถานีโทรทัศน์เกิดขึ้น รวมไปถึงจนถึงการบันทึกภาพโทรทัศน์หรือที่เรียกว่าวิดีโอ จึงทำให้เกิดทางเลือกใหม่ที่บุคคลเหล่านั้นสามารถเข้าถึงได้ ด้วยเหตุและปัจจัยดังกล่าวจึงมีส่วนที่ทำให้โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงจำเป็นต้องเปลี่ยนไปตามยุคและสมัย

³ ธนาทิพ ฉัตรภูติ, *ตำนานโรงหนัง* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เวลาดี, 2547) หน้า 24

ในปี พ.ศ.2528 โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงเข้ามาอยู่ในการดูแลของบริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ มีการบริหารศาลาเฉลิมกรุงให้เป็นโรงมหรสพเพื่อการแสดงระดับสากล

ใน พ.ศ.2535 โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงปิดตัวลงชั่วคราว เพื่อการปรับปรุงครั้งใหญ่ ให้เข้าสู่บทบาทใหม่ในฐานะเวทีเพื่อการแสดง ปรับเปลี่ยนจากเดิมที่ทำหน้าที่หลักในฐานะโรงภาพยนตร์

ใน พ.ศ.2536 โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง เปิดตัวขึ้นอีกครั้ง ในนาม “เฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์” ร่วมกับการแสดงที่มีชื่อว่า “โชนจินตนาถมิตร์” อันหมายถึงการนำจินตนาการมาสร้างให้เกิดความสมจริง โดยใช้มหากาพย์รามายณะ หรือที่คนไทยรู้จักกันในนามรามเกียรติ์ ในขณะเดียวกันก็ได้มีการวางแนวทางให้มีละครเวทีแสดงด้วย เพื่อเป็นการย้อนรำลึกยังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ใน พ.ศ.2548 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงได้ก่อตั้ง “มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง” ขึ้นตามนโยบายเชิงสังคมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทย ตั้งอยู่ที่ 66 ถนนเจริญกรุง แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุงได้ทำพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องสมัยเฉลิม นับเป็นโอกาสอันดีเนื่องด้วยในวันเดียวกันนี้เป็นวันที่ศาลาเฉลิมกรุงได้เปิดดำเนินการครบ 72 ปี โดยมี รศ.ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (องคมนตรี) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นประธานในพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิ

ปัจจุบันโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงได้มีการจัดการแสดงที่หลากหลาย ได้รับความร่วมมือจากบุคคลในวงการแสดงทั้งภาครัฐ และเอกชน จัดกิจกรรมมหรสพครบทุกรูปแบบ ทั้งการแสดงหน้าม่าน ละคร ภาพยนตร์ ดนตรี และการแสดงโขน ปัจจุบันได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติอย่างมากในการแสดงรอบนักท่องเที่ยว ซึ่งในแต่ละวันนั้นจะมีนักท่องเที่ยวจากนานาประเทศเข้ามาชมการแสดงโขน ซึ่งเป็นที่น่ายินดียิ่งในการที่โขนของไทยได้ขึ้นทะเบียนว่า "โขนไทย" เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากองค์การยูเนสโก อีกทั้งยังเป็นที่ยู่อักกันอย่างแพร่หลาย การที่มีชาวต่างชาติเข้ามาชมการแสดงโขนในโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงกันอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง

จะเห็นได้ว่าโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงมีประวัติศาสตร์ และวิวัฒนาการทางด้านการจัดการต่าง ๆ รวมไปถึงการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกับรูปแบบการแสดงที่หลากหลายมาเป็นเวลานาน อีกทั้งยังมีการแปรเปลี่ยนจากโรงภาพยนตร์กลายเป็นโรงมหรสพอย่างถาวรได้อย่างน่าสนใจ ในด้านหลักฐานที่มีความสำคัญผู้วิจัยยังไม่พบข้อมูลหรือหลักฐานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างตรงประเด็นกับเรื่องราวดังกล่าว หากข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์ของการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุงไม่ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล ไว้ในรูปแบบงานวิจัย คงเป็นที่น่าเสียดายหากข้อมูลเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลง และสูญหายไปใ้ที่สุด

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญ และมีความสนใจที่จะศึกษาประวัติความเป็นมาของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง และการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง เพื่อเป็นการดำรงรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของประวัติศาสตร์ อนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางภูมิปัญญาของศิลปิน ปรมาจารย์ บรรดานักแสดง และบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดง ให้คงอยู่เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ และชนรุ่นหลังที่มีความสนใจที่จะศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษางานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาประวัติความเป็นมาของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง กำหนดจากปีแรกที่ศาลาเฉลิมกรุงเปิดทำการ จนถึงปีที่ผู้วิจัยได้เริ่มทำการศึกษา (2476 - 2563) โดยมีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

- 1) สถานที่
- 2) รายการแสดงที่สำคัญในแต่ละยุค
- 3) เหตุการณ์เปลี่ยนแปลง

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง หมายถึง มหรสพการแสดงอันทรงคุณค่าของประเทศไทยทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมไทย และการแสดงระดับสากล ภาพยนตร์ ละครเวที จำอวด เพลง ดนตรี คอนเสิร์ต ละครร่ำ และโขน ศาลาเฉลิมกรุงเป็นเวทีจัดงานต่าง ๆ เช่น การประกวดร้องเพลง ประกาศรางวัล การจัดพิธีไหว้ครุนาฏศิลป์ไทย เป็นต้น

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ และเอกสารทางวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

1.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบบันทึกการสังเกตการณ์
- 2) แบบสอบถาม
- 3) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลอันนำไปสู่กระบวนการเรียบเรียง วิเคราะห์ ประวัติศาสตร์ของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง โดยทำการศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 1) หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- 2) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- 3) หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- 4) หอวชิราวุธานุสรณ์ กรุงเทพมหานคร
- 5) ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- 6) หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- 7) หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพมหานคร
- 8) ห้องสมุด สถาบันพระปกเกล้า กรุงเทพมหานคร

1.5.4 ศึกษาและค้นคว้าจากหนังสือได้แก่

- 1) “วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์” โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ กล่าวถึงความเป็นมาของศาลาเฉลิมกรุง
- 2) “ตำนานโรงหนัง” โดย ธนาทิพ ฉัตรภูติ กล่าวถึงประวัติของศาลาเฉลิมกรุง
- 3) “120 ปี ผ่านฟ้าประชาธิปไตย” โดยสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

1.5.5 ศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัย

- 1) สถาปัตยกรรมสมัยใหม่กลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิก พ.ศ.2459 – 2508 โดย ใจรัก จันทร์สิน
- 2) การบริหารทรัพยากรกายภาพโรงละคร โดย นิรดา ดำรงทวีศักดิ์
- 3) การแสดงละครเพลงของไทย พ.ศ.2490 – 2496 โดย ศิริมงคล นาฏยกุล
- 4) จารีตการฝึกหัดและการแสดงโขนของตัวพระราม โดย ไพฑูรย์ เข้มแข็ง

1.5.6 การวิจัยภาคสนาม

- 1) สังเกตการณ์การทำงาน และการจัดการในพื้นที่การแสดงศาลาเฉลิมกรุง
- 2) จากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียงของศาลาเฉลิมกรุง
- 3) จากการสอบถาม และสัมภาษณ์ บุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารขั้นต้น เอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้อง มาเรียบเรียง และสรุป ในส่วนข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาใช้เป็นหลักการตรวจสอบ และยืนยันข้อมูลที่ได้มา จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็น และเขียนบรรยายรายงานการวิจัย ตลอดจนสรุป และอภิปรายผลการวิจัย

ทฤษฎี ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ “ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง” ของ แครอล ไวส์ (Carol Weiss) นักมานุษยวิทยา ผู้เป็นคนแรกที่ทำให้เกิดทฤษฎีนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.5 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.6 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอรายงานการวิจัยเรื่อง การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง ผู้วิจัยได้ทำการสรุปข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบของงานวิจัย ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

- 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.3 ขอบเขตของการวิจัย
- 1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ
- 1.5 ระเบียบวิธีวิจัย
- 1.6 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย
- 1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 วรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง
 - 2.1.1 ประวัติความเป็นมา
 - 2.1.2 พื้นที่
 - 2.1.3 สัญลักษณ์
 - 2.1.4 การแสดง

2.2 ภาพยนตร์ และโรงภาพยนตร์

2.2.1 จุดกำเนิดของภาพยนตร์

2.2.2 ภาพยนตร์ในประเทศไทย

2.3 โรงละคร

2.3.1 ความหมายของโรงละคร

2.3.2 รูปแบบของโรงละคร

2.3.3 การบริหารโรงละคร

2.3.4 การจัดการโรงละคร

2.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลศาลาเฉลิมกรุง

2.4.1 บริษัท สหสินีมา จำกัด

2.4.2 บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์

2.4.3 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

2.4.4 มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง

2.5 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

บทที่ 4 การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

4.2 การจัดการแสดง

4.2.1 การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุง

4.2.2 การแสดงที่เช่าเข้าใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง

4.2.3 การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน

4.2.4 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลสารสนเทศทางประวัติศาสตร์การแสดงของศาลาเฉลิมกรุง และความสำคัญของศาลาเฉลิมกรุงในฐานะเป็นแหล่งบันทึกการแสดงแห่งหนึ่งในประเทศไทย

บทที่ 2

วรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง” ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาประวัติศาสตร์การแสดงที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงในโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง อันมีเรื่องราวที่ยาวนานกว่า 89 ปี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร สาระสำคัญจากสื่อออนไลน์ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถเรียบเรียงเนื้อหา และสรุป ได้หลายประเด็น ดังนี้

- 2.1 โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง
 - 2.1.1 ประวัติความเป็นมา
 - 2.1.2 พื้นที่ตั้ง
 - 2.1.3 สัญลักษณ์
 - 2.1.4 การแสดง
- 2.2 ภาพยนตร์ และโรงภาพยนตร์
 - 2.2.1 จุดกำเนิดของภาพยนตร์
 - 2.2.2 ภาพยนตร์ในประเทศไทย
- 2.3 โรงละคร
 - 2.3.1 ความหมายของโรงละคร
 - 2.3.2 รูปแบบของโรงละคร
 - 2.3.3 การบริหารโรงละคร
 - 2.3.4 การจัดการโรงละคร
- 2.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลศาลาเฉลิมกรุง
 - 2.4.1 บริษัท สหสินีมา จำกัด
 - 2.4.2 บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์
 - 2.4.3 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
 - 2.4.4 มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง
- 2.5 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง

2.1.1 ประวัติความเป็นมา

“จากแนวพระราชดำริที่ทรงเห็นว่าสิ่งบันเทิงที่เฟื่องฟูมากที่สุดในโลกยุคนั้นก็คือภาพยนตร์ และแม้ว่าที่ทรงรอบรู้และเป็นนักนิยมภาพยนตร์ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์กว่า 9 ล้านบาท เพื่อสร้างโรงภาพยนตร์สำหรับฉายภาพยนตร์เสียงขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทยอีกทั้งยังมีลักษณะภูมิฐานเป็นที่เชิดหน้าชูตาของประเทศได้⁴”

จากมูลเหตุสำคัญดังที่ผู้วิจัยหยิบยกมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญต่อสิ่งบันเทิงที่มีความนิยม และด้วยเหตุผลอันใด จึงทำให้พระองค์นั้นพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ถึง 9 ล้านบาท เพื่อสร้างโรงภาพยนตร์ และด้วยมูลเหตุเหล่านี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงพระราชประวัติในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยสังเขป เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันของเนื้อหาเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง

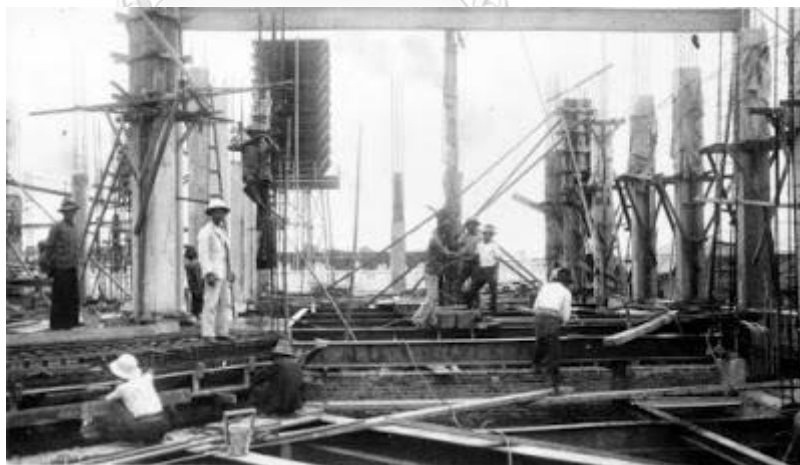
ภาพที่ 1 สมเด็จพระเจ้าฟ้าพระชาธิปกคัตติเดชน์สนพระราชหฤทัยการถ่ายรูปมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์
ที่มา : สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 120 ปี ฝ่าฟ้า ประชาธิปก, 2556, 71

⁴ สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, อันเนื่องมาจากความรักของพระปกเกล้าฯ (ออนไลน์), 4 ตุลาคม พ.ศ. 2562, แหล่งที่มา <https://www.stou.ac.th/study/projects/training/culture/content/king%207/index.htm>

จากภาพจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อยังทรงพระเยาว์ ได้มีความสนพระราชมหุทัยในการถ่ายภาพ และเมื่อเจริญพระชนมพรรษาจนกระทั่งได้ขึ้นครองสิริราชสมบัติ หลังจากที่ว่างในพระราชกิจ ที่นอกจากจะทรงดนตรี และกีฬาแล้ว ยังทรงสนพระราชมหุทัยในเรื่องเครื่องยนตร์กลไกจากหนังสือ จากผู้ชำนาญการจนมีพระปรีชาสามารถทดลองใช้ได้เอง อีกทั้งพระองค์ยังทรงมีกล้องถ่ายภาพและภาพยนตร์จำนวนมากที่ทรงสะสมไว้ จากความที่กล่าวมาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยโปรดการถ่ายภาพและภาพยนตร์

ด้วยมูลเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยมองว่าเป็นเหตุสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่อการเกิดขึ้นของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง

กล่าวย้อนกลับไปเมื่อกรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 150 ปี ใน พ.ศ.2475 เป็นปีแห่งการเฉลิมฉลอง กรุงเทพมหานครในขณะนั้นได้มีการปลูกสร้างถาวรวัตถุขนาดใหญ่ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกประโยชน์เป็นที่ระลึกแห่งการเฉลิมฉลอง ครั้นนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระราชดำริให้จัดสร้างสะพานปฐมบรมราชานุสรณ์ เพื่อเชื่อมกรุงเทพฯ กับกรุงธนบุรีให้มีความเจริญพัฒนาทัดเทียมกัน รวมไปถึงจนถึงการสร้างโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ซึ่งแต่เดิมนั้น ได้มีชื่อเรียกที่ต่างกันไปตามแต่บุคคลจะกล่าวกัน อาทิ ศาลาเฉลิมกรุง โรงหนังเฉลิมกรุง โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง เป็นต้น โดยโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงได้ทำการเริ่มก่อสร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2473 ตามพระราชประสงค์แล้วศาลาเฉลิมกรุงจะต้องแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2475 เพื่อให้ทันต่องานเฉลิมฉลอง

ภาพที่ 2 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงวางศิลาฤกษ์
ที่มา : http://timetohistory2you.blogspot.com/2017/05/blog-post_7.html ,
(ออนไลน์) ,2562

จากภาพพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ณ โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2573 จากนั้นบริษัทบางกอกจึงเริ่มก่อสร้างโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร สถาปนิกผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันชั้นนำของประเทศฝรั่งเศส เป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง

ภาพที่ 3 หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร

ที่มา : ธนาทิพ ฉัตรภูติ, **ตำนานโรงหนัง**, 2547, 40

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หากกล่าวถึงผู้ออกแบบโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงแล้ว จากหลักฐานตามหนังสือโดยทั่วไปแล้วมักจะกล่าวถึง หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร เพียงผู้เดียว จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยของ ใจรัก จันทรสิน เขียนไว้ในงานวิจัย เรื่องสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ กลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิก พ.ศ.2459 – 2508 ในหัวข้อของหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ว่า “ศาลาเฉลิมกรุง เป็นอาคารที่ออกแบบร่วมกับอาจารย์นารถ โทธิประสา⁵” โดยอาจารย์นารถ ได้จบมาจากประเทศฝรั่งเศส และอังกฤษเช่นเดียวกับ หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม จึงได้มาเป็นผู้ออกแบบร่วมใน

⁵ ใจรัก จันทรสิน, “สถาปัตยกรรมสมัยใหม่กลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิก พ.ศ.2459 – 2508” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร), 2549, หน้า 72

การสร้างโรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุงนี้ ซึ่งทั้ง 2 ท่านนั้นถือได้ว่าเป็นสถาปนิกไทยที่มีชื่อเสียงมากในขณะนั้น

ภาพที่ 4 อาจารย์นารถ โภธิประสาธ

ที่มา : https://th.wikipedia.org/wiki/นารถ_โภธิประสาธ (ออนไลน์) ,2566

โรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุง ในแง่ของสถาปัตยกรรม รูปลักษณ์ภายนอกของตัวอาคารเป็นแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Modern Architecture) โดยตัวอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู มีทางเข้าอยู่ที่ตรงมุมอาคาร ซึ่งจะรับกับที่ตั้งของอาคารที่อยู่บริเวณสี่แยก และด้วยการปลูกสร้างตัวอาคารที่เป็นรูปแบบอย่างตะวันตก ตัวโครงสร้างภายในนั้นจึงเป็นตัวรับน้ำหนัก แทนการใช้ผนังและเสาอยู่ตามห้องต่าง ๆ ช่วงพยุ่งน้ำหนักอย่างสถาปัตยกรรมของไทย นอกจากนี้ยังต้องยกความดีความชอบให้แก่ผู้ร่วมออกแบบอย่างอาจารย์นารถ โภธิประสาธ ที่ได้เป็นผู้คำนวณน้ำหนักได้อย่างดีเยี่ยม เพราะส่งผลให้ห้องโถงใหญ่ภายในตัวอาคารนั้นมีเนื้อที่และบริเวณที่กว้าง แม้จะมีฟาไลชั้นยื่นออกมามากกว่าหนึ่งในสามของพื้นที่โดยไม่มีเสามาบังสายตาผู้ชม ตัวโครงสร้างของอาคารที่มีความแข็งแรงมากนั้นเป็นเพราะการวางเสาเข็มให้เป็นรากฐานที่มั่นคง ด้วยการตอกเสาเข็มแบบเป็นกลุ่ม อีกทั้งตัวโครงสร้างภายในใช้เป็นเหล็กชนิดเดียวกันกับเหล็กที่สร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้า

เครื่องปรับอากาศในโรงพยาบาลแห่งแรกในประเทศไทย ที่มีความทันสมัยที่สุดในเอเชีย เพราะฉะนั้นนำเอาเครื่องปรับอากาศที่เป็นระบบไอน้ำ (Chill Water System) จากบริษัท Carrier ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในขณะที่โรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุงได้ทำการก่อสร้าง

และนำเข้าเครื่องปรับอากาศมาติดตั้งนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้คิดค้นและสร้างเครื่องปรับอากาศชนิดนี้ได้เพียง 13 ปี จึงทำให้ยังไม่มีประเทศใดในทวีปเอเชียมีเครื่องปรับอากาศชนิดนี้ จึงทำให้เป็นที่มาของวลีที่ว่า “ทันสมัยที่สุดในเอเชีย”

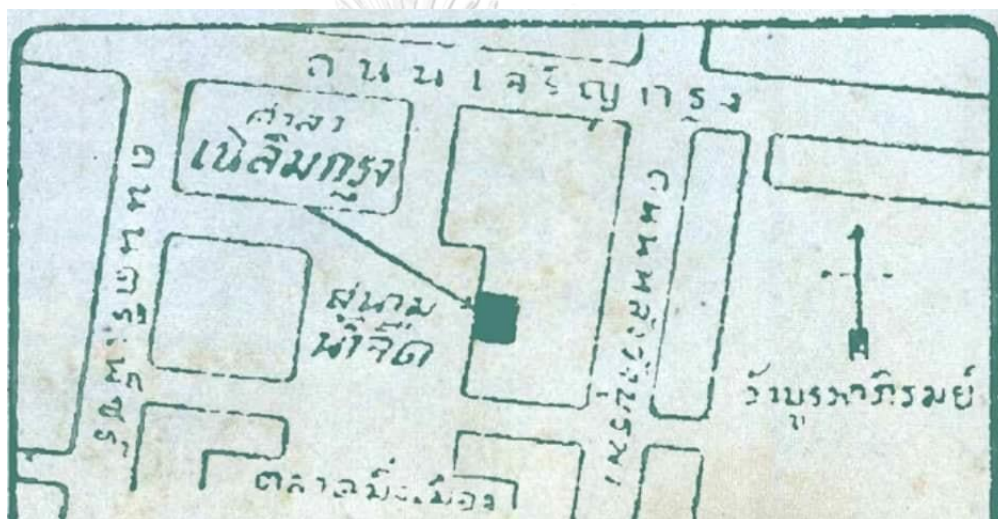
ภาพที่ 5 เครื่องปรับอากาศระบบไอน้ำ เครื่องแรกของประเทศไทย
ที่มา : บริษัท เอลิมกรุสมณีนัทสน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537, 124

โรงภาพยนตร์เสร็จสมบูรณ์พร้อมเปิดฉายภาพยนตร์อย่างเป็นทางการ ในพ.ศ.2476 ไม่เพียงแต่การปลูกสร้างที่ลุล่วงแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง บริษัท United Cinema Co.,Ltd. ซึ่งได้พระราชทานชื่อไทยว่า สหคินีมา จำกัด ขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจค้าภาพยนตร์ โดยที่ผู้วิจัยจะกล่าวในหัวข้อที่ 2.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลศาลาเฉลิมกรุง

2.1.2 พื้นที่

ด้านพื้นที่สำหรับใช้ปลูกสร้างโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง เดิมเคยเป็นสถานที่สำหรับให้ทางการสูบน้ำจืดจากบาดาล มาใส่ไว้ในบ่อไว้แจกจ่ายให้แก่ประชาชนชน เนื่องจากใน

สมัยก่อนที่จะมีการใช้น้ำจากบาดาลนั้นประชาชนจะใช้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาในการอุปโภคและบริโภค แต่ในช่วงที่จะมีสภาวะน้ำทะเลหนุนน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาร่อย จึงได้เกิดการขุดเจาะใช้น้ำบาดาลขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงทำให้ในบริเวณนั้นเป็นสถานที่ผู้คนชุกชุมในยามกลางวัน เมื่อประชาชนต้องมาแบกน้ำจืดไปใช้เมื่อยามที่แม่น้ำเจ้าพระยาร่อย ซึ่งพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ดินว่างเปล่าที่ขนาบด้วยถนน 4 ด้าน ได้แก่ ถนนเจริญกรุง ถนนพารุฑ ถนนบูรพา และถนนตรีเพชร “โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงซื้อด้วยมีพระราชดำริว่าจะให้เป็นย่านการค้า” และด้วยเหตุและปัจจัยหลายประการก็ไม่ได้เป็นไปดังพระราชดำริ และยังคงเป็นลานโล่งมีบ่อน้ำ สำหรับแจกจ่ายน้ำจืดให้แก่ประชาชนต่อไป พื้นที่แห่งนี้จึงมีชื่อเรียกว่า สนามน้ำจืด

ภาพที่ 6 พื้นที่บริเวณสนามน้ำจืด

ที่มา : <https://web.facebook.com/photo/?fbid=5389239824531185&set=a.869233789>

865167, (ออนไลน์) ,2566

จากการศึกษาด้านพื้นที่สำหรับการปลูกสร้างโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ผู้วิจัยจะขออธิบายเพิ่มเติม ต่อเนื่องจากเนื้อหาที่เกี่ยวกับสนามน้ำจืดอันเป็นพื้นที่ในการนำมาใช้สร้างเมื่อจะต้องทำการสร้างโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องถมบ่อน้ำจืดในบริเวณนั้นเพื่อสร้าง โดยเครื่องขุดเจาะน้ำบาดาลที่ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณตลาดมิ่งเมืองนั้น น่าจะยังคงตั้งอยู่ที่เดิม แต่ย้ายที่เก็บน้ำจืดจากบ่อน้ำมาเป็นถังเก็บน้ำขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ด้านหลังอาคารบ้านเรือน

⁶ ธนาทิพ ฉัตรภูติ, **ตำนานโรงหนัง** (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เวลาดี, 2547) หน้า 39

ตรงถนนที่ตัดผ่านระหว่างถนนตรีเพชรกับถนนบูรพา ที่ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของห้างสรรพสินค้าดิโอลด์สยามพลาซ่า

ภาพที่ 7 ถังเก็บน้ำจืดข้างศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrong.com/?c=aboutus#prettyPhoto>, (ออนไลน์) ,2566

โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง เดิมมีทะเบียนที่ตั้งอยู่ เลขที่ 66 ซอยทหารบกทหารเรือ ถนนเจริญกรุง แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลดังที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของสัญญาอันเป็นตัวบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ด้านสถานที่ กอปรกับเอกลักษณ์ที่เป็นสัญญาในการตกแต่งสถาปัตยกรรมทั้งภายนอก และภายใน

2.1.3 สัญญา

ก่อนจะเข้าสู่การกล่าวถึงสัญญาอันเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ผู้วิจัยขออธิบายความหมายของคำว่า “สัญญา” หยิบยกเอาคำจำกัดความของนักวิชาการมาสรุปพอสังเขป

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า สัญญา (sign) โดยทั่วไปใช้คำว่า เครื่องหมาย แต่คตินิยมแนวหลังโครงสร้าง (post-structuralism) ใช้หมายถึง อาการเครื่องบ่งชี้ หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ คำพูด กริยา การกระทำ เครื่องหมายขีดเขียน หรืออื่น ๆ ที่เป็นตัวแทน หรือแสดงความหมายอย่างหนึ่งอย่างใด สัญญาอาจสื่อความหมายอย่าง

ตรงไปตรงมา เช่น การส่งสัญญาณ (signal) เพื่อสื่อความหมายตามที่เข้าใจกันทั่วไป หรือตามที่ได้ตกลงกันไว้ หรืออาจเป็นสัญลักษณ์ (symbol) ที่สื่อความหมายลึกซึ้ง นักสังคมวิทยาสนใจเรื่องสัญญาณในแง่ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างผู้คนในสังคม ทั้งในเรื่องรูปแบบและสาระของการสื่อสารนั้น

ในทางสังคมวิทยามีการศึกษาเรื่องสัญญาณและสัญลักษณ์เรียกว่า สัญวิทยา, สัญญาณวิทยา (semiology) ซึ่งพัฒนามาจากภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้าง (structural linguistics) ของ แฟร์ดินองด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส มโนทัศน์เรื่องสัญญาณได้มาจากงานเขียนเรื่อง The Course in General Linguistics (1916) ในทัศนะของเดอ โซซูร์ สัญญาณประกอบด้วย ตัวสัญญาณ (signifier) เช่น วัตถุสิ่งของ เสียง หรือเครื่องหมายที่ขีดเขียนขึ้น และสารสัญญาณ (signified) หรือมโนทัศน์ที่ตัวสัญญาณเกี่ยวข้องกับ ส่วน โรลอง บาร์ต (Roland Barthes) เป็นผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสัญวิทยาคนแรก ๆ ผลงานสำคัญของเขาคือ Mythologies (1957) บาร์ตพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับสัญญาณเพื่อวิเคราะห์สิ่งที่เขาเรียกว่า มายาคติสมัยใหม่ (modern myths) ประเด็นที่น่าสนใจคือ เมื่อตัวสัญญาณอย่างหนึ่งกลายเป็นตัวสัญญาณสำหรับสารสัญญาณอย่างอื่น ๆ เช่น รูปนกพิราบ ในระดับหนึ่งให้สารสัญญาณอย่างธรรมดาว่าเป็นนกพิราบ แต่ในอีกระดับหนึ่งแสดงถึงสันติภาพ

สัญญาณของโรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุง ทั้งที่อยู่ภายนอกตัวอาคาร และภายในตัวอาคาร ต่างก็เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญอันบ่งบอกถึงยุคสมัย ความเป็นตัวตน สภาพสังคมและเศรษฐกิจ โดยผู้วิจัยจะทำการสังเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็น 6 สัญญาณ ตามทัศนะ และภูมิปัญญาของผู้วิจัย ที่ได้ศึกษาค้นคว้าการวิจัย ดังนี้

2.1.3.1 ป้ายศาลาเฉลิมกรุง ด้านหน้าอาคารของโรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุง ที่ด้านบนสุดจะเป็นป้ายชื่อของโรงพยาบาลที่มีนามว่า “ศาลาเฉลิมกรุง” โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือคำว่า ศาลา - เฉลิม - กรุง ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 8 ป้ายชื่อศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/?c=aboutus#prettyPhoto>, (ออนไลน์) ,2566

จากภาพจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าชื่อตามป้ายของโรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุง ได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 คำ ตามโครงสร้างของอาคาร ผู้วิจัยมองว่าเป็นป้ายที่ใหญ่มาก หากมองย้อนไปในสมัยเมื่อที่สร้างเสร็จ การเดินทางมาบนถนนเจริญกรุงที่มุ่งหน้ามาจากทางพระบรมหาราชวังนั้น คงจะมองเห็นป้ายนี้มาตั้งแต่ระยะทางไกล

หากกล่าวถึงความหมายของชื่อโรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุง จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จึงสามารถสรุปความหมายได้ 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 โรงพยาบาลหลวงอันมีค่านำหน้าว่า “ศาลา” พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์สร้างไว้ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวกรุงเทพฯ เป็นที่พักคลายร้อน อันมีเครื่องปรับอากาศให้บริการอยู่ในอาคาร และสร้างขึ้นเรื่องในโอกาสเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 150 ปี ดังคำว่า “เฉลิมกรุง” อีกทั้งคำว่าเฉลิมกรุงเพียง 2 พยางค์นี้ ก็เป็นคำเรียกติดปากของชาวกรุงเทพมหานครตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

ประเด็นที่ 2 สามารถแบ่งความหมายออกได้ 3 ส่วน ดังคำที่ป้ายของศาลาเฉลิมกรุงที่ติดตั้งเป็นใหญ่อยู่บนสุดของตัวอาคาร โดยคำว่า “ศาลา” สื่อถึงสถานที่พักได้ร่มชายคา ส่วนคำว่า “เฉลิม” สื่อถึงสถาปนิกผู้ออกแบบโรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุงคือหม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤตถากร และเป็นพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ออกแบบ และคำว่า “กรุง” สื่อถึงสถานที่ตั้งคือในบริเวณมณฑลกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่า โดยส่วนมากจะให้ความหมายตรงกับการสรุปของผู้วิจัยในประเด็นที่ 1 ดังกล่าว

2.1.3.2 ตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุง ด้านหน้าอาคารของโรงพยาบาลวงศา
เฉลิมกรุง ถัดจากป้ายชื่อที่อยู่ด้านบนสุดของตัวอาคารลงมา จะเป็นตราสัญลักษณ์ มีลักษณะเป็น
วงกลม 3 วง ติดตั้งที่ผนังของอาคารที่หันหน้าออกมาทางถนนทั้ง 3 ด้าน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 9 ตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/?c=aboutus#prettyPhoto>, (ออนไลน์) ,2566

จากภาพจะเห็นได้ชัดว่า วงกลมที่เป็นตราสัญลักษณ์ของศาลาเฉลิมกรุง มี 3 วงติดตรงผนัง
ของตัวอาคาร มีลักษณะเป็นแผ่นเหล็กโปรงสีดำตัดกับสีไข่ไก่อ่อน ๆ ที่เป็นสีของตัวอาคาร

หากมองจากภาพจะไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า วงกลม 3 วงนั้น มีลวดลายที่เป็น
ลักษณะอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้ขยายภาพ และให้ความหมายของวงกลมทั้ง 3 วง ดังนี้

ภาพที่ 10 ภาพขยายตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุง
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537

จากภาพดังกล่าวจะเห็นได้ชัดว่า ตราสัญลักษณ์ที่สืบค้นได้จากหนังสือศาลาเฉลิมกรุง เป็น ตราสัญลักษณ์ลักษณะในลักษณะเดียวกันกับที่ติดตั้งอยู่ภายนอกตัวอาคารดังภาพที่ 9 ผู้วิจัยมองว่าเป็น การนำมาจากการแสดงหนังใหญ่ ในช่วงของการแสดงเบิกโรงชุด “จับลิงหัวค้ำ” ซึ่งการแสดงเบิกโรง ชุดนี้จะหนังที่ใช้สำหรับเชิดทั้งหมด 3 ตัว คือ ตัวฤๅษี ตัวลิงขาว และตัวลิงดำ ซึ่งได้ตรงกับตรา สัญลักษณ์ที่เป็นวงกลมทั้ง 3 วง มีความเกี่ยวข้องกันในเชิงสัญลักษณ์ตรงที่ว่า การเชิดหนังใหญ่ จะมีการ แสดงทั้งหมด 3 ลำดับ เริ่มด้วยการทำพิธีไหว้ครู หรือที่เรียกกันว่าบทธัวไหว้ครู ต่อด้วยการแสดงเบิกโรง ชุดจับลิงหัวค้ำ และจะเข้าสู่การเชิดหนังใหญ่แบบจับเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกันกับตรงที่ เมื่อมีพิธีไหว้ครู ก่อนการแสดงถือเป็นสิริมงคลต่อการแสดงนั้น โดยมีตัวแทนแห่งครูคือ หนังตัวฤๅษี หรือ ตราสัญลักษณ์วงกลมตรงกลาง และตัวแทนแห่งการแสดงอย่าง หนังตัวลิงขาว และลิงดำ หรือตราสัญลักษณ์วงกลมทางซ้ายและทางขวา โดยผู้วิจัยขอสรุปสัญลักษณ์ของตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุงดัง ตารางที่จะปรากฏดังลำดับต่อไป

ตารางที่ 1 สรุปตราสัญลักษณ์ศาลาเฉลิมกรุง

ตราสัญลักษณ์	ความหมายเชิงการแสดง	ความหมายเชิงสัญลักษณ์
 วงกลมวงที่ 1	ตัวลิงดำ เป็นตัวแสดงหนึ่งใน การแสดงเบิกโรง ก่อนการแสดง เชิดหนังใหญ่ชุด จับลิงหัวค้ำ เปรียบเสมือนการแสดงโขนที่ จะมีตัวละครฝั่งอสูร	ในเชิงสัญลักษณ์ผู้วิจัยมองว่าตัวลิงดำ เป็นตัวแทนของฝั่งอธรรม ความชั่วร้าย

ตราสัญลักษณ์	ความหมายเชิงการแสดง	ความหมายเชิงสัญลักษณ์
“ทางซ้าย”		
 <p>วงกลมวงที่ 2 “ตรงกลาง”</p>	<p>ตัวฤๅษี เป็นตัวแสดงหนึ่งในการแสดงเบิกโรง ก่อนการเชิดหนังใหญ่ ชุด จับ ลิง หัว ค่ำ เปรียบเสมือนการแสดงโขนที่จะมีตัวละครฝ่ายเทพ และนักบวช</p>	<p>ในเชิงสัญลักษณ์ผู้วิจัยมองว่าตัวฤๅษี เป็นตัวแทนของทางสายกลาง แห่งความเป็นนักบุญนักบวช เพื่อเป็นตัวผสมผสานระหว่างความดีและความชั่วร้ายเข้าด้วยกัน</p>
 <p>วงกลมวงที่ 3 “ทางขวา”</p>	<p>ตัวลิงขาว เป็นตัวแสดงหนึ่งในการแสดงเบิกโรง ก่อนการเชิดหนังใหญ่ชุด จับ ลิง หัว ค่ำ เปรียบเสมือนการแสดงโขนที่จะมีตัวละครฝั่งมนุษย์ และวานร</p>	<p>ในเชิงสัญลักษณ์ผู้วิจัยมองว่าตัวลิงขาว เป็นตัวแทนแห่งความดี</p>

โดยสัญลักษณ์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีนัยสำคัญ คือเป็นองค์รวม และที่มาของคำว่า “หนัง” ซึ่งมาสอดคล้องกับคำว่าภาพยนตร์ จนได้มาเป็นตราสัญลักษณ์ของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง

2.1.3.3 พญาครุฑศาลาเฉลิมกรุง ด้านหน้าประตูทางเข้าอาคาร (ประตูกลาง) ด้านบนของผนังก่อนเข้าประตูจะมีพญาครุฑ ซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของสถานที่ของหลวงของราชการ หรือเป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ อย่างอาคารอื่นทั่วไป แต่พญาครุฑที่ศาลาเฉลิมกรุงมีความแตกต่างจากที่อื่น กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดฯ ให้มีลักษณะคล้ายกับพญาอินทรีของประเทศตะวันตก จึงได้ว่าจ้างช่างชาวตะวันตกเป็นผู้ออกแบบ และแกะพญาครุฑ ออกมาได้มีลักษณะที่เด่นกว่าที่อื่น

ภาพที่ 11 พญาครุฑศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537, 36

ในอดีตเคยมีการลักขโมยพญาครุฑองค์แรกที่ประดับไว้ตั้งแต่เมื่อครั้งโรงมหรสพศาลาเฉลิมกรุงยังอยู่ในฐานะโรงภาพยนตร์ โดยมีการนำเอาพญาครุฑตัวใหม่มาประดับไว้แทน

เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2564 ผู้วิจัยในฐานะของนักแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุงได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนของตัวละครฝ่ายโขนพระ ช่วยบุคลากรและเจ้าหน้าที่จากสำนักพระราชวังดำเนินการอันเชิญพญาครุฑขึ้นประดิษฐานไว้หน้าประตูทางเข้า อนึ่ง ความสำคัญสำหรับพญาครุฑศาลาเฉลิมกรุงที่ประดิษฐานเหนือประตูทางเข้าอาคาร อันมีความหมายเป็นสัญลักษณ์แทนข้อความ “ในพระบรมราชูปถัมภ์” ที่ชัดเจนยิ่งกว่าอักษรใด

ภาพที่ 12 พญาครุฑศาลาเฉลิมกรุงในปัจจุบัน

ที่มา : ผู้วิจัย ,2566

-ร่าง-

กำหนดการ

พลอากาศเอก สติชัยพงษ์ สุขวิมล

ราชเลขาณูการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ประธานพิธีอัญเชิญองค์ครุฑขึ้นมุขหน้าศาลาเฉลิมกรุง

ณ ศาลาเฉลิมกรุง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๔

(เวลาฤกษ์ ๐๙.๐๙ - ๐๙.๔๙ น.)

.....

- เวลา ๐๘.๓๕ น. - พลอากาศเอก สติชัยพงษ์ สุขวิมล ราชเลขาณูการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เดินทางโดยรถยนต์หลวงออกจากอาคารหน่วยราชการในพระองค์ ฯ (อาคาร ๒) พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ไปยังศาลาเฉลิมกรุง เขตพระนคร
- เวลา ๐๘.๔๕ น. - เดินทางถึงศาลาเฉลิมกรุง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
- เข้าไปยังโถงหน้าศาลาเฉลิมกรุง
- นั่งเก้าอี้ที่จัดไว้
- เวลา ๐๘.๕๐น. - ประธานมายังบริเวณที่ตั้งองค์ครุฑ
- ประธานหลังน้ำ เจิม ปิดทอง ที่องค์ครุฑ แล้วคล้องพวงมาลัย (ขณะนี้ ไท้หลวงลั่นฆ้องชัย ภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์)
- ประธานไปที่โต๊ะเครื่องบวงสรวง
- จุดเทียนเงิน เทียนทอง และจุดธูปที่โต๊ะเครื่องบวงสรวง (ขณะนี้ ไท้หลวงลั่นฆ้องชัย ภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์)
- จุดธูปหางปักเครื่องบวงสรวง
- จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อย
- กราบ
- นั่งเก้าอี้ที่เดิม
- นายฉัตรชัย ปิ่นเงิน หัวหน้าฝ่ายไ้หลวง อ่านโองการบวงสรวง (๑๕ นาที) (ขณะนี้ ไ้หลวงลั่นฆ้องชัย ภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์)
- เมื่ออ่านโองการบวงสรวง จบแล้ว
- (เวลาฤกษ์ ๐๙.๐๙ - ๐๙.๔๙ น.อัญเชิญครุฑขึ้นประดิษฐาน)
- ประธานมายังบริเวณหน้าโต๊ะเครื่องบวงสรวง ถือสายสูตร (เจ้าหน้าที่ช่างทำการอัญเชิญองค์ครุฑขึ้นประดิษฐาน ฯ ณ มุขหน้าศาลาเฉลิมกรุง ขณะนี้ ไ้หลวงลั่นฆ้องชัย ภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์)

/-กราบที่หน้า ...

ภาพที่ 13 ร่างกำหนดการพิธีอัญเชิญพญาครุฑ

ที่มา : ผู้วิจัย ,2566

2.1.3.4 เทพพนม ปฐม พรหมสี่หน้า ด้านหน้าประตูทางเข้าโรงละครในห้องโถง
ต้อนรับ เป็นแผ่นเหล็กประดับอย่างโปร่งฉลุลายสีดำ เริ่มจากแผ่นทางซ้ายเป็นรูปเทพพนม แผ่นตรง
กลางเป็นรูปพรหมสี่หน้า แผ่นทางขวาเป็นรูปปฐม

ภาพที่ 14 เทพพนม ปฐม พรหมสี่หน้า

ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537, 36

ตารางที่ 2 สรุปความหมายแผ่นเหล็กประดับ เทพพนม ปฐม พรหมสี่หน้า

แผ่นเหล็กประดับ	ความหมายเชิงการแสดง	ความหมายเชิงสัญลักษณ์
 <p>แผ่นที่ 1 “ทางซ้าย”</p>	<p>ท่าเทพพนม เป็นท่ารำที่ปรากฏในการรำของพระอิศวร ที่มาจากตำนานการพ้อนรำ ปรากฏในการแสดงโขนนารายณ์ปราบนนทก และปรากฏในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยในการรำชั้นพื้นฐานของละคร ซึ่งเป็นท่ารำท่าแรกในเพลงแม่บทใหญ่</p>	<p>ในเชิงสัญลักษณ์ผู้วิจัยมองว่าเป็นลักษณะของการแสดงถึงการบูชาสักการะ หรือการเคารพนบไหว้</p>

แผ่นเหล็กประดับ	ความหมายเชิงการแสดง	ความหมายเชิงสัญลักษณ์
 <p data-bbox="422 831 555 927">แผ่นที่ 2 “ตรงกลาง”</p>	<p data-bbox="643 443 962 887">ท่าพรหมสี่หน้า เป็นท่ารำที่ปรากฏอย่างบ่อยครั้งเมื่อตัวละครจะกล่าว หรือหมายถึงพระพรหม และปรากฏในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย ในการรำชั้นพื้นฐานของละคร ซึ่งเป็นท่ารำท่าที่ 3 ในเพลงแม่บทใหญ่</p>	<p data-bbox="987 443 1335 656">ในเชิงสัญลักษณ์ผู้วิจัยมองว่าเป็นการสื่อให้เห็นถึงบรมพรหมเทพผู้สร้างอันประดับอยู่ตรงกลาง</p>
 <p data-bbox="427 1357 549 1456">แผ่นที่ 3 “ทางขวา”</p>	<p data-bbox="643 969 962 1525">ท่าปฐม เป็นท่ารำที่ปรากฏในการรำรำของพระอิศวร ที่มาจากตำนานการฟ้อนรำ ปรากฏในการแสดงโขน นารายณ์ปราบ นนทก และปรากฏในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย ในการรำชั้นพื้นฐานของละคร ซึ่งเป็นท่ารำท่าที่ 2 ในเพลงแม่บทใหญ่</p>	<p data-bbox="987 969 1335 1187">ในเชิงสัญลักษณ์ผู้วิจัยมองว่าเป็นลักษณะของการเริ่มต้นที่ดี เป็นอันหนึ่งอันแรก ดังคำว่า “ปฐม”</p>

2.1.3.5 ตราสัญลักษณ์แห่งครุ ประดับอยู่เหนือผ้าม่านด้านบน อยู่ภายในโรง

มหรสพ

ภาพที่ 15 ตราสัญลักษณ์แห่งครู

ที่มา : บริษัท เฉลิมกรูมมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาฉลิมกรูม, 2537, 31

จากภาพจะเห็นได้ว่า ตราสัญลักษณ์แห่งครูที่ประดับอยู่บนผ้าม่าน เป็นแผ่นเหล็กฉลุลาย สีดำ มีไฟส่อง แสดงออกให้เห็นถึงการเคารพบูชา มีอยู่ 3 ลักษณะแตกต่างกัน เริ่มจากทางซ้ายเป็นรูป ศีรษะ “พระประโคนธรรพ” เป็นตราสัญลักษณ์แห่งครูนักรำ “พระวิษณุกรรม” เป็นตราสัญลักษณ์ แห่งครูช่าง และ “พระปัญจสิงขร” เป็นตราสัญลักษณ์แห่งครูดนตรี เดิมทีเคยเป็นแผ่นเหล็กฉลุลาย สีดำ ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงให้เป็นสีทอง ซึ่งสอดคล้องกับการปรับปรุงโรงมหรสพ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 16 พระประโคนธรรพ พระวิษณุกรรม พระปัญจสิงขร

ที่มา : บริษัท เฉลิมกรูมมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาฉลิมกรูม, 2537, 120

2.1.4 การแสดง

การแสดงที่ปรากฏในโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงมีหลากหลายประเภทและรูปแบบ ดังที่ผู้วิจัยได้นิยามไว้ในหัวข้อที่ 1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเป็นเพียงการยกตัวอย่างการแสดงที่เป็นประเด็นหลักในการวิจัยฉบับนี้

1) ภาพยนตร์ ในช่วงแรกที่ศาลาเฉลิมกรุงได้เปิดทำการนั้นอยู่ในฐานะของโรงภาพยนตร์ และที่จัดฉายส่วนใหญ่จะเป็นภาพยนตร์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ จะมีภาพยนตร์ไทยก็เพียงแต่ภาพยนตร์ที่ถ่ายทำโดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เป็นการถ่ายทำพระราชกรณียกิจ ซึ่งภายหลังต่อมาได้พัฒนามาเป็นข่าวพระราชสำนักในช่องสถานีโทรทัศน์

ภาพที่ 17 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เลียบมณฑลฝ่ายเหนือ

ที่มา : หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) ,2566

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 18 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เลียบมณฑลฝ่ายเหนือ (ในตลาด)

ที่มา : หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) ,2566

ภาพที่ 19 ฟ้อนรับเสด็จฯ เมื่อครั้ง เสด็จฯ เลียบมณฑลฝ่ายเหนือ
ที่มา : หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) ,2566

CHALERM KRUNG
THEATRE

PACKED! Siam's theatrical history was made last night!

TO-DAY

Dramatic Opening!

Three Shows Daily:—
2.30 p.m.
7.00 p.m.
9.30 p.m.

Admission :—
Box Seats 2.50
Dress Circle 1.50
1st Class .80
2nd Class .40
3rd Class .20

Dramatic Opening!

JOHNNY WEISSMULLER
and
MAUREEN O'SULLIVAN
in
"TARZAN THE APEMAN"
A Metro-Goldwyn-Mayer Production.

From Edgar Rice Burrough's Jungle thriller!

ภาพที่ 20 ไปปิดภาพยนตร์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ เรื่อง "TARZAN THE APEMAN"
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537, 49

2) ละครเพลง หรือ ละครเวที ในช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ศาลาเฉลิมกรุงไม่สามารถนำเข้าภาพยนตร์จากต่างประเทศได้ จึงได้ทำการฉายภาพยนตร์เดิมซ้ำจนไม่เป็นที่ต้องการของผู้ชม จนทำให้ต้องมีการนำคณะละครเพลงที่โด่งดังในสมัยนั้นเข้ามาทำการแสดงในโรงภาพยนตร์

จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยไม่พบรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปอย่างสังเขป ว่ามีคณะละครร้องคณะใดบ้างที่เข้าทำการแสดงที่ศาลาเฉลิมกรุง ใช้เรื่องอะไรในการแสดง และมีศิลปินเอกประจำคณะนั้นมีใครบ้าง ที่แสดงในศาลาเฉลิมกรุง หรือเกี่ยวข้องกันในส่วนของการบริหารจัดการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ละครเพลง หรือ ละครเวทีที่แสดงในศาลาเฉลิมกรุง

ลำดับที่	ชื่อคณะละคร และผู้อำนวยการ	ชื่อเรื่องที่แสดง	ชื่อศิลปิน
1	<u>คณะศิวารมณ</u> นาวาอากาศเอกขุนสวัสดิ์ ชิตัม พร หม่อมหลวงทรงสอางค์ ชิตัม พร	พันท้ายนรสิงค์ กลั่นยี่โถแดง นันทาเทวี	สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ สุพรรณ บูรณะพิมพ์ สมควร กระจำง ศาสตร์ ส.อาสนจินดา สมพงษ์ พงษ์มิตร จอก ดอกจันทร์ ล้อต๊อก
2	<u>คณะปรีดาถัย</u> พระนางเรอลักษมีลาวัณ	ศรทงศ์ พระอะลาถ์ศันม ศรีธัญชัย	ทัต เอกทัต วสันต์ สุนทรปักษิณ เต็ม โมรากุล จอก ดอกจันทร์
3	<u>คณะเทพศิลป์</u> คุณหลวงอรรถ คุณหญิงน้อมจิต อรรถไกร – วัลลวที	อาณาจักรถล่ม ธนูทอง ฟ้าเพียงดิน ชายสไบ	มารศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา สวลี ผกาพันธ์ วิจิต ไวกาม คำพันธ์ ล้อต๊อก

ลำดับที่	ชื่อคณะละคร และผู้อำนวยการ	ชื่อเรื่องที่แสดง	ชื่อศิลปิน
4	คณะอัศวินการละคร พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า ภาณุพันธุ์ยุคล	พันท้ายนรสิงค์ บ้านทรายทอง	สมพงษ์ พงษ์มิตร ฉลอง สิมะเสถียร สวลี ผกาพันธ์ ลือต๊อก
5	คณะผกาวัลลี คุณหญิงจัน ศิลปบรรเลง คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คุณลัดดา ศิลปบรรเลง (สาร ตายน) คุณกมุท จันทรเรือง คุณสวด กุระมะโลหิต	ความพยายาม	ลัดดา ศิลปบรรเลง (สารตายน) กมุท จันทรเรือง ชูศรี มีสมมนต์ อุโฆษ จันทรเรือง อนงค์ พัฒนกุล

3) ภาพยนตร์ไทย เป็นภาพยนตร์เสียงในฟิล์มที่ได้รับความนิยมมากหลักจากจบการ
สงคราม ผลิตภาพยนตร์โดยอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของคนไทย ใช้นักแสดงนำเป็นคนไทย จึงเป็นที่
ยอมรับ และได้รับความนิยมเป็นอย่างมากมาหลายสิบปี

ภาพที่ 21 ใบปิดภาพยนตร์ไทยเรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย”

ที่มา : [https://thaibunterneg.fandom.com/th/wiki/_\(2492\)](https://thaibunterneg.fandom.com/th/wiki/_(2492)) (ออนไลน์) ,2566

ภาพที่ 22 เบื้องหลังการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย”

ที่มา : หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) ,2566

ภาพที่ 23 ใบปิดภาพยนตร์ไทยเรื่อง “ยอดหญิง”

ที่มา : [https://thaibunternrg.fandom.com/th/wiki/7_\(2515\)](https://thaibunternrg.fandom.com/th/wiki/7_(2515)) (ออนไลน์) ,2566

ภาพที่ 24 ใบปิดภาพยนตร์ไทยเรื่อง “สาวเครือฟ้า”

ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537, 90

4) โขน การแสดงโขนที่จัดแสดงในศาลาเฉลิมกรุงเป็นเป็นการแสดงที่แบ่งออกเป็น 3 อนุภาค ดังนี้

(1) โขนจินตนาถมิตร เป็นการแสดงที่นำเอาสื่อเทคโนโลยีเข้ามาเป็นหลัก ประกอบการแสดง เพื่อขยายคำว่า “จินตนา” ที่มีความหมายว่าจินตนาการ ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นแก่ผู้ชมการแสดง ผู้กำกับและนักแสดงนำ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ

ภาพที่ 25 การแสดงโขนจินตนาถมิตร ฉากหนุมนานทาวเป็นดาวเดือน
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537, 135

ภาพที่ 26 การแสดงโขนจินตนาถมิตร ฉากวิมานพระอิศวร
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537, 137

(2) โขนศาลาเฉลิมกรุง เป็นการแสดงที่นำเอาสื่อเทคโนโลยีเข้ามาประกอบการแสดง เน้นการพากย์ – เจาจา เป็นหลัก มีการเปลี่ยนฉากตามท้องเรื่อง จัดแสดงเนื่องในวโรกาสที่สำคัญของพระมหากษัตริย์

ภาพที่ 27 โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดพระจักราวดาร (ฉากเกษียรสมุทร)
ที่มา : ไพโรจน์ ทองคำสุข, 2566

ภาพที่ 28 โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดพระจักราวดาร (ฉากสนามรบ)
ที่มา : ไพโรจน์ ทองคำสุข, 2566

ภาพที่ 29 โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมานชาญกำแหง (ฉากตะลุมบอน)
ที่มา : ไพโรจน์ ทองคำสุข, 2566

ภาพที่ 30 โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมานข้าราชการพระจักรี (ฉากครองเมือง)
ที่มา : ไพโรจน์ ทองคำสุข, 2566

(3) โขนศาลาเฉลิมกรุง รอบนักร้องเดี่ยว เป็นการแสดงที่มีรูปแบบการนำเสนอลักษณะเดียวกับ โขนศาลาเฉลิมกรุง ในหัวข้อที่ 2 เพียงแต่ระยะเวลาในการแสดงจะสั้นกว่าเนื่องจากเป็นการแสดงที่จัดให้นักร้องเดี่ยวที่เป็นชาวต่างชาติเข้าชม

ภาพที่ 31 โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมาน (ฉากสวนพระอุมา)

ที่มา : ไพโรจน์ ทองคำสุข, 2566

ภาพที่ 32 โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมาน (ฉากใต้มหาสมุทร)

ที่มา : ไพโรจน์ ทองคำสุข, 256

2.2 ภาพยนตร์ และโรงภาพยนตร์

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงศาลาเฉลิมกรุง ผู้วิจัยขอกล่าวถึงที่มาและจุดกำเนิดของภาพยนตร์อย่างพอสังเขปเพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาอย่างละเอียด และเชื่อมโยงไปถึงเหตุและปัจจัยแห่งการเป็นโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง

2.2.1 จุดกำเนิดของภาพยนตร์

ภาพยนตร์ หรือ หนัง คือ กระบวนการบันทึกภาพด้วยฟิล์ม แล้วนำออกฉายให้เห็นภาพเคลื่อนไหว ภาพที่ปรากฏบนฟิล์มภาพยนตร์หลังจากผ่านกระบวนการถ่ายทำแล้วเป็นเพียงภาพนิ่งจำนวนมาก ที่มีอิริยาบถหรือแสดงอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ ตามเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทำและตัดต่อมา ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นการแสดงให้เหมือนจริง หรืออาจเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้างก็ได้

หนังจึงเป็นการพัฒนาในขั้นต่อมาจากการถ่ายภาพนิ่ง เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าการถ่ายรูปครั้งแรกของโลกเกิดขึ้นที่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ.1826 (พ.ศ.2369) โดยการใช้กล้องที่เป็นประดิษฐ์กรรมของโจเซฟ นีเยพอร์ โดยเป็นกล้องที่ใช้แผ่นโลหะเป็นตัวเก็บภาพ ต่อมาได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากการถ่ายภาพสถานที่หรือถ่ายภาพคนที่มีลักษณะการอยู่นิ่ง ๆ มาสู่การถ่ายภาพคน สัตว์ หรือสิ่งของที่กำลังเคลื่อนไหว ในปี ค.ศ.1878 (พ.ศ.2421) เอ็ดเวิร์ด มุลบริดจ์ (Eadward Muybridge) ประสบความสำเร็จหลังจากใช้ความพยายามในการเก็บภาพเคลื่อนไหวต่อเนื่องมากกว่า 5 ปี โดยการตั้งกล้อง 12 ตัว เพื่อเก็บภาพของม้าที่ถูกควบอยู่ และพัฒนาเครื่องฉายภาพทั้งหมด 12 ภาพขึ้นมาโดยใช้ชื่อว่า Zoopraxinoscope

ในช่วง ค.ศ.1888 (พ.ศ.2431) โทมัส เอลวา อีดิสัน (Thomas Alva Edison) เป็นหนุ่มลูกครึ่งชาวสก๊อต - ฮอลันดา เจริญเติบโตขึ้นมาในฐานะคนอเมริกัน เป็นนักประดิษฐ์คนแรกของโลก ที่คิดค้นหลอดไฟเพื่อแสงสว่างแก่ชาวโลกได้สำเร็จ ต่อมาได้พัฒนาความสามารถคิดประดิษฐ์เครื่องทำและฉายภาพเคลื่อนไหว โดยมีการร่วมมือกับ วิลเลียม เคนเนดี้ คิคสัน (William Dickson) ทั้งสองสร้างกล้องที่มีชื่อเรียกว่า Kinetograph และกล้องที่ดูภาพมีชื่อเรียกว่า Kinetoscope ขึ้นมาได้ โดยใช้ฟิล์มของโกดักที่เป็นแถบฟิล์มยาวมีหลายเฟรมต่อเนื่องกันมาใช้เป็นตัวเก็บภาพ คิคสันได้เจาะรู 7 รู ในแต่ละด้านของฟิล์มแต่ละเฟรมเพื่อให้ฟันเฟืองของตัวเครื่องถ่ายเกาะเกี่ยวรู เพื่อหมุนฟิล์มเข้าสู่กล้องได้

"คิเนโตสโคป" (Kinetoscope) มีลักษณะเป็นตู้สูงประมาณ 4 ฟุต มักเรียกชื่อว่า "ถ้ำมอง" มีลักษณะการดูผ่านช่องเล็กๆ ดูได้ที่ละคน ภายในมีฟิล์มภาพยนตร์ซึ่งถ่ายด้วยกล้องคิเนโตกราฟ (Kenetograph) ที่เอ็ดิสันประดิษฐ์ขึ้นเอง ฟิล์มยาวประมาณ 50 ฟุต วางพาดไปมา เคลื่อนที่เป็นวงรอบ ผ่านช่องที่มีแวนขยายกับหลอดไฟฟ้าด้วยความเร็ว 48 ภาพต่อวินาที ต่อมาลดลงเหลือ 16

ภาพต่อวินาที ภาพยนตร์ที่ฉายในเคนีโตกราฟของเอ็ดิสันเป็นภาพครึ่งตัวของชายชื่อเฟรดที่กำลังจาม ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงมีชื่อว่า “Fred Ott’s Sneeze”

ต่อมาพี่น้องตระกูลลูมิแอร์ (Lumiere) ชาวฝรั่งเศสได้พัฒนาภาพยนตร์ถ้ามองของเอ็ดิสันให้สามารถฉายขึ้นจอขนาดใหญ่ และดูได้พร้อมกันหลายคน เรียกเครื่องฉายภาพยนตร์แบบนี้ว่า แบบ "ซีเนมาโตกราฟ" (Cinimatograph) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2438 ต่อมาได้นำออกมาฉายตามเมืองใหญ่ๆ ทั่วโลกตั้งแต่ พ.ศ. 2439 เป็นต้นมา ซึ่งคำว่า "ซีเนมา" (Cinema) ได้ใช้เรียกเกี่ยวกับภาพยนตร์มาจนถึงปัจจุบัน ภาพยนตร์ที่สามารถฉายภาพให้ปรากฏบนจอขนาดใหญ่ ได้พัฒนาสมบูรณ์ขึ้นในอเมริกาในปี พ.ศ. 2438 โดยความร่วมมือระหว่างโทมัส อาร์มาท (Thomas Armat) ซีฟรานซิส เจนกินส์ (C. Francis Jenkins) และเอ็ดิสัน เรียกเครื่องฉายภาพยนตร์ชนิดนี้ว่า ไบโอกราฟ (Biograph) ในเวลาต่อมา หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้แพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เกิดอุตสาหกรรมการผลิตจำหน่ายและบริการฉายภาพยนตร์ขนาดใหญ่หลายแห่ง ทั้งในประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศสและประเทศอเมริกา ภาพยนตร์ได้กลายเป็นสื่อถ่ายทอดเหตุการณ์ ศิลปะบันเทิงและวรรณกรรมต่างๆ ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางตลอดมา

“พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นชาวสยามพระองค์แรกที่ได้ทอดพระเนตร ภาพยนตร์ Kinetoscope เมื่อครั้งเสด็จฯ ประพาสสิงคโปร์และชวาในปี พ.ศ.2439⁷”

จากข้อความดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเป็นเห็นสำคัญ อันก่อให้เกิดโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งได้ทอดพระเนตรภาพยนตร์ Kinetoscope แล้ว ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงได้มาสู่พระราชโอรสทุกพระองค์ จนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ และสนพระทัย เป็นบ่อเกิดแห่งการสร้างโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง ดังที่ผู้วิจัยกล่าวมาในหัวข้อที่ 2.1

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.2.2 ภาพยนตร์ในประเทศไทย

10 มิถุนายน พ.ศ.2440 เอสจีมาร์คอฟสกี (S. G. Marchovsky) ได้นำซีเนมาโตกราฟเข้ามาสู่สยามและฉายเก็บค่าดูจากประชาชนเป็นครั้งแรกโดยใช้สถานที่โรงละครของหม่อมเจ้าอลังการใกล้ประตูสามยอดเป็นที่จัดฉายจึงอาจเรียกได้ว่าโรงละครหม่อมเจ้าอลังการก็คือที่ฉายหนังแห่งแรกของสยามนั่นเองว่ากันว่าโรงละครหม่อมเจ้าอลังการเปิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2439 เป็นโรงละครใหม่ที่มีเสาเหล็กอยู่ตรงกลางแต่ไม่เคยมีใครได้เห็นรูปถ่ายของโรงละครแห่งนี้มาก่อน

⁷ ธานีพิพ ฉัตรภูติ ,ตำนานโรงหนัง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เวลาดี ,2547), 11

ภาพที่ 33 หลักหมายใต้ต้นโพธิ์

ที่มา : ผู้วิจัย ,2562

หลักหมายนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงในวาระครบ 100 ปี ที่มีการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย ทางมูลนิธิหนังไทยในพระอุปถัมภ์ของพระองค์เจ้านุสรรมงคลการ จึงได้จัดตั้งหลักหมายไปติดตั้งไว้บริเวณนี้ สันนิษฐานว่าน่าจะอยู่ใกล้กับโรงละครหม่อมเจ้าอลังการ

เมื่อปี พ.ศ. 2448 นายวาตานาเบะ (Tomoyori Watanabe) จึงได้จัดตั้งโรงหนังถาวรแห่งแรกขึ้นในประเทศไทย ณ บริเวณเวียงหลังวัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก) ถนนเจริญกรุง (ปัจจุบันคือเวียงนาครเขษม) หลังจากที่ได้เคยเข้ามาตั้งกระโจมผ้าใบเป็นโรงชั่วคราวฉายหนังเก็บเงินคนดูในบริเวณนี้มาแล้วเมื่อปีที่ผ่านมาโรงหนังแห่งนี้จึงมีชื่อเรียกติดปากผู้คนในยุคนั้นว่า “โรงหนังญี่ปุ่น” พร้อมไปกับการเรียกหนังที่ฉายในโรงว่า “หนังญี่ปุ่น” ด้วยนับจากนี้จึงถือเป็นยุคแห่งพัฒนาการของโรงหนังในสยามอย่างแท้จริง

โรงหนังญี่ปุ่นยึดทำเลเก่าที่เวียงวัดตึกเป็นที่ตั้งโรงหนังถาวรโดยใช้กระโจมผ้าใบทำเป็นตัวโรง เริ่มเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2448 ต่อมาโรงหนังญี่ปุ่นได้รับพระบรมราชานุญาตให้ประดับตราแผ่นดินได้ชาวสยามจึงเปลี่ยนมาเรียกชื่อโรงหนังนี้ว่าโรงหนังญี่ปุ่นหลวงความสำเร็จและรุ่งเรืองของกิจการโรงหนังญี่ปุ่นหลวงทำให้นักธุรกิจเชื้อสายจีนในสยามเกิดการตื่นตัวหันมาสร้างโรงหนังกันมากขึ้นและด้วยความที่หนังที่ฉายในโรงระยะหลังนี้มาจากยุโรปและอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ผู้คนจึงเรียกหนังเหล่านี้ว่า “หนังฝรั่ง” จากที่เคยเรียก “หนังญี่ปุ่นมาแต่เดิม

โรงหนังที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่อมามีอยู่หลายแห่งอาทิโรงหนังกรุงเทพขึ้นี่มาโตกราฟหรือโรงหนังวังเจ้าปรีดาเปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ.2450 โรงหนังสามแยกและโรงหนังบางรักเปิดในปี พ.ศ. 2451 โรงหนังรัตนปรีะกาเปิดเมื่อปี พ.ศ.2452 และโรงหนังพัฒนาการเปิดปี พ.ศ.2453 เป็นต้น

อาคารสี่เหลี่ยมขนาดค่อนข้างใหญ่โครงสร้างทำจากไม้หลังคามุงสังกะสีข้างฝาเป็นไม้และสังกะสีเก้าอี้เป็นไม้ยาวมีพนักงานพิงให้ความรู้สีไม่ต่างไปจากโกดังเก็บของนี่คือลักษณะโดยทั่วไปของสถานที่ที่เรียกกันว่า “โรงหนัง” ในยุคแรกเริ่ม ขณะที่หนังในสมัยนั้นทั้งหมดล้วนเป็นหนังใบ้หรือหนังเงียบเมื่อมีบทพูดก็จะมีตัวอักษรขึ้นหน้าจอซึ่งก็ล้วนแต่เป็นภาษาฝรั่งเพราะหนังมาจากต่างประเทศทั้งสิ้นเพื่อเป็นการดึงดูดใจผู้ชมเจ้าของโรงหนังจึงมักนิยมจัดหาเครื่องเล่นอยู่หน้าโรงก่อนที่หนังจะฉายเพื่อให้เกิดความคึกคักและกระตุ้นความสนใจของลูกค้าและเมื่อหนังฉายก็จะย้ายเครื่องเข้าไปในโรงเพื่อบรรเลงเพลงประกอบให้ได้อารมณ์ตามโทนของหนังด้วยส่วนเนื้อหาของหนังก็มักจะเป็นข่าวสารคดีบันทึกเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันหรือเหตุการณ์สำคัญหรือการแสดงอย่างสั้นๆที่ใช้เวลาไม่มากนักมีความยาวมั่วนละประมาณ 5 นาทีไม่มีการตัดต่อหลังจากนั้นจึงพัฒนามาเป็นหนังถ่ายทำมีการตัดต่อและใช้เวลายาวขึ้นราวมั่วนละ 10 นาทีโรงหนังจะฉายหนังเหล่านี้ประมาณ 10 - 15 ม้วนต่อการฉายหนึ่งโปรแกรมในแต่ละวันจะมีฉายหนังแค่รอบเดียวคือรอบค่ำและจะเปลี่ยนโปรแกรมใหม่ทุกสัปดาห์

ยุคแห่งการก่อสร้างตัวของโรงหนังในสยามมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับกำเนิดของบริษัทภาพยนตร์ต่างๆซึ่งเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ.2450 หลังจากปล่อยให้ญี่ปุ่นเป็นผู้ดำเนินกิจการโรงหนังมาได้ระยะหนึ่งก็เกิดบริษัทรูปยนต์กรุงเทพหรือโรงหนังวังเจ้าปรีดา ชื่อบริษัทนี้ทำกิจการโรงหนังอยู่ในกรุงเทพฯและทำธุรกิจนำหนังจากต่างประเทศเข้ามาฉาย

ในปี พ.ศ.2475 เป็นปีที่กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 150 ปี ซึ่งตามที่กำหนดไว้ในปีนี้จะได้มีโรงภาพยนตร์แห่งใหม่ซึ่งเป็นโรงหนังเสียงทันสมัยสง่างามและเชิดหน้าชูตาของประเทศนามว่า “ศาลาเฉลิมกรุง” เกิดขึ้นอันเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชประสงค์ให้สร้างไว้เป็นหนึ่งในถาวรวัตถุเพื่อการเฉลิมฉลองพระนคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.3 โรงละคร

2.3.1 ความหมายของโรงละคร

โรงละคร คือ อาคารที่ใช้แสดงละครและมหรสพอื่น ๆ ทั้งไทยและเทศ เช่น โขน ละคร ฟ้อนรำ ดนตรี วิพิธทัศน์ และบัลเลต์ การแสดงตาละชนิดมีบัญญัตินิยมหรือระเบียบธรรมเนียมทางการแสดงเป็นของตนเองโดยเฉพาะ จึงทำให้เวทีมีรูปแบบและขนาดที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการผังและจำนวนที่นั่ง รวมไปถึงพื้นที่ใช้สอยโรงละคร ตัวอย่างเช่น โรงละครสำหรับแสดงละครพูดซึ่งต้องการให้ผู้ชมได้ยินคำพูดและสีหน้าอารมณ์ของตัวละคร เวทีจึงมีขนาดเล็ก

โรงละครก็จุคนดูได้ประมาณ 500 – 700 คน ในขณะที่การแสดงโขนหรือบัลเลต์ต้องการเวทีขนาดใหญ่ สำหรับการเดินและการยกทัพ ต้องมีที่ตั้งวงดนตรีประกอบการแสดงซึ่งใช้เนื้อที่มาก⁸

โรงละครเป็นสถานที่ที่ต้องให้ความเอาใจใส่ ดูแล ตรวจสอบระบบป้องกันความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด เพราะโรงละครมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานหลายประเภท และเป็นที่รวมของคนจำนวนมากแต่ละคนมาจากที่ที่แตกต่างกัน และไม่มีความสัมพันธ์กับระบบและสภาพแวดล้อมของโรงละครลักษณะงานที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักเป็นงานทางวิศวกรรมและศิลปกรรม เช่นการสร้างฉาก เครื่องกลงานไฟฟ้า โลหะ งานทาสี เลื่อยไม้ ซึ่งมักทำให้เกิดฝุ่น ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี การปล่อยละเลยมีผลต่อภาพพจน์และความเชื่อมั่นของผู้ใช้งาน⁹

จากการศึกษาความหมายของโรงละคร จากหนังสือ ตำรา และเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่า โรงละครเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อยกระดับชีวิตพลังงานของการแสดง มีความสัมพันธ์ต่อสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีนายทุนมากมายเป็นผู้สร้างโรงละครเพื่อผู้ชม ผู้สร้างและผู้ชมต่างรับรู้ถึงความสำคัญของมัน โรงละครถือเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออาคารที่ออกแบบให้เป็นอาคารสาธารณะและเป็นสถานที่ซึ่งขับเคลื่อนไปด้วยชีวิตของผู้แสดง และการแสดงที่กำลังจะเกิดขึ้นเสมอ สิ่งสำคัญสองสิ่งที่โรงละครจะต้องเผชิญนั้นคือไม่มีใครที่จะสามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโรงละครได้ และกำหนดการที่ถูกกำหนดไว้แล้วนั้นจะไม่มีเปลี่ยนแปลงได้ และเป็นตัวกำหนดสิ่งที่จะต้องทำ จากทรัพยากรที่โรงละครมีทุกอย่างในโรงละครไม่ได้เป็นไปตามอุดมคติเสมอไป นี่คือนี่ที่ทุกคนในโรงละครต้องเผชิญ อีกทั้งโรงละครเป็นอาคารที่มีความซับซ้อน เป็นสถานที่ที่มีผู้แวะเวียนและเข้าใช้งานมากมายตลอด ทั้งยังมีอัตลักษณ์ตั้งแต่การออกแบบไปจนถึงการดำเนินงาน ประกอบไปด้วยความวิจิตรภาพของศิลปะและความมุ่งมั่นในการประกอบสร้างของทางวิศวกรรม ขับเคลื่อนด้วยกับกำดูแลของผู้ที่ได้รับมอบหมายร่วมกับกับความสามารถของทุกคนในโรงละคร เป็นสถานที่ที่เป็นมิตรกับสังคมแวดล้อมแต่ก็แฝงไว้ด้วยสิ่งที่ไม่คาดคิด วันเวลาของโลกจะหมุนเวียนไปฉับไฉน โรงละครก็ฉับนั้น และเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วเสมอ ผู้คนที่ทำงานและปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงละครจึงต้องมีสติและควบคุมแรงผลักดันของการผลิตการแสดง เพื่อต้อนรับผู้ชม ซึ่งทำให้โรงละครดำเนินไปอย่างราบรื่นและปกติสุข

⁸ สุรพล วิรุฬห์รักษ์, โรงละคร : แนวคิดในการออกแบบ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 1

⁹ กฤษรา (ชูโรมาน) วริศราภุริษา, งานฉากละคร 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 79

2.3.2 รูปแบบของโรงละคร

โรงละครมีการจัดรูปแบบโครงสร้างที่แตกต่างกันไปตามงบประมาณและวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง โดยสามารถแบ่งโรงละครออกเป็นชนิดต่าง ๆ ได้ 3 วิธี ดังนี้

1) แบ่งตามสมัยของพัฒนาการด้านการละครตั้งแต่สมัยกรีกจนถึงปัจจุบัน (Historical or Periodical Theatres)

2) แบ่งตามประเทศ (National Theatres)

3) แบ่งตามลักษณะการจัดที่นั่งของผู้ชมและเวทีที่ใช้ในการแสดง (Physical Theatres) โดยมีส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ

- เวทีที่ใช้สำหรับแสดง (Stage House)
- ที่นั่งของผู้ชม (Audience Stage)

2.3.3 การบริหารโรงละคร

1) พันธกิจ วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของโรงละคร

พันธกิจหรือหน้าที่ขององค์กรควรบอกถึงความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรอยู่องค์กรนี้มีเพื่อใครและมีนัยยะถึงเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของการมีองค์กร พันธกิจขององค์กรถูกใช้เพื่อพ่วงองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ หรือภาพที่ผู้บริหารมองเห็นองค์กรในอนาคตและมุ่งหวังให้มันเกิดขึ้นจริง จึงต้องมีการวางกลยุทธ์ที่สามารถทำให้ภาพนั้นปรากฏขึ้นจริงได้

วิสัยทัศน์ขององค์กรจะเปลี่ยนไปตามผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์หรือผู้สร้างองค์กร โดยวิสัยทัศน์ของผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์จะอธิบายถึงชิ้นงานในรูปแบบของศิลปะ

กลยุทธ์จะถูกวางโดยเริ่มจากคำถามที่ว่าวิสัยทัศน์ของศิลปินจะเป็นจริงได้อย่างไร และจะตัดแปลงสิ่งที่มีเพื่อบรรลุจุดประสงค์ขององค์กรได้อย่างไร

2) การวางแผนงานสำหรับโรงละคร

ขั้นแรกในการวางแผนงานสำหรับโรงละครใหม่หรือโรงละครที่มีการปรับปรุงใหม่ จะต้องครอบคลุมถึง การออกแบบ กระบวนการ และตารางการทำงาน แผนการออกแบบจึงควรถูกตกลงไว้อย่างชัดเจนทั้งเรื่อง ที่ตั้ง ผู้ลงทุน แผนธุรกิจ และข้อตกลงในการออกแบบ ควรจะชัดเจนไปจนถึงวันที่โรงละครเปิดตัว ซึ่งสำคัญต่อความสมบูรณ์ของตัวโรงละครและการใช้งานของมัน ฝ่ายการตลาดควรจะทราบถึงข้อมูลของทั้งโรงละครเพื่อทราบถึงความเป็นในการจัดการที่ยั่งยืน โครงสร้างของอาคาร และการดำเนินงานของอาคาร อาคารที่ดีจะมีการบริหารจัดการ ดำเนินงานและกลยุทธ์ทางการเงินที่ดี

โดย 2 ส่วนสำคัญในการเลือกสร้างโรงละครในอาคารคือ โครงสร้างของอาคาร และการดำเนินงานของอาคาร อาคารที่ดีจะมีการบริหารจัดการ ดำเนินงานและกลยุทธ์ทางการเงินที่ดี

แผนงานของโรงละครจะขับเคลื่อนไปตามการแสดงที่กำลังจะเกิดขึ้นเสมอ วันแรกที่จะเริ่มการแสดง คือกำหนดการที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ มันจึงเป็นตัวกำหนดสิ่งที่จะต้องทำจากทรัพยากรที่โรงละครมี ทุกอย่างในโรงละครไม่ได้เป็นไปตามอุดมคติเสมอไป เราไม่สามารถแก้ทุกปัญหาของโรงละครได้ และเวลาเป็นสิ่งที่ล้ำค่าที่สุดของโรงละคร ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงละครจะต้องเผชิญความจริงนี้เสมอ

หลักในการบริหารโรงละครต้องเริ่มจากการเข้าใจโครงสร้างการดำเนินงานของโรงละครและเชื่อในระบบเผด็จการที่โรงละครเป็น เพราะทุกคนที่ทำงานในโรงละครควรจะสนับสนุนวิสัยทัศน์ทางศิลปะของผู้นำซึ่งต้องถูกระบุไว้ในแผนธุรกิจของโรงละครที่ต้องมีการปรับปรุงทุกปี ในขณะเดียวกันก็ต้องควบคุมค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนการบริหารที่วางไว้ วิสัยทัศน์และงบประมาณของโรงละครจึงต้องมีความชัดเจนเป็นที่เข้าใจตรงกันเพื่อร่วมกันทำงานไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้

3) โครงสร้างการบริหารโรงละคร

ทิศทางของโรงละครถูกขับเคลื่อนไปตามนโยบายของบอร์ดบริหารซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการดำเนินงานของโรงละคร บอร์ดบริหารมักจะเป็นไปตาม

- การดำเนินงานโดยกองทรัสต์และผู้แทน
- ผู้บริหารส่วนภูมิภาค
- บริษัทจำกัด ผู้ถือหุ้น และผู้อำนวยการ

ขอบเขตของงานและโครงสร้างของงานบริหารโรงละคร มักขึ้นอยู่กับขนาดของโรงละคร โดยพื้นฐานแล้ว การดำเนินงานโรงละครมักประกอบไปด้วย รายการการแสดง การตลาด อัตราการจำหน่ายบัตรชมการแสดง การจัดการทางการเงิน การจัดการและการค้าหน้าโรงละคร การดูแลลูกค้าความปลอดภัย การเจริญเติบโตของโรงละคร การจัดการด้านสุขภาวะและความปลอดภัยของผู้ใช้งาน การจัดการฝ่ายบุคคล การจัดการทางเทคนิค การจัดการอาคาร การดำเนินการตามกฎหมาย ความสัมพันธ์ของโรงละครต่อชุมชน การเข้าใช้งานและการจัดจ้าง การศึกษาหาความรู้ การฝึกฝนและการปฏิบัติการจริง และกิจกรรมการกุศล

โรงละครที่ดำเนินงานโดยจัดแสดงทั้งผลงานของตัวเองและผลงานของผู้เช่าจำเป็นจะต้องมีส่วนงานบริหารเพิ่มเติมคือ

- การดำเนินงานส่วนการแสดง
- การคัดเลือกนักแสดง ทีมงาน
- การจัดการฝ่ายผลิตการแสดง
- การจัดการสัมมนาและปฏิบัติการ

ทั้งนี้แต่ละองค์กรจะมีรายการในการบริหารจัดการแตกต่างกันออกไป

2.3.4 การจัดการโรงละคร

การจัดการโรงละคร ควรประกอบไปด้วยความเชี่ยวชาญด้านระบบไฟ เสียง และอุปกรณ์เพื่อให้การแสดงออกมาดีที่สุดการจัดการสภาพแวดล้อมภายในและชื่อเสียงภายนอก โรงละครควรมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี ทำให้ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วม พนักงานควรกล่าวต้อนรับ ยิ้มและทักทายผู้เข้าโรงละครเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของโรงละคร หากไม่มีชุดเครื่องแบบควรให้พนักงานแต่งกายคล้ายกันและมีเข็มกลัดหรือสัญลักษณ์แสดงการเป็นพนักงาน ในกรณีที่ถูกร้องเรียนทางโรงละครจะต้องใช้วิจรรย์ญาณจัดการสิ่งที่เหมาะสมผลเท่านั้น หากโรงละครสามารถจัดการสภาพแวดล้อมภายในให้ได้ดีก็จะส่งผลให้มีชื่อเสียงภายนอกตามมา

การดูแลรักษาความปลอดภัย คือมีใบอนุญาต ซึ่งครอบคลุมเงื่อนไขเกี่ยวกับทางออก ความกว้างของทางเดิน สิ่งกีดขวางและไฟฉุกเฉิน ผู้จัดเตรียมหรือจัดหาสิ่งเหล่านี้มีหน้าที่รับรองว่าทุกอย่างจะเป็นไปตาม ข้อตกลงตามกฎหมาย โรงละครต้องถูกตรวจสอบก่อนได้รับใบอนุญาต ผู้จัดการงานส่วนนี้จำเป็นต้องแน่ใจว่าตัวเองและพนักงานรู้จักโรงละครอย่างถ่องแท้ทั้งในทางกฎหมายและทางกายภาพ เพื่อที่จะสามารถอพยพคนออกจากโรงละครได้เร็วที่สุดในช่วงที่เกิดเหตุ หากโรงละครไม่สามารถดำเนินการแสดงต่อไปได้ โรงละครจะต้องแจ้งผู้ชมให้ติดต่อเรื่องการคืนเงิน หรือเปลี่ยนรอบการแสดงกับโรงละครในวันรุ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของโรงละครด้วย

การอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งาน ผู้ชมคาดหวังที่จะได้รับการต้อนรับและความ สะดวกสบายในการ เข้าชมการแสดง โรงละครจึงต้องมีบรรยากาศที่สะอาด มีที่นั่งที่สะดวกสบายและ สามารถรองรับความต้องการของคนพิการ การมีทางลาด รถเข็นและตำแหน่งที่นั่งที่ตีพองจะทำให้พวกเขาได้เห็นเวทีอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงต้องตรวจกับฝ่ายบัตรชมการแสดงก่อนว่าแต่ละรอบมีคนพิการหรือไม่เพื่อที่จะได้เตรียมการ

การจัดเตรียมอาหารสำหรับผู้ชมสามารถทำอย่างเรียบง่ายหรือพิเศษตามแต่ความต้องการการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ควรเป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบของโรงละคร โรงละครอาจจัดการให้ง่ายขึ้นโดยการจำกัดความหลากหลายของเครื่องดื่ม ในกรณีที่ต้องการให้งานง่ายขึ้นควรจะรวมค่าเครื่องดื่มเข้ากับบัตรชมการแสดง เพื่อที่จะได้ทราบจำนวนเครื่องดื่มที่ต้องเตรียมและไม่ต้องเตรียมเงินทอน อีกทั้งยังช่วยในการเตรียมการและจัดการกับราคาบัตรได้อย่างสมเหตุสมผล แต่ถึงโรงละครมีพื้นที่ที่กว้างขวางและอุปกรณ์ที่ครบครัน ก็ควรจะหลีกเลี่ยงอาหารร้อนแล้วเลือกเป็นอาหารที่รับประทานเย็นได้โดยยังคงคุณค่าทางโภชนาการอยู่ การจัดเตรียมอาหารที่เข้ากับการแสดง ถือเป็นเรื่องน่าสนใจสำหรับละครตลกหรือละครเพลง แต่ไม่เหมาะกับโรงละครที่มีความเครียดสูง โรงละครสามารถจัดเตรียมอาหารพิเศษสำหรับก่อนหรือหลังการแสดง ด้วยการร่วมมือกับร้านอาหาร

ในท้องที่เพื่อเป็นธุรกิจเสริมที่สร้างสรรค์ต่อชุมชน โรงละครไม่จำเป็นต้องเตรียมอาหารจำนวนมาก เพราะผู้ชมส่วนใหญ่ไม่นิยมสั่งอาหาร แต่สิ่งที่ได้คือความรู้สึกประทับใจในสิ่งที่โรงละครจัดเตรียม

การฝึกฝนพนักงานให้สามารถช่วยเหลือผู้ใช้งานในการจำหน่าย ตรวจ และฉีกบัตรชมการแสดง รับฝากของ อธิบายทางไปที่นั่งและสถานที่ในโรงละคร เพื่อความสะดวกสบายของผู้ชมควรมีพนักงานอำนวยความสะดวกในโรงละคร 2 คน ต่อผู้ชม 100 คน งานส่วนนี้เป็นงานที่ค่อนข้างยาก ในขั้นตอนการทำงานที่เกิดขึ้นจึงควรมีพนักงานอย่างน้อย 2 คน อยู่กับผู้ชมเสมอ

โรงละครควรมีความรับผิดชอบต่ออาคารและสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย และสะดวกต่อการใช้งาน การตรวจสอบระบบและอุปกรณ์ การบำรุงรักษาระบบและอุปกรณ์พร้อมทำรายงานผลกระทบที่เกิดขึ้น คู่มือการใช้งานอุปกรณ์แต่ละชนิด พนักงานควรได้รับการฝึกอบรมการใช้งานอุปกรณ์จากผู้เชี่ยวชาญหรือควรมีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน ควรมีการจดบันทึกกิจกรรมการท างานที่เกิดขึ้นไว้ควรมีการควบคุมการระบายอากาศและอุณหภูมิมาตรการในการทำความสะอาดและกำจัดของเสีย การจัดการแสงสว่างและแสงที่ใช้ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์และระบบที่นิ่ง เงื่อนไขของพื้นที่และทางสัญจรภายในอาคารความปลอดภัยทางสัญจร และการเตรียมการสำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

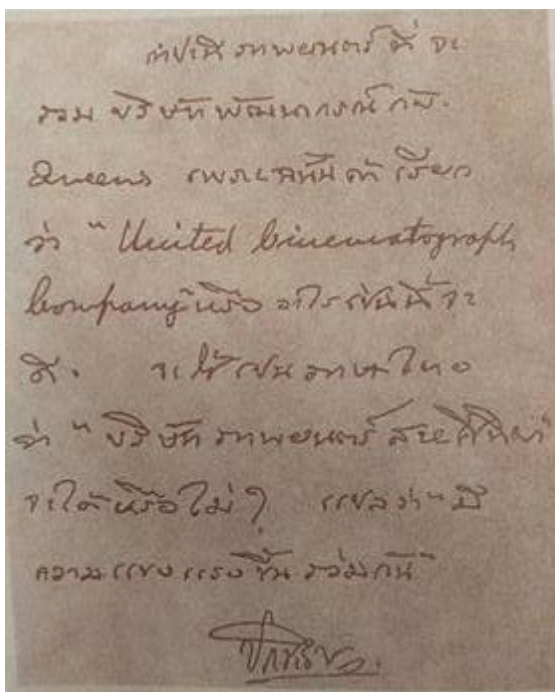
การจัดการที่ดีจะทำให้เกิดระบบการทำงานที่ดี ต้องคำนึงคือการมุ่งไปในทิศทางเดียวกับวิสัยทัศน์ของ บอร์ดบริหารเพราะบทบาทของการจัดการคือการรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของโรงละคร การพัฒนาเศรษฐกิจของโรงละครให้ยั่งยืนก็เป็นสิ่งสำคัญ ผู้จัดการจะต้องวางแผนให้สมดุล วางแผนในการเพิ่มกองทุนสำรอง เพื่อความปลอดภัยทางการเงินที่ยั่งยืน การมีผู้ร่วมงานที่มีความสามารถสูงและมีประสบการณ์มากถือเป็นสิ่งจำเป็น พวกเขาจะสามารถพัฒนาองค์กรได้ เมื่อองค์กรขยายใหญ่ขึ้น ก็มีโอกาที่จะจัดจ้างวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติมได้อีก เพื่อให้องค์กรและโรงละครมีการพัฒนาเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาระค่าใช้จ่ายที่โรงละครมีด้วย

2.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลศาลาเฉลิมกรุง

2.4.1 บริษัท สหคินิมา จำกัด

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง บริษัท United Cinema Co.,Ltd. ซึ่งได้พระราชทานชื่อไทยว่า สหคินิมา จำกัด ขึ้น เพื่อดำเนินธุรกิจค้าภาพยนตร์ แต่ในระหว่างที่กำลังจัดตั้งบริษัทนั้น ปรากฏว่า สยามภาพยนตร์บริษัท ซึ่งครองความยิ่งใหญ่มาจนกลับประสบปัญหาขาดทุนอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดขึ้นทั่วโลกในขณะนั้นจนต้องยุบ

และขายทอดกิจการให้แก่บริษัทสหสินีมานับแต่บัดนี้ไปจนสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้ยิ่งใหญ่แห่งวงการถ่ายภาพและโรงหนังของสยาม จึงเปลี่ยนมาอยู่ในมือของบริษัทน้องใหม่แห่งนี้

ภาพที่ 34 ลายพระราชหัตถเลขา รัชกาลที่ 7 ในการจัดตั้งบริษัท
ที่มา : ธนาทิพ ฉัตรภูติ, ตำนานโรงหนัง, 2547, 24

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของบริษัทสหสินีมา ผู้วิจัยพบว่าเป็นบริษัทที่มีการจัดการในเรื่องของธุรกิจการค้าภาพยนตร์มายาวนาน เดิมได้มีกรรมการบางคนจากบริษัทสยามภาพยนตร์ อาทิ หลุย ศรีวัต กิมล้อย เคียงศิริ และ เค แอลลี บุคคลเหล่านี้ต่อมาได้เข้ามาเป็นผู้จัดการกลุ่มแรกของศาลาเฉลิมกรุง มีการบริหารจัดการสำหรับรอบของการฉายหนัง และการจัดที่นั่งตามชั้นต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการจัดที่นั่งชั้นพิเศษที่เรียกว่าชั้นบ็อกซ์ ในส่วนของราคาตั๋วหนังนั้นจะเริ่มที่ 7 สตางค์ สำหรับแถวหน้าสุดติดจอหนัง ในลำดับถัดไปเป็น 12 สตางค์ 25 สตางค์ ไปจนถึงราคา 40 สตางค์ในที่นั่งชั้นบ็อกซ์ รอบฉายเริ่มจากจัดฉายเพียงวันละ 1 รอบ แต่ด้วยยุคนั้นเป็นยุคที่กิจการโรงภาพยนตร์กำลังรุ่งเรือง และด้วยศาลาเฉลิมกรุงเป็นโรงภาพยนตร์ที่เปิดใหม่ มีเครื่องปรับอากาศเป็นระบบไอน้ำแห่งแรกในประเทศไทย จึงทำให้ดึงดูดลูกค้าได้มากขึ้น ต่อมาจึงได้มีการเพิ่มรอบฉายหนัง จากวันละ 1 รอบ เป็นวันละ 2 รอบ แต่ในความรุ่งเรืองนี้ได้ซบเซาไปจนถึงบริเวณโดยรอบของศาลาเฉลิมกรุงพัฒนาพื้นที่บริเวณนั้นเข้าสู่ย่านธุรกิจการค้า จนเป็นศูนย์กลางความเจริญ

2.4.2 บริษัท เอลิมกรูมณีทัศน์

บริษัท เอลิมกรูมณีทัศน์ ได้มีแนวทางในการบริหารศาลาเอลิมกรูมให้เป็นที่ชมการแสดงระดับสากล เป็นที่เชิดหน้าชูตาของประเทศ และเพื่อการการนี้ศาลาเอลิมกรูมจึงได้ปิดตัวลงชั่วคราวหลังจากวันที่ 5 ตุลาคม 2535 เพื่อการปรับปรุงครั้งใหญ่

จากการศึกษาค้นคว้าในส่วนของผู้ดูแลโรงมหรสพหลวงศาลาเอลิมกรูม อย่างบริษัท เอลิมกรูมณีทัศน์ ผู้วิจัยพบว่า บริษัท เอลิมกรูมณีทัศน์ นั้นเป็นผู้พลิกโฉมของศาลาเอลิมกรูม ทั้งภายในตัวอาคาร และในเรื่องของการจัดแสดง ในส่วนของภายในตัวอาคารนั้น มีการปรับปรุงภายในใหม่ให้เป็นเวทีเพื่อการแสดงต่าง ๆ จากเดิมที่เป็นเพียงโรงภาพยนตร์ มีการปรับที่นั่งของผู้ชมให้ผู้นั้นสามารถชมการแสดงได้อย่างทั่วถึงทั้งเวทีโดยไม่มีการบังสายตา จากเดิมที่มีจำนวนที่นั่งกว่าพันที่ลดเหลือเพียงแค่หกร้อยกว่าที่นั่งเท่านั้น พร้อมทั้งขยายเวทีให้มีขนาดที่กว้างขึ้นอีก 6 เมตร เพื่อใช้ในการรับรองการแสดงที่ต้องการใช้พื้นที่มาก รวมไปถึงปรับระบบเวทีให้เป็นระบบไฮดรอลิก เพื่อใช้ในการยกผู้แสดงหรือฉากบางฉากขึ้น การตกแต่งภายใน มีการเลือกใช้สีที่เป็นแบบสากล สีแดง สีทอง และสีม่วง คือโทนสีที่เลือกใช้เป็นหลัก เน้นความรู้สึกของบรรยากาศของความเป็นโรงมหรสพหลวงในแง่นามธรรม สีแดงและสีทองนั้นให้ความรู้สึกของความหรูหราของโรงละครระดับสากล ส่วนสีม่วงนั้นให้ความรู้สึกของความสง่า ขรึม และสูงส่งในแบบของไทย จะเห็นได้ว่าการปรับปรุงครั้งใหญ่นี้จะทำได้เพียงการปรับภายในเท่านั้น เนื่องด้วยตัวอาคารของศาลาเอลิมกรูมนั้นได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นตึกอนุรักษ์จากกรมศิลปากร จึงไม่สามารถต่อเติมดัดแปลงในส่วนโครงสร้างภายนอกได้ นอกจากนี้ จะทำการประดับด้วยไฟใ้ทั้งดงามในยามค่ำคืนเท่านั้น และเมื่อถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2536 เป็นช่วงระยะเวลาที่โรงมหรสพหลวงศาลาเอลิมกรูมครบรอบ 80 ปีพอดี นับจากวันแรกที่เปิดทำการ ก็ได้เปิดตัวขึ้นอีกครั้งในนาม “เอลิมกรูมรอยัลเธียเตอร์”

2.4.3 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

“สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พ.ศ.2561 มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นหน่วยงานในพระมหากษัตริย์ มีหน้าที่จัดการ ดูแลรักษา จัดหาผลประโยชน์ และดำเนินการอื่นใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ตามที่จะทรงมอบหมาย โดยพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พ.ศ. 2561 ได้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน 2561

จุดเริ่มของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มาจาก “กรมพระคลังข้างที่” ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) และได้มีการเปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น “สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” ตามความในพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พ.ศ. 2479 ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขและยกเลิกพระราชบัญญัติจัดระเบียบ

ทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์อีก 3 ครั้ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม คือ พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2491 และพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พ.ศ. 2560 และได้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น “สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์” ตามความในพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ พ.ศ.2561

การบริหารจัดการทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ได้ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับการปกครองในระบอบที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีวิวัฒนาการเคียงคู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทยมาโดยตลอด นับตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยยังปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ทรัพย์สินในราชอาณาจักรเป็นของพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงอยู่ในฐานะ “พระเจ้าแผ่นดิน” แต่เพียงพระองค์เดียว อย่างไรก็ตามพระมหากษัตริย์ได้ทรงพยายามแยกพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ออกจากทรัพย์สินของแผ่นดิน โดยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) การค้าขายกับต่างประเทศเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก จึงได้ทรงเก็บสะสมกำไรที่ได้จากการค้าสำเภาซึ่งเป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ไว้ในถุงผ้าสีแดงซึ่งเรียกกันว่า “เงินถุงแดง” ไว้ข้างพระแท่นที่บรรทม เรียกว่า “เงินข้างที่” ซึ่งต่อมามีจำนวนมากขึ้นก็เก็บไว้ในห้องข้างๆที่บรรทม จึงเรียกว่า “คลังข้างที่” โดยได้พระราชทานให้ไว้เป็นทุนสำรองให้แก่แผ่นดินสำหรับใช้ในยามบ้านเมืองเกิดภาวะคับขัน และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้เกิดเหตุวิกฤตการณ์ ร.ศ.112 (พ.ศ.2426) ที่สยามเกิดกรณีพิพาทกับฝรั่งเศสจึงได้นำเงินถุงแดงมาสมทบเพื่อเป็นการชดเชยค่าเสียหายและค่าประกันแก่ฝรั่งเศส จนสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไว้ได้

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เป็นยุคแห่งการปฏิรูปและการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน โดยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการปฏิรูประบบการคลังใหม่และมีการจัดท่างประมาณแผ่นดินเป็นครั้งแรก เพื่อให้รายรับและรายจ่ายของแผ่นดินเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนซึ่งการจัดท่างประมาณในครั้งนี้ได้มีการแยกพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ออกจากทรัพย์สินของแผ่นดินอย่างเด็ดขาด โดยทรงมอบหมายให้ “กรมพระคลังข้างที่” เป็นผู้จัดการดูแลพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เมื่อรายได้ของแผ่นดินมากขึ้นอันเนื่องมาจากการปฏิรูปทางการเงินในปี พ.ศ.2433 ซึ่งมีการจัดตั้งกระทรวงการคลังขึ้นมาเป็นครั้งแรก ส่งผลให้จำนวนเงินที่ได้รับการจัดสรรของกรมพระคลังข้างที่ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ในช่วงแรกรายได้ของกรมพระคลังข้างที่นำไปเป็นค่าใช้จ่ายส่วนพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาพระราชวัง และค่าใช้จ่ายในการเสด็จไปทรงศึกษาต่อยังต่างประเทศของพระราชโอรสเป็นหลัก เมื่อรายได้เพิ่มมากขึ้นจึงมีเงินเหลือจ่ายจากค่าใช้จ่ายดังกล่าว จึงเกิดการริเริ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ก่อสร้างอาคารพาณิชย์ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนและให้โอกาสในการทำการค้าขาย นอกจากนี้เมืองสำคัญในต่างจังหวัดยังได้มีการสร้างตลาดขึ้น เพื่อนำค่าบำรุงตลาดไปใช้ในการพัฒนาระบบสุขาภิบาลและสาธารณสุข

พื้นฐานในเขตศูนย์กลางเมืองใหม่เหล่านี้ควบคู่พร้อมไปกับการตัดถนนของกระทรวงโยธาธิการ ดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ถือได้ว่าเป็นรากฐานของทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ในปัจจุบัน

และด้วยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีบทบาทหน้าที่ในเรื่องของการจัดการดูแลรักษา และดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในการดูแล และอยู่ในส่วนร่วมของการบริหารจัดการศาลาเฉลิมกรุง ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินพระมหากษัตริย์

2.4.4 มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ก่อตั้ง “มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง” ขึ้นตามนโยบายเชิงสังคมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทย ตั้งอยู่ที่ 66 ถนนเจริญกรุง แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งศาลาเฉลิมกรุงให้อยู่คู่ชาติ และคนไทยตลอดไป “มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง” ได้ทำพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องสมัยเฉลิม ศาลาเฉลิมกรุง นับเป็นโอกาสอันดีเนื่องด้วยในวันเดียวกันนี้ เป็นวันที่ศาลาเฉลิมกรุงได้เปิดดำเนินการครบ 72 ปี โดยมี ดร.จिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นประธานในพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิ และได้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมูลนิธิ ดังนี้

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง

- 1) เพื่อเชิดชูเทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7
- 2) เพื่อจัดหาทุน เพื่อการบำรุงรักษาและบูรณะศาลาเฉลิมกรุง โรงมหรสพพระราชทาน ให้เป็นที่แพร่หลายและยั่งยืน
- 3) เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมทางด้านการแสดงของไทย
- 4) เพื่อสร้างและส่งเสริมความเข้าใจอันดีในความหลากหลายทางวัฒนธรรมกับมิตรประเทศตลอดจนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน
- 5) เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ละครเวที ตำนานเพลงไทย และจังหวัดชีวิตของโรงละคร พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวให้เจริญก้าวหน้า
- 6) ส่งเสริมเกียรติของสมาชิกที่อยู่ในวงการบันเทิง ให้เป็นที่แพร่หลาย รู้จักนับถือโดยทั่วไป
- 7) เพื่อเสริมสร้างความกลมเกลียว บำเพ็ญทาน ประกอบกิจการสาธารณะประโยชน์ และการกุศลต่างๆ
- 8) เพื่อดำเนินการสาธารณะประโยชน์ หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์

9) ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของประวัติความเป็นมาของมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง ผู้วิจัยพบว่า มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุงถูกจัดตั้งขึ้นภายใต้การดูแลของสำนักงานส่วนทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ตั้งอยู่ในอาคารศาลาเฉลิมกรุง การก่อตั้งมูลนิธิฯ เป็นการก่อตั้งไปพร้อมกับปณิธานอันมุ่งหวังที่จะให้คงอยู่คู่กับชาติไทยสืบไป มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุงได้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมูลนิธิขึ้น เนื่องด้วยเป็นพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดตั้งมูลนิธิครั้งนี้เพื่อเชิดชูเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อจัดหาทุนในการทำนุบำรุงรักษาและบูรณะศาลาเฉลิมกรุง โรงมหรสพพระราชทานให้เป็นที่แพร่หลายและยั่งยืน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม ทางด้านการแสดงของไทย เพื่อสร้างและส่งเสริมความเข้าใจอันดีในความหลากหลายทางวัฒนธรรม กับมิตรประเทศตลอดจนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ละครเวที ตำนานเพลงไทย และจังหวะชีวิตของโรงละครพร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวให้เจริญก้าวหน้า ช่วยส่งเสริมเกียรติของสมาชิกที่อยู่ในวงการบันเทิงให้เป็นที่แพร่หลายและรู้จักกันโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังดำเนินการสาธารณประโยชน์หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ และโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด ทั้งนี้ในอดีตโรงมหรสพศาลาเฉลิมกรุงเคยผูกพันกับหลายสิ่ง หลายอย่างผูกพันกับชีวิตของหลายบุคคล ผูกพันกับประวัติศาสตร์ของสังคมไทยในกรุงเทพมหานครมาเป็นเวลายาวนาน โรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงจึงควรค่าแก่การดำรงรักษาเอาไว้เพื่อให้สมแก่การเป็นโรงมหรสพหลวงพระราชทานดังพระราชประสงค์สืบไป

ภาพที่ 35ตราสัญลักษณ์มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <http://www.salachalermkrung.com/?c=aboutus> (ออนไลน์) ,2563

2.5 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงมีจุดกำเนิดตั้งแต่ว่าง 30 ปีก่อนโดยใช้เป็นแกนหลักอำนวยความสะดวกในการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ก่อนจะพัฒนากลายเป็นหลากหลายเครื่องมือและนิยาม รวมถึงอีกสารพัดคำที่มีความหมายใกล้เคียงหรือเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง เช่น ห่วงโซ่คุณค่า (Impact Value Chain) ที่แสดงให้เห็นกระบวนการโดยละเอียดในการสร้างความเปลี่ยนแปลงแต่ละขั้นตอน

2.5.1 เหตุที่มีทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง

ในยุคที่ยังไม่มีคำว่าทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง นักวิจัยที่ประเมินผลโครงการทางสังคมจะมองโครงการดังกล่าวเป็นกล่องดำลึกลับที่ไม่จำเป็นต้องเข้าใจว่าทำงานอย่างไร เพียงพิจารณาปัจจัยนำเข้าและผลลัพธ์ที่ผลิตออกมาสำหรับการประเมินผลว่าโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จหรือไม่ กล่าวคือหากผลลัพธ์ออกมาดีกระบวนการก็ต้องดีด้วย

ตัวอย่างเช่น หากเราปรับหลักสูตรการศึกษาวิทยาศาสตร์ระดับประถม สิ่งที่เราสนใจจะมีเพียงคำถามที่ว่าเราใส่ทรัพยากรเพิ่มเข้าไปมากน้อยเพียงใดและผลลัพธ์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาหลังจากปรับหลักสูตรแล้วเป็นอย่างไร โดยเราไม่ต้องสนใจประเด็นปฏิกิริยาระหว่างทาง เช่นว่าครูได้รับการฝึกฝนเพียงพอหรือไม่ ครูสอนครบถ้วนตามหลักสูตรหรือไม่ รวมถึงปัจจัยแวดล้อมว่าโรงเรียนอยู่ในละแวกใด ใกล้กับพิพิธภัณฑสถานหรือแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมหรือไม่

หากโครงการนำร่องได้ผลลัพธ์ที่ดี ก้าวต่อไปก็คือการยกระดับนำไปปรับใช้เป็นวงกว้าง เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่งไรก็ดี โครงการขนาดใหญ่ที่อยู่นอกบริบทเดิมมักเผชิญล้มเหลว กลายเป็นความงุนงงสงสัยของผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิงนโยบายว่าเกิดอะไรขึ้นกันแน่

นี่คือจุดกำเนิดของการประเมินผลลัพธ์เชิงทฤษฎี (Theory-based evaluation) ที่เปลี่ยนจากคำถามที่ว่าโครงการทางสังคมประสบความสำเร็จหรือไม่ เป็นการวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนว่าเพราะเหตุใดโครงการดังกล่าวจึงประสบความสำเร็จ โดยพิจารณาสมมติฐานตั้งแต่การออกแบบโครงการ รายละเอียดของกระบวนการ รวมถึงผลลัพธ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาวผ่านการนำเสนออย่างเชื่อมโยงและเป็นลำดับ เพื่อให้เห็นภาพชัดว่ากระบวนการใดบ้างที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

Carol Weiss นักมานุษยวิทยา คือคนแรกๆ ที่เสนอให้เรียกกรอบการวิเคราะห์ลักษณะดังกล่าวว่า “ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง” โดยนำเสนอเป็นแผนภาพกล่องและลูกศรที่เชื่อมโยงเหตุและปัจจัยเข้าด้วยกัน ต่อมาจึงถูกพัฒนาให้เป็นแผนภาพที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจภาพรวมของโครงการโดยใช้เวลาไม่นาน แต่ความยืดหยุ่นของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงก็กลับกลายเป็นจุดอ่อน เนื่องจากไม่มีนิยามที่ทุกคนยอมรับแต่ละองค์กรจึงใช้คำดังกล่าวตามที่ตัวเองเข้าใจ

ภาพที่ 36 แครอล ไวส์ (Carol Weiss)

ที่มา : https://openlibrary.org/authors/OL401462A/Carol_H._Weiss (ออนไลน์) ,2566

2.5.2 ความหมายของทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลง

ก่อนที่จะทำความเข้าใจทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยขออธิบาย โดยผ่านการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่า ‘ทฤษฎี’ และ ‘การเปลี่ยนแปลง’ มีความหมายอย่างไร

ทฤษฎี (Theory) คือคำที่เราได้ยินกันบ่อยครั้งในแวดวงวิทยาศาสตร์ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีแรงโน้มถ่วง เราอาจอธิบายได้ว่าทฤษฎีหมายถึงข้อเท็จจริงที่สังเกตได้จากธรรมชาติผ่านการทดลองซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนได้ข้อสรุป ทฤษฎีที่ดีจึงควรจะช่วยทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้อย่างแม่นยำ เช่น ทฤษฎีแรงโน้มถ่วงบอกเราว่าหากปล่อยของลงจากที่สูงของก็จะร่วงลงสู่พื้นผิวโลก

อย่างไรก็ดี บางครั้งคำว่าทฤษฎีก็ถูกใช้กับข้อสมมติฐานบางประการที่ยังไม่ได้รับข้อสรุป เพราะยังมีการถกเถียงอยู่ในแวดวงวิชาการและมีการนำเสนอหลักฐานมาค้ำจ้งอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะภาคสังคมศาสตร์ที่ต้องยอมรับว่าปรากฏการณ์ทางสังคมไม่ได้ตรงไปตรงมาเหมือนกับการศึกษาฝั่งวิทยาศาสตร์

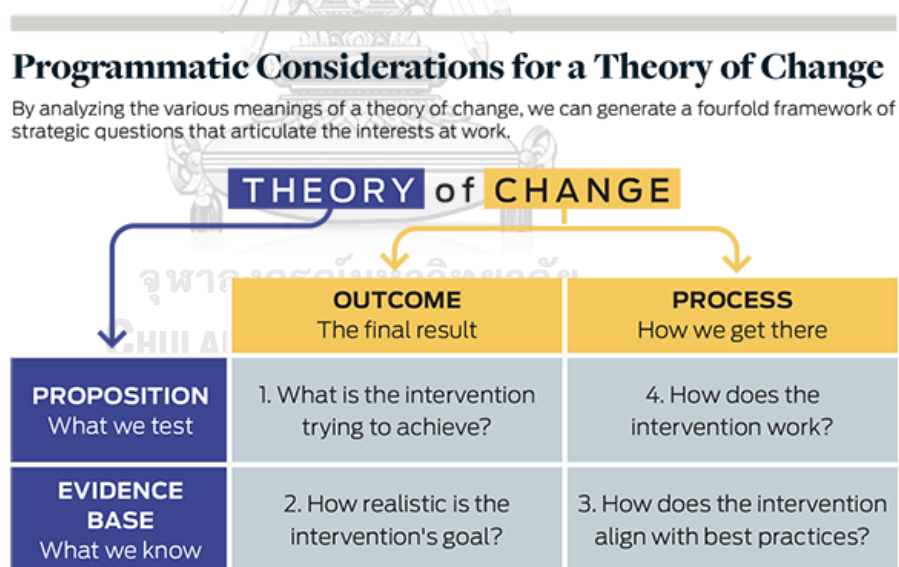
คำว่าทฤษฎีในทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงสามารถเข้าข่ายได้ทั้งสองนิยาม บางโครงการอาจนำเสนอทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงบนหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่หนักแน่น ขณะที่โครงการทางสังคมจำนวนไม่น้อยนำเสนอทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงในฐานะข้อเสนอยังไม่ได้รับการพิสูจน์ เพียงแต่เป็นทฤษฎีที่เกิดจากการคาดการณ์อย่างมีเหตุมีผลบนสมมติฐานตามข้อมูลเท่าที่มีอยู่ในมือ

การเปลี่ยนแปลง (Change) อาจดูเหมือนว่าจะตรงไปตรงมากกว่า นักวิชาการสายสังคมศาสตร์นิยามการเปลี่ยนแปลงไว้สองรูปแบบคือ การเปลี่ยนแปลงเชิงผลลัพธ์ที่ให้ความสำคัญที่ผลิตจากการดำเนินโครงการ สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินผลลัพธ์ของโครงการแบบ ‘กล่องดำ’ และการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการที่มองว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดจากผลผลิตของโครงการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากผลลัพธ์หนึ่งไปสู่อีกผลลัพธ์หนึ่งโดยมีปลายทางคือผลลัพธ์ของโครงการที่ตั้งใจไว้

ผู้วิจัยมองว่า การนำนิยามทั้งสองมาใช้กับคำว่า การเปลี่ยนแปลงในทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน แม้ว่าจุดเริ่มต้นของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงจะมองการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้คนในแวดวงการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมจำนวนไม่น้อยก็สนใจผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการ

2.5.3 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง 4 ประเภท

จากนิยามข้างต้น Maoz Brown ได้แบ่งทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ภาพที่ 37 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ประเภทจากนิยามของ Maoz Brown
ที่มา : <http://www.salforest.com/blog/review-theory-of-change> ,(ออนไลน์) ,2566

(1) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงแบบเน้นแสดงเป้าหมาย (Articulating Goals)

สำหรับประเภทแรกจะนิยามทฤษฎีแบบข้อเสนอและเน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงผลลัพธ์ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้เป็นที่นิยมในปัจจุบันเพราะแสดงให้เห็นกิจกรรมและผลลัพธ์ที่คาดหวังอย่างชัดเจน แต่ไม่ลงลึกในรายละเอียดด้านกระบวนการมากนัก ทำให้เหมาะสำหรับการนำเสนอในช่วงเวลาสั้นๆ (Elevator Pitch) จึงเป็นที่แพร่หลายในแวดวงการลงทุนเพื่อสังคมที่นักลงทุนมีเวลาจำกัดและต้องการผลลัพธ์สำหรับเป็นใช้เป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลของพอร์ตโฟลิโอ

แม้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้จะกระชับและเข้าใจง่าย แต่การเขียนบนกระดาษกับการปฏิบัติจริงนั้นเป็นคนละเรื่องกัน เพราะมีความเป็นไปได้ว่าการเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผลที่เราคาดไว้อาจไม่เกิดขึ้นจริง ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้จึงต้องเพิ่มมิติอื่นๆ เช่น หลักฐานสนับสนุนหรือผลลัพธ์เชิงกระบวนการเพื่อสร้างความหนักแน่น

(2) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเพื่อแสดงความเป็นไปได้ (Demonstrating Feasibility)

ประเภทต่อมาอิงนิยามของทฤษฎีที่มีหลักฐานสนับสนุนอย่างเคร่งครัด และเน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงผลลัพธ์เช่นเดียวกับประเภทแรก ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้ค่อนข้างได้เปรียบเพราะไม่ต้องคิดข้อเสนอใหม่ๆ หรือเริ่มต้นจากศูนย์เพื่อลองผิดลองถูก แต่เรียนรู้ความผิดพลาดในอดีตจากการศึกษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่มาแล้วซึ่งจะช่วยประหยัดทั้งต้นทุนและเวลา อีกทั้งยังการันตีความสำเร็จของโครงการในระดับหนึ่ง

ตัวอย่างเช่นข้อเสนอยอดฮิตที่ต้องการสนับสนุนพฤติกรรมมารับประทานอาหารของคนในชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงจากโรคอ้วนและเบาหวานโดยการเปิดซูเปอร์มาร์เก็ตใหม่ที่จำหน่ายอาหารสดและดีต่อสุขภาพ ภายใต้สมมติฐานว่าสมาชิกในชุมชนกินอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพเนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงอาหารดีๆ ได้ แต่งานศึกษาหลายชิ้นกลับพบว่าปัญหาไม่ใช่อยู่ที่การเข้าถึงอาหาร แต่พฤติกรรมบริโภคเป็นผลรวมจากสารพัดปัจจัยทั้งรายได้ การศึกษา และความรู้ทางโภชนาการ หากเรารู้ข้อมูลเหล่านี้ก่อนเขียนทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ย่อมเข้าใจความท้าทายและซับซ้อนของปัญหา พร้อมเดินหน้าโดยไม่ทำผิดพลาดซ้ำรอยเดิมและทุ่มเวลาเพื่อแก้ปัญหาความท้าทายใหม่ๆ ในบริบทที่แตกต่างจากงานวิจัยชิ้นที่ใช้อ้างอิง

(3) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเพื่อหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Identifying Best Practices)

ประเภทที่สามอิงทฤษฎีที่มีหลักฐานสนับสนุนอย่างเคร่งครัด และเน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงประเภทนี้มีเป้าหมายเพื่อประเมินว่าการดำเนิน

โครงการมีประสิทธิภาพหรือไม่ และเพื่อสร้างแนวทางในการออกแบบกระบวนการเพื่อสร้างผลลัพธ์เชิงบวกสูงสุด ในขณะที่เดียวกันก็ลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

ตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่น โครงการสนับสนุนให้ล้างมือและรักษาความสะอาดในประเทศรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ ซึ่งมีการศึกษารวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์จากโครงการจำนวนมากที่สิ้นสุดลงแล้วเพื่อวิเคราะห์หาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ หรือควรมีการปรับปรุงอย่างไรในอนาคต เช่น ข้อเสนอว่าโครงการส่วนใหญ่มักครอบคลุมระยะเวลาที่สั้นเกินไป ใช้ข้อความสื่อสารยาวเกินไป ไม่มีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระยะยาว รวมถึงพึ่งพาการสื่อสารด้วยคำพูดมากเกินไป เป็นต้น

(4) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำเสนอแบบจำลองตรรกะ (Presenting the Logic Model)

ประเภทที่สุดท้ายจะอิงกับทฤษฎีที่เป็นข้อเสนอ แต่เน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนการ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงประเภทนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างแบบจำลองตรรกะ (Logic Model) ซึ่งเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งสำหรับขยายความทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นแสดงการเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผลระหว่างกิจกรรมแต่ละกิจกรรมกับผลผลิตและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรที่ต้องใช้

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง ผู้วิจัยจึงได้สรุปและ นำผลการสรุปจากการศึกษานี้ไปเป็นหลักในการวิเคราะห์ที่จะปรากฏขึ้นในบทที่ 4 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สรุปผลการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่การวิเคราะห์

ลำดับที่	ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (4 ประเภท)	การวิเคราะห์ผลการวิจัย
1	ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงแบบเน้นแสดงเป้าหมาย (Articulating Goals)	ยุคที่ 1 ภาพยนตร์ก่อนสงคราม ยุคที่ 3 ภาพยนตร์หลังสงคราม
2	ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเพื่อแสดงความเป็นไปได้ (Demonstrating Feasibility)	ยุคที่ 2 ละครเวทีในระหว่างสงคราม
3	ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเพื่อหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Identifying Best Practices)	ยุคที่ 4 โรงมหรสพระดับสากล

ลำดับที่	ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (4 ประเภท)	การวิเคราะห์ผลการวิจัย
4	ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำเสนอ แบบจำลองตรรกะ (Presenting the Logic Model)	ยุคที่ 5 โชนศาลาเฉลิมกรุง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริมงคล นาฎยกุล, (2545) ศึกษาเรื่อง “การแสดงละครเพลงของไทย พ.ศ.2490 - 2496” ผลการวิจัยพบว่า ละครเพลงพัฒนามาจากการแสดงละครร้องตั้งแต่ปี พ.ศ.2474 และมีการพัฒนารูปแบบการแสดงจนสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2490 ซึ่งเป็นปีที่การแสดงละครเพลงของไทยเริ่มได้รับความนิยมสูงสุดเรื่อยมาตั้งแต่ พ.ศ.2490 – 2496 ต่อมาการแสดงละครเพลงของไทยจึงค่อย ๆ เริ่มเสื่อมความนิยมลงจากอิทธิพลของภาพยนตร์ การแสดงละครเพลงปรากฏขึ้นอีกครั้งทางสถานีโทรทัศน์ในปี พ.ศ.2499 – 2513 และ ปรากฏในการแสดงละครเพลงครั้งสุดท้าย ในปี พ.ศ.2532 การแสดงละครเพลงของไทยช่วงแรก ยังคงใช้การแสดงหญิงล้วนในการแสดง ยกเว้นตัวละครที่เป็นชาย แต่ในปี พ.ศ. 2474 เป็นต้นมา การแสดงละครเพลงเริ่มมีการใช้นักแสดงชายจริงในการแสดงบทบาทตัวละครฝ่ายชาย ส่วนการขับร้องเพลงประกอบการแสดงเรื่องหนึ่ง ๆ ในยุคแรก มีเพลงขับร้องในการแสดงถึง 39 เพลง ต่อมาจึงลดลงเหลือเพียง 2 – 3 เพลง การแสดงละครเพลงใช้เวลาในการแสดงประมาณ 3 ชั่วโมง ส่วนมากมักมีการแสดง 3 – 5 ฉาก โดยมีการขับร้องเพลง การแสดงนาฏศิลป์ไทยหรือสากล สลับในบางช่วงของการแสดงและมีการแสดงจำอวด รวมถึงการขับร้องเพลงสลับหน้าม่านทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนฉาก การแสดงละครเพลงมีลักษณะเป็นการแสดงสมจริงทั้งท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบการแสดง ฉาก และเครื่องแต่งกาย โดยใช้วงดนตรีสากลบรรเลงประกอบการขับร้อง ประกอบอารมณ์ของการดำเนินเรื่องในแต่ละฉาก การแสดงละครเพลงเรื่องความพยายามมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการแสดงละครเพลงทั่วไป กล่าวคือมีบทแสดงเดี่ยว (monologue) ยาวมากเป็นพิเศษ ไม่มีการแสดงนาฏศิลป์และจำอวดสลับการแสดงละคร และการแสดงละครเพลงเรื่องนี้มีความยาวถึง 7 ฉาก

ใจรัก จันทรสิน, (2549) ศึกษาเรื่อง “สถาปัตยกรรมใหม่ของกลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิก พ.ศ.2459 - 2508” ผลการวิจัยพบว่า สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ออกแบบโดยกลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิกนั้นับเป็นลักษณะของสถาปัตยกรรมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นโดยสืบเนื่องมาจากปัจจัยหลากหลาย ปัจจัยทั้งจากตัวสถาปนิกเอง และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ผลงานการออกแบบ

ของสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิกทั้ง 6 ท่านนี้มีลักษณะเฉพาะของแต่ละคน และมีลักษณะร่วมของกลุ่มโดยรวม และที่สำคัญงานของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นโดยสถาปนิกเหล่านี้ นอกจากจะทำหน้าที่เป็นสถาปัตยกรรมแล้ว ยังมีความหมายในเชิงสังคมแฝงอยู่ด้วย อันแสดงถึงการเกิดขึ้นของความ เป็นสังคมสมัยใหม่ เมื่อสภาพสังคมและศูนย์กลางของประเทศแปรเปลี่ยนไป

นิรดา ดำรงทวีศักดิ์, (2561) ศึกษาเรื่อง “ การบริหารทรัพยากรกายภาพโรงละคร ” ผลการวิจัยพบว่า โรงละครบริหารทรัพยากรกายภาพตามช่วงการใช้งานซึ่งสัมพันธ์กับกิจกรรมการ ซึ่งในแต่ละช่วงการใช้งานโรงละครจะต้องรองรับการใช้งานที่แตกต่างกันทั้งผู้ใช้งาน พื้นที่ที่มีการใช้งาน และกิจกรรมการใช้งาน จากการวิเคราะห์พบว่า การบริหารทรัพยากรกายภาพของโรงละคร เป็นการ บริหารความรับผิดชอบต่อทรัพยากรกายภาพที่โรงละครมีโดยคำนึงถึง สถานที่ ผู้ใช้งาน และการใช้ งานโรงละคร มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการบริหารทรัพยากรกายภาพของอาคารทั่วไป เนื่องจาก มีส่วนงานและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการแสดงโดยเฉพาะ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการ ดำเนินงานหลักของโรง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรกายภาพของโรงละครที่ต้อง คำนึงถึงเป็นอันดับแรกคือที่ตั้ง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงลักษณะการบริหารทรัพยากรกายภาพของโรง ละครรวมถึงคุณประโยชน์ของการบริหารทรัพยากรกายภาพที่มีต่อโรงละคร และปัจจัยที่ต้องคำนึงใน การบริหารทรัพยากรกายภาพของโรงละคร ซึ่งนักศึกษาวิชาการละครหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โรงละคร สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา ไปประยุกต์ใช้กับโรงละครที่ดำเนินอยู่หรือที่กำลังจะ เกิดขึ้นได้ตั้งแต่การออกแบบไปจนถึงการดำเนินการ

จากการศึกษางานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุงแล้ว ผู้วิจัยได้ข้อคิด หลักการเขียน และการเรียบเรียงงาน ตลอดจนการอ้างอิงให้ถูกต้องจากงานวิจัย เหล่านี้เป็นแบบอย่าง จึงได้ทำการสรุป ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สรุปผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลำดับที่	ชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลที่ได้จากการศึกษา
1	การแสดงละครเพลงของไทย พ.ศ.2490 – 2496 ศิริมณฑล นาฎยกุล (2545)	- การเรียบเรียงในด้านการเขียน - การสรุปเป็นตาราง - การใช้ปี พ.ศ.เป็นตัวกำหนด
2	สถาปัตยกรรมใหม่ของกลุ่มสถาปนิกไทยรุ่น บุกเบิก พ.ศ.2459 – 2508 ไจรก จันทรสิน (2549)	- ขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ - ศึกษาเรื่องพื้นที่ของงานวิจัย - เรื่องอาคารในด้านสถาปนิก
3	การบริหารทรัพยากรกายภาพโรงละคร นิรดา ดำรงทวีศักดิ์ (2561)	- เรื่องการจัดการโรงละคร

ลำดับที่	ชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ผลที่ได้จากการศึกษา
		<ul style="list-style-type: none">- การใช้พื้นที่ในโรงละคร- พื้นที่เวทีในโรงละคร

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาประวัติความเป็นมาของการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง และศึกษาการจัดการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง โดยผู้วิจัยทำการจัดแบ่งลำดับขั้นตอนของวิธีการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ระเบียบวิธีวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 วิธีการเก็บข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และการจัดการ ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

3.1.1 การศึกษาเอกสาร

การศึกษาเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อรวบรวมข้อมูลของศาลาเฉลิมกรุง จากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระมารวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการรวบรวมนั้นให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยการเขียนในเชิงพรรณนาด้วยรูปความที่สละสลวย และเข้าใจง่าย จนสำเร็จเป็นเอกสารทางวิชาการอย่างสมบูรณ์แบบ

3.1.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามออกเป็น 3 ข้อ ดังนี้

- 1) สังเกตการณ์จัดการของมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง ทั้งในส่วนของจัดการแสดงโขน สังเกตวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งจากผู้บริหารมูลนิธิฯ ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับฉาก แสง สี และเสียง เจ้าหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแสดง
- 2) สอบถามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง โดยจะมีการตั้งแบบสอบถามขึ้นมา แบบสอบถามนี้จะใช้สำหรับบุคคลทั่วไปที่เกี่ยวกับการแสดง

3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง อาทิ ผู้กำกับการแสดง ผู้รับผิดชอบตัวแสดงฝ่ายต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยนั้นได้ตั้งเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการสัมภาษณ์ไว้ว่า ผู้ที่ให้การสัมภาษณ์กับงานวิจัยฉบับนี้ จะต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับศาลาเฉลิมกรุงมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องศาลาเฉลิมกรุงได้มีระเบียบวิธีในการดำเนินงานวิจัยอย่างระบบ มีลำดับและขั้นตอนในการศึกษา จึงมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

- 1) แบบบันทึกการสังเกตการณ์
- 2) แบบสอบถาม
- 3) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

3.3.1 ข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารจากหน่วยงาน และหอสมุดในสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

- 1) หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- 2) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- 3) หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- 4) หอวชิราวุธานุสรณ์ กรุงเทพมหานคร
- 5) ศูนย์วิทยุทรัพยากร (หอสมุดกลาง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- 6) หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- 7) หอสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพมหานคร
- 8) ห้องสมุด สถาบันพระปกเกล้า กรุงเทพมหานคร

3.3.2 ข้อมูลจากการสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยนั้นสร้างขึ้นจากประเด็นที่มีความสนใจที่จะสืบค้นข้อมูล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง โดยกลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยจะทำการสอบถามนั้น จะเป็นกลุ่มบุคคลทั่วไป อาทิ เจ้าหน้าที่ นักแสดง พนักงาน ผู้ชมการแสดง และผู้ให้คำแนะนำ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้

3.3.3 ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้มุ่งประเด็นไปที่ บริบทโรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุง การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงของการแสดง เพื่อนำเอา ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มารองรับ และยืนยัน ว่าข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และข้อมูลจากการสอบถาม ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ เพื่อให้งานวิจัย ฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือจากข้อมูลดังกล่าว และจากการที่ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับศาลาเฉลิมกรุงมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปีนั้น การสัมภาษณ์จากบุคคล เหล่านี้จะเป็นการตรวจสอบไปในขณะเดียวกันว่าจากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และตำรา ต่าง ๆ นั้นมีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.4.1 วิเคราะห์จากเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงเรียบเรียงโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และอนุมาน ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบ ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งที่ศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เข้าใจความหมายของข้อมูลที่รวบรวมได้สรุป ประเด็นเขียนบรรยายรายงานการดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

- 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.3 ขอบเขตของการวิจัย
- 1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ
- 1.5 ระเบียบวิธีวิจัย
- 1.6 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย
- 1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 วรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 โรงพยาบาลหลวงศาลาเฉลิมกรุง
 - 2.1.1 ประวัติความเป็นมา
- 2.2 ภาพยนตร์ และโรงภาพยนตร์
 - 2.2.1 จุดกำเนิดของภาพยนตร์
 - 2.2.2 ภาพยนตร์ในประเทศไทย

2.3 โรงละคร

2.3.1 ความหมายของโรงละคร

2.3.2 รูปแบบของโรงละคร

2.3.3 การบริหารโรงละคร

2.3.4 การจัดการโรงละคร

2.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลศาลาเฉลิมกรุง

2.4.1 บริษัท สหสินีมา จำกัด

2.4.2 บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์

2.4.3 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

2.4.4 มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง

2.5 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

บทที่ 4 การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

4.1 การจัดการแสดง

4.1.1 การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุง

4.1.2 การแสดงที่เช่าเข้าใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง

4.1.3 การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน

4.1.4 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง

4.2 บทบาทศาลาเฉลิมกรุงในแต่ละยุค

4.2.1 ยุคที่ 1 ภาพยนตร์ก่อนสงคราม

4.2.1.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 2

4.2.2 ยุคที่ 2 ละครเวทีในระหว่างสงคราม

4.2.2.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 3

4.2.3 ยุคที่ 3 ภาพยนตร์หลังสงคราม

4.2.3.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 4

4.2.4 ยุคที่ 4 โรงมหรสพระดับสากล

4.2.4.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 5

4.2.5 ยุคที่ 5 โชนศาลาเฉลิมกรุง

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

3.4.2 วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตที่บันทึกเสียง บันทึกภาพและการจดบันทึกมาถอดเนื้อหา จากนั้นวิเคราะห์และตีความข้อมูลให้เกิดความเข้าใจ แล้วนำมาสรุปประเด็นความคิดและข้อเสนอแนะ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พร้อมทั้งตรวจข้อมูลอีกครั้งโดยการให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ บุญเพ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก เป็นผู้อ่าน แก้ไขและชี้แนะให้ข้อมูลมีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

3.4.3 วิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎี การศึกษาการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง ผู้วิจัย ใช้แนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยคัดเลือกจากศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง อย่างน้อย 15 ปีขึ้นไป อีกทั้งยังมีผู้ที่ให้ความรู้ในข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้ชมการแสดง ผู้แสดงเป็นต้น โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวด้วยการบันทึกเสียง และการจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสอบถาม และการสนทนา โดยมุ่งหวังที่จะทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง ดังนี้

3.5.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

- ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุข	อดีตผู้กำกับการแสดง
- รศ.ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ	ผู้กำกับการแสดงในปัจจุบัน
- คุณครูจรรยา จันทสิโร	นักแสดงโชนจินตนาถมิต (รุ่นแรก)
- นายธวัชชัย ธรรมมโนวานิช	อดีตคณะทำงานในศาลาเฉลิมกรุง
- นายชัยกิจ ช่างต่อ	หัวหน้านักแสดงฝ่ายโชนพระ , นักแสดง

3.5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสอบถามผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง

- ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์	ผู้ชมการแสดง
- รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน	ผู้ชมการแสดง
- รองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โจรจนสุขสมบูรณ์	นักแสดงกิตติมศักดิ์
- นายภูมिरพี สวัสดิ์ฤทธิธรม	ผู้ชมการแสดง

ตารางที่ 6 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล / รูปภาพ ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง / ความเกี่ยวข้อง
1	 <p>ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุข (ราชบัณฑิต)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อดีตผู้กำกับการแสดง - ผู้จัดทำบท
2		<ul style="list-style-type: none"> - ผู้กำกับการแสดง - นักแสดงกิตติมศักดิ์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล / รูปภาพ ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง / ความเกี่ยวข้อง
	รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ)	

ตารางที่ 7 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล / รูปภาพ ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง / ความเกี่ยวข้อง
3	 <p>นายจรรุชา จันทลีโร (ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ)</p>	- นักแสดงโขนจินตนาภิมิต (รุ่นแรก)
4		- อดีตคณะทำงานในศาลา เฉลิมกรุง

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล / รูปภาพ ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง / ความเกี่ยวข้อง
	 <p data-bbox="582 958 887 994">นายรัชชัย ธรรมโนวานิช</p>	
5	 <p data-bbox="600 1760 868 1854">นายชัยกิจ ช่างต่อ (นาฏศิลป์ประจำนาฏงาน)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้านักแสดงโขนพระ - นักแสดง

ตารางที่ 8 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสอบถามผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล / รูปภาพ ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง / ความเกี่ยวข้อง
1	 <p data-bbox="491 981 979 1077">ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุรพล วีรุษหรัักษ์ (ราชบัณฑิต)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ชมการแสดงกิตติมศักดิ์ - ผู้ให้คำแนะนำการวิจัย - ผู้ให้ข้อมูลจากการสอบถาม
2	 <p data-bbox="523 1727 944 1823">รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิกวอน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ชมการแสดงกิตติมศักดิ์ - ผู้ให้คำแนะนำการวิจัย - ผู้ให้ข้อมูลจากการสอบถาม
3		<ul style="list-style-type: none"> - นักแสดงกิตติมศักดิ์ - ผู้ให้คำแนะนำการวิจัย - ผู้ให้ข้อมูลจากการสอบถาม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล / รูปภาพ ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง / ความเกี่ยวข้อง
	 <p data-bbox="485 958 984 1055">รองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	
4	 <p data-bbox="475 1839 995 1995">นายภูมिरพี สวัสดิ์ฤทธิธิน นักศึกษาสาขาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์</p>	- ผู้ชมการแสดง

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล / รูปภาพ ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง / ความเกี่ยวข้อง
5	 <p data-bbox="507 869 960 958">นายจิรพัทธ์ พานพุด นาฏศิลป์บัณฑิต สำนักการสังคีต กรมศิลปากร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัย - นักแสดง

สรุปท้ายบท

จากการจัดทำเนื้อหาข้อมูลในส่วนของขั้นตอนในวิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้มีการจัดการกับเนื้อหา โดยเริ่มจากการศึกษาจากเอกสารอันมีข้อมูลที่จะทำการศึกษา และนำมาสรุปเรียบเรียง มีการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการลงพื้นที่ที่ทำการศึกษา เริ่มจากการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ในพื้นที่ของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะทำการศึกษา อีกทั้งยังได้ใจความสำคัญเพื่อบันทึกและเรียบเรียงลงในงานวิจัยฉบับนี้ ในแต่ละลำดับขั้นตอนของการเข้าเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือสำหรับการจัดเก็บข้อมูล อาทิ แบบบันทึกการสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในส่วนของวิธีการเก็บข้อมูล การศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยได้ทำการเข้าศึกษาจากหอสมุด หรือ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาข้อมูลที่ผู้วิจัยจะสามารถเข้าทำการค้นคว้าได้ เมื่อได้เอกสาร เนื้อหา และข้อมูลที่ต้องการจะทำการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยก็นำมารวบรวมกับความที่ได้ออกมาจากการสอบถาม และสัมภาษณ์ให้ครบถ้วน จึงจะเรียบเรียงออกมาเป็นการสรุปความให้เป็นลายลักษณ์อักษรที่สละสลวย ในส่วนของขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อทำการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้น ผู้วิจัยจะต้องจำแนกหัวข้อเพื่อในตรงต่อเนื้อหาที่ทำการศึกษาค้นคว้า เรียงเป็นลำดับตามความสำคัญ และระยะเวลาของประวัติศาสตร์ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้อง และสัมพันธ์กันกับเนื้อหาที่สืบค้นหา ในส่วนของความสำคัญในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จะขึ้นอยู่กับ

บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงโขนในโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุงมาไม่น้อยกว่า 15 ปี
จึงจะเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลกับงานวิจัยฉบับนี้ได้ในส่วนของการเข้าสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ

บทที่ 4

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

จากการศึกษาค้นคว้าการวิจัยเรื่อง “การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง” มีประวัติศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดงที่มีความสำคัญ ทั้งในเรื่องของช่วงเวลาศาลาเฉลิมกรุงอยู่ในยุคที่รุ่งเรือง และในช่วงเวลาที่ซบเซา ศาลาเฉลิมกรุงสามารถจัดการแสดง ปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดง จัดจ้างการแสดง และเปิดให้เข้าเช่าใช้พื้นที่ทำการแสดง หรืองานในวาระสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้คงอยู่ซึ่งความเป็นศาลาเฉลิมกรุง โรงมหรสพหลวงแห่งพระราชปณิธาน และจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่สืบค้นสามารถจำแนกรายละเอียดเรื่องการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง และเรื่องเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญได้ดังนี้

4.1 การจัดการแสดง

4.1.1 การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุง

4.1.2 การแสดงที่เข้าเช่าใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง

4.1.3 การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน

4.1.4 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง

4.2 บทบาทศาลาเฉลิมกรุงในแต่ละยุค

4.2.1 ยุคที่ 1 ภาพยนตร์ก่อนสงคราม

4.2.1.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 2

4.2.2 ยุคที่ 2 ละครเวทีในระหว่างสงคราม

4.2.2.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 3

4.2.3 ยุคที่ 3 ภาพยนตร์หลังสงคราม

4.2.3.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 4

4.2.4 ยุคที่ 4 โรงมหรสพระดับสากล

4.2.4.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 5

4.2.5 ยุคที่ 5 โชนศาลาเฉลิมกรุง

4.1 การจัดการแสดง

การจัดการแสดงในฐานะของศาลาเฉลิมกรุง เริ่มมีประวัติการแสดงมาเป็นเวลานานกว่า 87 ปี ซึ่งในแต่ละช่วงปีนั้นก็จะมีเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบการแสดง หรือการจัดการการแสดงที่แตกต่างกันออกไป ตามวาระ และสถานะภาพของวัตถุประสงค์ในการจัดการแสดงในงานนั้น ๆ และจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา พบว่าการจัดการแสดงของศาลาเฉลิมกรุงได้แบ่งออกเป็น 4 ข้อ ดังนี้

4.1.1 การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุง

การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุงนั้น เป็นการแสดงที่จัดขึ้นตามวาระ หรือเนื่องในโอกาสต่าง ๆ โดยส่วนมากจะเป็นการแสดงที่มีเรื่องราวที่เกี่ยวพันสอดคล้องกับความเป็นมาของศาลาเฉลิมกรุง การแสดงที่ใช้บุคคลอันมีความสำคัญต่อศาลาเฉลิมกรุงในอดีตเป็นหลักในการแสดง การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย การจัดโครงการที่มีเรื่องราวสืบเนื่องมาจากในอดีตพร้อมกับการแสดงประกอบในโครงการนั้น ๆ การแสดงที่มีศิลปินดาราทายที่โด่งดังมากในยุคแรก ๆ ของศาลาเฉลิมกรุงมาแสดง อีกทั้งในแต่ละงานก็จะมีจัดการประกาศว่าจะมีการแสดงเกิดขึ้นโดยศาลาเฉลิมกรุง ทำให้ผู้ที่มีความสนใจอยากชมการแสดงจะได้ทำการติดตาม จัดซื้อบัตรเพื่อเป็นการจับจองที่นั่งชมการแสดงดังรายการที่ประกาศ หากกว่าถึงการปิดประกาศ หรือการโฆษณา รายการแสดงต่าง ๆ ที่ศาลาเฉลิมกรุงจัดขึ้นนั้น ในแต่ละยุค ในแต่ละช่วงสมัยก็มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งยุคแรกเริ่มนั้นศาลาเฉลิมกรุงในฐานะโรงภาพยนตร์ก็จะมีปิดประกาศ หรือขึ้นป้ายโปรแกรมภาพยนตร์ที่จะเข้าฉาย โดยใช้การวาดภาพและเขียนรายละเอียดของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ลงในแผ่นกระดาษ แผ่นขนาดความกว้าง 0.5 เมตร ขนาดความยาว 1.5 เมตร และเมื่อเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามามีการประกาศ หรือโฆษณา ก็ได้มีการเปลี่ยนไป โดยในยุคปัจจุบันนี้การประกาศว่าจะมีการแสดงที่เป็นทางการที่สุด คือ การแถลงข่าว เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของจากจัดงาน และแจ้งรายละเอียดของกำหนดการว่าในงานจะมีการแสดงหรือกิจกรรมอะไร และอย่างไรบ้าง

ส่วนการแสดงที่จัดขึ้นโดยศาลาเฉลิมกรุง และแสดงภายในตัวโรง หรือห้องประชุมใหญ่ของศาลาเฉลิมกรุงนั้น ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเภทของการแสดงได้ทั้งหมด 4 ประเภท ดังนี้

1) **บุคคลสำคัญ** เป็นการแสดงที่จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงความสำคัญของบุคคลนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย ผู้ที่มีความสำคัญต่อวงการภาพยนตร์ วงการเพลง ผู้ที่มีความสำคัญต่อศาลาเฉลิมกรุง และผู้ที่เห็นถึงความสำคัญของศาลาเฉลิมกรุง โดยการแสดงในแต่ละงานนั้นก็จะมีรูปแบบของการแสดงที่แตกต่างกันไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้วการแสดงที่จัดขึ้นในประเภทนี้นั้นจะเป็นการแสดงในรูปแบบของการแสดงดนตรี หรือการแสดงคอนเสิร์ต นอกจากนี้ยังมีภาพยนตร์ หรือการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย ที่สื่อให้เห็นการรำลึกถึงบุคคลสำคัญเช่นกัน แต่เหตุที่

การแสดงส่วนมากจะเป็นการแสดงประเภทการแสดงดนตรี หรือคอนเสิร์ตนั้น เนื่องจากในยุคแรก ๆ ของศาลาเฉลิมกรุงนั้นได้รุ่งเรืองในฐานะโรงภาพยนตร์ และในช่วงนั้นการแสดงภาพยนตร์ในเรื่องต่าง ๆ ก็จะมีเพลงที่บรรเลงประกอบภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ และศิลปินในยุคนั้น ส่วนมากก็จะมีคามารถในด้านการร้องเพลง การแสดงที่จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงออกมาในลักษณะของการแสดงดนตรี หรือการแสดงคอนเสิร์ต

2) **วาระสำคัญ** เป็นการแสดงที่จัดขึ้นตามวาระสำคัญของศาลาเฉลิมกรุง เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ที่มีความสำคัญของชาติ และงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ อย่างการแสดงที่จัดขึ้น ในวาระสำคัญก็คืองานครบรอบปีของศาลาเฉลิมกรุง ในเทศกาล ในประเพณีต่าง ๆ ของไทย และในงานการกุศล การแสดงในงานวาระสำคัญเหล่านี้จะเป็นการแสดง เช่น ภาพยนตร์ส่วนพระองค์ ภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ การแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง การแสดงละครพื้นทาง และการแสดงลิเก และคอนเสิร์ต เป็นต้น และในส่วนของงานสำคัญเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อชาติบ้านเมือง งานวันเฉลิมพระชนมพรรษาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ การแสดงที่จัดในงานลักษณะนี้จะเป็นการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง

3) **ประจำ** เป็นการแสดงที่จัดขึ้นเป็นประจำ เพื่อแสดงเป็นประจำ ตลอดรายสัปดาห์ หรือตลอดรายเดือน บางรายการแสดง เป็นรายการประจำในตลอดปี มีการออกรายการแสดง ล่วงหน้า มีการประกาศหลายช่องทาง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยการแสดงที่จัดแสดงเป็นประจำ อาทิ ภาพยนตร์ ละครเวที และโขน เป็นต้น

4) **โครงการ และการประกวด** เป็นการแสดงที่จัดขึ้นเพื่อประกอบกับโครงการที่จัด โดยศาลาเฉลิมกรุง หรือมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการ โดยการแสดงในแต่ละโครงการนั้นก็มีความแตกต่างกันออกไป บางโครงการก็เป็นเพียงการแสดงที่จัดขึ้นเพื่อเป็นเพียงการแสดงพิธีเปิด โดยส่วนมากจะเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทย ที่ใช้ผู้แสดงจากนักแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง แต่ในบางกรณีศาลาเฉลิมกรุงได้จัดโครงการที่มีการมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนนักศึกษาในสาขานาฏศิลป์ไทย จึงได้มีการสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับทุนนั้น ๆ ซึ่งผู้ที่ได้รับทุนจากสถาบันที่ส่งเข้าสอบคัดเลือก จึงได้แสดงเป็นการแสดงรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทย ตามวาระของโครงการนั้น ๆ ในส่วนของการประกวดนั้น เป็นการแสดงในลักษณะของการประกวดร้องเพลงประกอบการบรรเลงดนตรี ซึ่งเพลงที่ใช้สำหรับการประกวดนั้น จะเป็นเพลงในยุคเก่า หรือเพลงที่ดังแรก ๆ ของศาลาเฉลิมกรุง

ตารางที่ 9 การแสดงแต่ละประเภทที่จัดขึ้นโดยศาลาเฉลิมกรุง

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการแสดง
2476	การแสดงฟ้อนม่านม้วย ยเชียงตา		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2476	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง มหาภัยใต้ทะเล		ประเภทที่ 3 ประจำ
2477	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง TARZAN THE APEMAN		ประเภทที่ 3 ประจำ
2481	ภาพยนตร์เพลง เรื่อง ในสวนรัก	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2481	ภาพยนตร์เพลง เรื่อง อ้ายค่อม	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2482	ภาพยนตร์เพลง เรื่อง ใครผิดใครถูก	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2484	ภาพยนตร์เพลง เรื่อง แดนคนแดน	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2485	ภาพยนตร์เพลง เรื่อง แม่ศรีเมือง	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2485	ละครเวที เรื่อง พระอะลาลัศน์ม	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2485	ละครเวที เรื่อง ศรีทงศ์	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2486	ละครเวที เรื่อง ศรีธัญชัย	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2486	ละครเวที เรื่อง พันท้ายนรสิงค์	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2486	ละครเวที เรื่อง นันทาเทวี	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2487	ละครเวที เรื่อง กลิ่นยี่โถแดง	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2487	ละครเวที เรื่อง ธนุทอง	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2487	ละครเวที เรื่อง ฟ้าเพียงดิน	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2488	ละครเวที เรื่อง อาณาจักรถล่ม	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2488	ละครเวที เรื่อง ความพยาบาล	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ

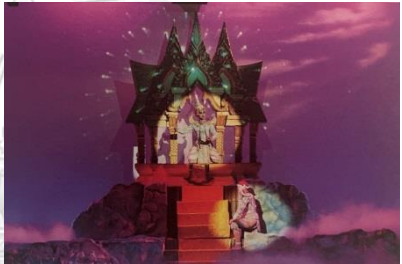

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2488	ละครเวที เรื่อง ชายสไป	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2488	ละครเวที เรื่อง บ้านทรายทอง	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2488	ละครเวที เรื่อง พันท้ายนรสิงค์	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ
2492	ภาพยนตร์ ขนาด 16 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง สุภาพบุรุษเสือ ไทย	 	ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
			
2493	ภาพยนตร์ส่วนพระองค์ ขนาด 16 มม. พระราชพิธีบรม ราชาภิเษก	 	ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2498	ภาพยนตร์ ขนาด 16 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง สามทหารเสือ	(ไม่ปรากฏภาพ)	ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2500	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง ปักธงไชย		ประเภทที่ 3 ประจำ
2511	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง 16 ปีแห่ง ความหลัง		ประเภทที่ 3 ประจำ
2515	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง ยอดหญิง		ประเภทที่ 3 ประจำ
2515	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง สาวเครือฟ้า		ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2520	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง บินเดี่ยว		ประเภทที่ 3 ประจำ
2525	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง เพชรตัดหยก		ประเภทที่ 3 ประจำ
2530	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง ด้วยเกล้า		ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2535	ภาพยนตร์ ขนาด 35 มม. เสียงในฟิล์ม เรื่อง หอ หี หี		ประเภทที่ 3 ประจำ
2536	การแสดงคอนเสิร์ต ดิ ด ลี ดี เช่า		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2536	งานประกาศรางวัล ตุ๊กตาทอง ครั้งที่ 15		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2537	งานสัปดาห์ส่งเสริม ภาพยนตร์ไทย 4 มุม เมือง		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2536 - 2548	การแสดงโขนจินตนา กฤต	 	ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
			
2548	การแสดงโขนศาลา เฉลิมกรุง ชุดพระจักราวตาร	 	ประเภทที่ 3 ประจำ
2549	การแสดงโขนศาลา เฉลิมกรุง ชุดหนุมนานชาญกำแหง		ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
			
2550	การแสดงโขนศาลา เฉลิมกรุง ชุดหนุมานข้าราช บริหารพระจักรี		ประเภทที่ 3 ประจำ
2559	คอนเสิร์ต “โก๋หลังวัง” ตอน โก๋ vs กี่		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2559	คอนเสิร์ต “แฟนฉัน” by นราธิป กาญจนวัฒน์ (วงชาติตรี)		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2559	การประกวดขับร้อง เพลงไทยประทับใจใน อดีต (เพลงไทยสากล) ครั้งที่ 16		ประเภทที่ 3 โครงการ และการประกวด
2559	คอนเสิร์ต “DISCO TIME No.2”		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2560	โขนศาลาเฉลิมกรุง ต้อนรับเทศกาล สงกรานต์		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2560	คอนเสิร์ต “JAZZ TIME”		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2560	คอนเสิร์ต "72 ปี ชีวิตดี ดี สุดา ชื่นบาน"		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2560	คอนเสิร์ต “เพลงนี้มี รางวัล”		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2560	ศิลปะและการเต้น จากดินแดนภารตะ ชุด “SRI KRISHNA” by Sri Bharathakala Dance (Trichy and Chennai)		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2560	คอนเสิร์ต “จูนแม่ ขอร้อง” ด้อม ไกรวิทย์ พุ่มสุโข & มัม ลาโคนิคส์		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2560	คอนเสิร์ต “JAZZ TIME”		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2560	คอนเสิร์ต "ดิน... ออน เดอะ ฟลอร์" จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2560	โขน~ศาลาเฉลิมกรุง ต้อนรับวันแม่		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2560	การแสดงดนตรี "เพลง จากใจถวายพ่อ"		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2560	คอนเสิร์ต "รักจริงๆ ปิง ...นะจ๊ะ"		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2560	คอนเสิร์ต “๗๒ กะรัต” นันทวัน เมฆใหญ่ สุวรรณีปิยะศิริ		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	คอนเสิร์ต “King of Rock n' Roll” Elvis Presley		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	โขน~ศาลาเฉลิมกรุง “ชวนน้องหนู...มาดู โขน”		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2561	คอนเสิร์ต “อวยพรปี ใหม่”		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2561	คอนเสิร์ต “This is a moment” by นนทิตยา จิวบางป่า		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	โขนศาลาเฉลิมกรุง ต้อนรับเทศกาล สงกรานต์ “ครอบครัว สุขสันต์ ชวนกันมาดูโขน”		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2561	คอนเสิร์ต “JAZZ TIME” ครั้งที่ 2		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2561	“On Vacation ... แบบว่าพักร้อน” คอนเสิร์ตเดี่ยวเต็มรูปแบบครั้งแรกของ ป้อม ออโต้บาทน์		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	คอนเสิร์ต “สองวัยใจเดียวกัน” ครั้งที่ 2		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	คอนเสิร์ตเต็มรูปแบบ “ตื่น...ออน เดอะ ฟลอร์ ปี2		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	การแสดงละครพันทาง เรื่อง “ราชาธิราช” ตอนสมิงพระรามอาสา		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2561	คอนเสิร์ต “คิดถึง...ครู แจ๋ว”		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	คอนเสิร์ต "We are family" โดย ฉันทนา กิติยพันธ์		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	คอนเสิร์ต “เส้นทาง ดนตรี” 75 ปี วีรัช อยู่ ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ)		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	ประกวดร้องเพลงชิง ถ้วยพระราชทานฯ รอบ ชิงชนะเลิศ “ศาลาเฉลิม กรุง สืบสานตำนานเพลง” ครั้งที่ 17		ประเภทที่ 3 โครงการ และการประกวด

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2561	คอนเสิร์ต “ขุนแม่ ขอร้อง” ตอนขุนแม่...ทรงเครื่อง		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2561	โขนศาลาเฉลิมกรุง ชุด หนุมาน (ปฐมบทแห่ง จินตนาการ)		ประเภทที่ 3 ประจำ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2562	<p>การแสดงโขน พระราชทาน เนื่องในวันเด็ก "ชวนน้องหนู...มาดู โขน"</p>		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2562	<p>คอนเสิร์ต "King of Rock n' Roll" Elvis Presley</p>		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2562	การแสดงโขนศาลา เฉลิมกรุง รอบ นักท่องเที่ยว		ประเภทที่ 3 ประจำ
2562	คอนเสิร์ต “สงกรานต์ บ้านนา”		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2562	การแสดงลิเกเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนพลายบัวลักนาง แว่นแก้ว		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2562	การแสดงลิเกเรื่อง “นิราศรัก เมืองรัต”		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2562	คอนเสิร์ต “โก๋หลังวัง” ตอนโก๋ก็มีเรื่อง(เล่า)		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2562	คอนเสิร์ต “คิดถึง...ครู แจ้ว 98 ปี		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2562	เชิดขมศิลป์ปะการแสดง โลก เฉลิมฉลอง 86 ปี		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2562	คอนเสิร์ตการกุศล “ขุนแม่ขอร้อง” ตอน Back To School		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2563	การแสดงโขน พระราชทาน เนื่องในโอกาสวันเด็ก แห่งชาติ ประจำปี 2563	 <p>โขน ศาลาเฉลิมกรุง</p> <p>“ชานอึ้งหนู...มาดูโขน” เรื่อร รามเกียรติ์ • อัญมณ •</p> <p>** ชมฟรี / สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี ** มีบัตรเข้าชมราคา 500 บาท ** บัตรลดเหลือ 100 บาท สำหรับนักเรียน และผู้ปกครองร่วมชมกับกิจกรรมบนเวที รับของขวัญพระราชทาน เป็นเวลา 09.00 น. เป็นต้นไป ณ บริเวณด้านหน้าศาลาเฉลิมกรุง</p>	ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2563	ประกวดร้องเพลงชิง ถ้วยพระราชทานฯ รอบ ชิงชนะเลิศ “ศาลาเฉลิม กรุง...สืบสานตำนาน เพลง” ครั้งที่ 18	 <p>ขอเชิญชมการประกวดขับร้องเพลงไทยประเพณีในชุด (เพลงในหลวง)</p> <p>ศาลาเฉลิมกรุง สืบสานตำนานเพลง ครั้งที่ 18</p> <p>สมเด็จพระราชชนนี เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี</p> <p>ชมการแสดงเดี่ยว “เพลงพระราชานันท์” มีทั้งขับร้องเดี่ยวและขับร้องพร้อมกันด้วย พิธีกร 5 ท่าน และวงออร์เคสตรา 6 วง พิธีกร 13 ท่าน 2562 เวลา 13.00 น. ณ ศาลาเฉลิมกรุง ศาลา ๑ พบกับศิลปินไทยคนเก่งที่มาร่วมประกวด แข่งขันชิงถ้วยรางวัล และเงินรางวัล และเกียรติบัตรจากสถาบันฯ ดังนี้ ศิลปินเอก, นักร้อง, นักร้อง และนักร้องจากสถาบันฯ ดังนี้ ศิลปินเอก, นักร้อง, นักร้อง</p> <p>ชาน อัญมณ...เด็มหงอก ระหว่างวันที่ 12 - 23 ตุลาคม 2562 ณ ลานเมืองเมือง สี โกลด์ ลาน พลาซ่า “พบกับศิลปินไทยคนเก่งที่มาร่วมประกวด ชิงถ้วยพระราชทานรางวัลชิงชนะเลิศ”</p> <p>รอบคัดเลือก (ชมฟรี) รอบเช้า วันที่ 12 - 14 ตุลาคม 2562 เวลา 14.00 น. รอบบ่าย วันที่ 19 - 20 ตุลาคม 2562 เวลา 14.00 น.</p> <p>รอบชิงชนะเลิศ วันที่ 24 ตุลาคม 2562 เวลา 14.00 น. ณ ศาลาเฉลิมกรุง พบกับศิลปินไทยคนเก่งที่มาร่วมประกวด ชิงถ้วยพระราชทานรางวัลชิงชนะเลิศ</p> <p>ชมการแสดงเดี่ยว บัตรราคา 300 บาท ชุดที่นั่ง ศาลาเฉลิมกรุง โทร. 0-2623-8148-9 และโทรศัพทมือถือ โทร. 0-2262-3456 www.siamstage.com</p>	ประเภทที่ 3 โครงการ และการประกวด
2563	คอนเสิร์ต “รักฮากลิ้ง ปังกะพู่”	 <p>รักฮากลิ้ง ปังกะพู่</p>	ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ	ประเภทการ แสดง
2563	คอนเสิร์ต “King of Rock n' Roll” Elvis Presley		ประเภทที่ 2 วาระสำคัญ
2563	คอนเสิร์ต “Happy Together... เชิญสำราญ” by ไกรวิทย์ พุ่มสุโข		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ
2563	ประกวดร้องเพลงชิง ถ้วยพระราชทานฯ รอบ ชิงชนะเลิศ “ศาลาเฉลิม กรุง...สืบสานตำนาน เพลง” ครั้งที่ 19		ประเภทที่ 3 โครงการ และการประกวด
2563	คอนเสิร์ต “โก๋หลังวัง” New Normal		ประเภทที่ 1 บุคคลสำคัญ

4.1.2 การแสดงที่เข้าหาใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง

ศาลาเฉลิมกรุง อันมีนโยบายการบริหารจัดการที่จำเป็นจะต้องพลิกฟื้นศาลาเฉลิมกรุงให้กลับมามีชีวิตชีวาดังพระราชปณิธานดั้งเดิมของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 7 ผู้ทรงพระราชทานศาลาเฉลิมกรุงให้แก่ปวงชนชาวไทย และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมทางด้านการแสดงของไทยและสากล จึงได้รับพิจารณาเป็นราย ๆ เพื่อเอื้อเพื่อสถานที่สำหรับจัดงานที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และศิลปะการแสดงต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสืบค้นข้อมูล และสามารถสรุปรวบรวมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 การแสดงที่เข้าหาใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ
2536	งานประกาศรางวัลตุ๊กตาทอง ครั้งที่ 15	
2537	งานสัปดาห์ส่งเสริมภาพยนตร์ไทย 4 มุมเมือง	
2539	ละครเรื่องเรื่องสาวิตรี	(ไม่ปรากฏภาพ)
2540	ละครเวทีเรื่อง Double Double	(ไม่ปรากฏภาพ)

4.1.3 การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน

การแสดงที่จัดขึ้นโดยการบริหารของศาลาเฉลิมกรุง มีการแสดงหลายรายการที่มีโอกาสได้รับเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์ ที่เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง โดยการแสดงก็จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละวาระโอกาส ส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงในรอบปฐมทัศน์โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาสรุปไว้ในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 11 การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ
2476	พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินเข้าชมภาพยนตร์ ณ ศาลาเฉลิมกรุง	
2496	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรภาพยนตร์ รอบปฐมทัศน์ เรื่อง “สามทหารเสือ”	

2436	สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา เสด็จพระราชดำเนินเข้า ชมการแสดงโขน จินตนาถมิต ธิ ศาลา เฉลิมกรุง	
2544	พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย เดชฯ และสมเด็จพระ นางเจ้าสิริกิติ์ พระบรม ราชินีนาถ และพระบรม วงษานุวงศ์ทุกพระองค์ เสด็จพระราชดำเนิน ทอดพระเนตรภาพยนตร์ รอบปฐมทัศน์ เรื่อง “สุริโยทัย”	
2559	พระองค์เจ้าโสมสวลีฯ เสด็จทอดพระเนตรการ แสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง รอบปฐมทัศน์	

4.1.4 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง

การแสดงที่ถูกจัดขึ้นภายนอกอาคารศาลาเฉลิมกรุง ทั้งที่ศาลาเฉลิมกรุงจัดขึ้นเอง หรือร่วมกับองค์อื่น ๆ การแสดงส่วนใหญ่ก็จะเป็นศิลปะการแสดงของไทย และการแสดงดนตรี จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า การแสดงที่จัดภายนอกอาคารศาลาเฉลิมกรุงไม่ได้จะเป็นการแสดงที่ใช้สถานที่ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การแสดงกลางแจ้ง จะเป็นการแสดงที่ต้องให้พื้นที่แก่ผู้ชมการแสดงที่มากกว่าในโรง และโดยส่วนมากจะเป็นการแสดงแสดงที่จัดเนื่องในงานการกุศล หรือเป็นงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดของภาคต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปรวบรวมข้อมูล ที่ทำการศึกษาค้นคว้าไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง (กลางแจ้ง)

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ
2560	การแสดง ดนตรีเฉลิมพระเกียรติฯ "จากดวงใจไทยทั่วหล้า"	
2562	โขน ชุด "พระบารมีมีงฟ้ารามาวตาร" มหรสพสมโภชเนื่องในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก	

2) การแสดงในโรงละคร หรืออาคารอื่น เป็นการแสดงที่ศาลาเฉลิมกรุงนั้น อาจจะทำร่วมกันกับองค์อื่น จึงได้มีการตกลงเรื่องสถานที่จัดแสดงในบริเวณอื่น อีกประการหนึ่งนั้น คือ ต้องการจำนวนที่นั่งชมการแสดงที่มากกว่าจำนวนที่นั่งชมในศาลาเฉลิมกรุง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปรวบรวมข้อมูล ที่ทำการศึกษาค้นคว้าไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง (ในโรงละคร และอาคารอื่น)

ปี พ.ศ.	รายการแสดง	ภาพประกอบ
2561	“เฉลิมกรุง...เฉลิมพระเกียรติ” ณ ลานมิ่งเมือง ดิ โอลด์ สยาม พลาซ่า	
2562	คอนเสิร์ต “พลังแห่งรัก สุเทพวงศ์กำแหง” ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	

4.2 บทบาทศาลาเฉลิมกรุงในแต่ละยุค

ศาลาเฉลิมกรุงได้กำเนิดเกิดขึ้นมาได้ ด้วยพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ 9 ล้านบาท เพื่อเป็นทุนในการสร้าง เพื่อให้เป็นโรงมหรสพหลวงที่เชิดหน้าชูตาของประเทศไทย จากการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา พบว่าศาลาเฉลิมกรุงได้มีการพัฒนาการทางด้านสถานะภาพที่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ออกได้ 5 ประเด็น โดยแบ่งแต่ละประเด็นออกเป็นยุค ตามปีพุทธศักราชที่ทำการศึกษา ที่ได้ระบุไว้ในขอบเขตการวิจัยอย่างชัดเจนสถานะภาพของศาลาเฉลิมกรุงแบ่งตามบทบาทในแต่ละยุค จำแนกเป็น 5 ยุค ดังนี้

4.2.1 ยุคที่ 1 ภาพยนตร์ก่อนสงคราม (2476 - 2483)

ศาลาเฉลิมกรุงที่ได้ทำการก่อสร้างแล้วเสร็จ พร้อมเปิดทำการในฐานะโรงภาพยนตร์ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2476 โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ เจ้าพาศรีพิพัฒน์รัตนราชโกษาธิบดี (ม.ร.ว.มุล ดารากร) เป็นผู้แทนพระองค์มาประกอบพิธีเปิดศาลาเฉลิมกรุง เมื่อผู้แทนได้ทำการเจิมประตูใหญ่ด้านหน้าโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุงแล้ว คณะกรรมการผู้จัดการศาลาเฉลิมกรุง จึงได้นำสวิตช์ไฟฟ้าสำหรับเปิดม่านเวที และเมื่อม่านลายเทพนมเปิดออกปรากฏพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉากอยู่บนจอพร้อมกับเพลงสรรเสริญพระบารมีดังขึ้น ทุกคนที่อยู่ในโรงภาพยนตร์ต่างยืนขึ้น สงบนิ่งเพื่อเคารพต่อองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานโรงภาพยนตร์แห่งนี้ไว้ประดับพระนคร หลังเพลงสรรเสริญพระบารมีจบลง แสงไฟที่มีสีสันท่าง ๆ ก็ฉายขึ้นที่จอ พร้อมกับเปลี่ยนภาพฉายเป็นฉายาลักษณ์หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม กฤดากร ทุกคนในโรงภาพยนตร์ต่างพากันปรบมือให้เกียรติในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงออกแบบศาลาเฉลิมกรุง ครั้นจบการฉายฉายาลักษณ์หม่อมเจ้าสมัยเฉลิม การฉายภาพยนตร์จึงเริ่มขึ้น โดยภาพยนตร์เรื่องแรกที่ทำฉาย ณ ศาลาเฉลิมกรุง เป็นภาพยนตร์ต่างประเทศเสียงในฟิล์ม มีชื่อเรื่องว่า “มหาภัยใต้ทะเล” ถือได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์ของยุคภาพยนตร์ที่ได้มีภาพยนตร์เสียงในฟิล์มเกิดขึ้นครั้งแรกที่ศาลาเฉลิมกรุง และศาลาเฉลิมกรุงก็รุ่งเรืองโดยการบริการจัดการโดยบริษัท สหศินีมา จำกัด ดูแลในฐานะกิจการโรงภาพยนตร์เรื่อยมาจวบจน พ.ศ.2484

ตารางที่ 14 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 1

อัตลักษณ์	สาเหตุ และปัจจัย	ปัจจัยภายนอก
- เป็นโรงภาพยนตร์ที่ใช้ฟิล์มขนาด 35 มม. ในการฉาย อีกทั้งยังมีเสียงในฟิล์ม	- มีพระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของ - มีบริษัทอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้จัดการ - นำเข้าฟิล์มจากต่างประเทศ	- ไม่มีโรงภาพยนตร์ใดใช้ฟิล์มขนาด 35 มม. ในการฉาย
- เป็นโรงภาพยนตร์ที่มีเครื่องปรับอากาศระบบไอน้ำ	- นำเอาจากต่างประเทศ	- ไม่มีโรงภาพยนตร์ใดใช้เครื่องปรับอากาศ

4.2.1.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 2 ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่ประเทศไทย ไทยไม่สามารถต้านทานทัพของญี่ปุ่นได้ จึงต้องทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามแก่สัมพันธมิตร การตัดสินใจในครั้งนี้จึงส่งผลกระทบต่อกิจการโรงหนังทั่ว

ประเทศอย่างมาก หนังสือขายส่วนใหญ่เป็นหนังสือฮอลลีวู้ด ซึ่งสหรัฐอเมริกาประกาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ไทยเมื่ออยู่ในฝ่ายของคู่สงครามจึงไม่สามารถนำหนังสือเข้ามาขายในประเทศได้

4.2.2 ยุคที่ 2 ละครเวทีระหว่างสงคราม

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และวิเคราะห์ยุคภาพยนตร์ เป็นผลการวิจัยออกมาสามารถสรุปได้ ดังนี้

ละครเวทีช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (2484 - 2488)

ในยุคนี้ละครเวทีรุ่งเรืองมากในยุคสงคราม โดยละครเวทีในยุคนี้ไม่ใช่ละครร้องที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วน แต่จัดการแสดงโดยใช้ชายจริงหญิงแท้ในการแสดง และเล่นละครสมัยใหม่ที่ผูกเรื่องราวมีบทเจรจา ละครเวทีในลักษณะนี้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นที่ถูกใจผู้ชม เนื่องจากได้รับบรรณาธิในการชมการแสดงที่มากขึ้น การแสดงละครเวทีที่จัดขึ้นก็ยังคงมีการร้องเพลงประกอบในละคร จึงทำให้ผู้ที่มาแสดงละครเวทีนั้นต้องมีความสามารถในการร้องเพลงเป็นพื้นฐาน การทำละครเวทีในยุคนี้มีคณะที่มีชื่อเสียง เช่น คณะศิวารมณ คณะปริตาลัย คณะผกาวัลลี เป็นต้น การแสดงละครเวทีในยุคนี้ เมื่อเล่นจบหนึ่งองค์ จะมีการเปลี่ยนฉากไปตามท้องเรื่อง โดยในการเปลี่ยนฉากนั้นใช้เวลาประมาณ 10 นาที จึงต้องทำให้มีการปิดม่านเพื่อทำการขยับฉากด้านในม่าน และเพื่อไม่ให้ผู้ชมต้องเสียอารมณ์กับการรอกการเปลี่ยนฉาก จึงได้มีการหำนักร้องเสียงดีมาคอยร้องเพลงคั่นระหว่างการเปลี่ยนฉากนี้ จึงทำให้เกิดคำที่กล่าวขานกันต่อ ๆ มาว่า “นักร้องหน้าม่าน”

ตารางที่ 15 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 2

อัตลักษณ์	สาเหตุ และปัจจัย	ปัจจัยภายนอก
- ใช้ผู้แสดงเป็นชายจริง หญิงแท้ ในการแสดงละครร้อง	- เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ - ดึงดูดผู้ชม	- ละครร้องใช้ผู้หญิงแสดงล้วน
- มีการเปลี่ยนฉากตามท้องเรื่อง - มีการร้องเพลงหน้าม่านระหว่างการเปลี่ยนฉาก	- เพื่อทำการเปลี่ยนฉาก	
- เป็นโรงภาพยนตร์ที่มีเครื่องปรับอากาศระบบไอน้ำ	- นำเอาจากต่างประเทศ	- ไม่มีโรงภาพยนตร์ใดใช้เครื่องปรับอากาศ

4.2.2.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 3 การสิ้นสุดการสงคราม คือจุดเปลี่ยนแปลงอีกครั้งของโรงมหรสพหลวงศาลาเฉลิมกรุง และหลังจากที่สงครามสิ้นสุดลง ภาพยนตร์ก็ค่อย ๆ กลับมาฟื้นฟูขึ้นอีกครั้ง

4.2.3 ยุคที่ 3 ภาพยนตร์หลังสงคราม (2489 - 2528)

หลังจากที่สงครามสิ้นสุดลง ภาพยนตร์ก็ค่อย ๆ กลับมาฟื้นฟูขึ้นอีกครั้ง ความรุ่งเรืองอย่างแท้จริงของภาพยนตร์ในยุคหลังสงครามเริ่มต้นที่ศาลาเฉลิมกรุง เมื่อหนัง 16 มม. เรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย” อำนวยการสร้างโดยแท้ ประกาศวุฒิสารและกำกับการแสดงโดยหม่อมเจ้าศุภรพรรณดิศ ดิศกุล ได้เข้าฉายประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ต่อมาคณะรัฐมนตรี (จอมพลป.) ยอมรับหลักการข้อเสนอของคณะกรรมการการดำเนินการประสานงานทางเศรษฐกิจ (ค.ป.ส) ที่เสนอให้จัดการสร้างโรงภาพยนตร์ เพราะเป็นการบันทอนทางเศรษฐกิจทำให้เงินตรารั่วไหลออกนอกประเทศปีละมาก ๆ อีกทั้งประเทศไทยมีสถานีโทรทัศน์แห่งแรกเกิดขึ้นในนาม “ช่อง 4 บางขุนพรหม” แต่ความสามารถในการเผยแพร่สัญญาณยังไม่กว้างไกลนักจึงทำให้เกิดผลกระทบต่อกิจการโรงภาพยนตร์มากนัก ภายหลังจากประเทศไทยเข้าสู่ยุคเผด็จการทหาร แต่กิจการโรงภาพยนตร์และการสร้างภาพยนตร์ยังคงเฟื่องฟู แต่กลับไม่ใช่โรงภาพยนตร์ที่อยู่ในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลสั่งให้เร่งพัฒนาชนบท โรงภาพยนตร์ตามหัวเมืองต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมากมาย ขณะที่โรงภาพยนตร์ในกรุงเทพฯก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกหลายโรง จึงเป็นเหตุในโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุงเริ่มซบเซา ในขณะเดียวกันที่โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุงเริ่มอ่อนกำลังลง

ตารางที่ 16 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 3

อัตลักษณ์	สาเหตุ และปัจจัย	ปัจจัยภายนอก
- เป็นโรงภาพยนตร์ที่ใช้ฟิล์มขนาด 16 มม. ในการฉาย มีเสียงในฟิล์ม	- สามารถฉายภาพยนตร์เสียงในฟิล์มได้ตั้งแต่แรก	- บางโรงภาพยนตร์ยังมีเพียงการพากย์ประกอบการฉาย
- มีการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์	- เป็นโรงภาพยนตร์ที่เป็นการพระราชทานของกษัตริย์	- ไม่มีโรงภาพยนตร์อื่นได้ฉาย

4.2.3.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 4 เมื่อเกิดการขยายตัวของกิจการโทรทัศน์และการเติบโตของแถบบันทึกภาพโทรทัศน์ที่เรียกว่า วิดีโอ สุดท้ายโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุงก็เดินทางมาถึงจุดจบของยุคภาพยนตร์

4.2.4 ยุคที่ 4 โรงมหรสพระดับสากล

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และวิเคราะห์ยุคภาพยนตร์ เป็นผลการวิจัยออกมาสามารถสรุปได้ ดังนี้

ช่วงปี พ.ศ.2528 – 2548 ศาลาเฉลิมกรุงเข้ามาอยู่ในการดูแลของบริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ มีการบริหารศาลาเฉลิมกรุงให้เป็นโรงมหรสพเพื่อการแสดงระดับสากล เป็นที่เชิดหน้าชูตาของประเทศต่อไป วันที่ 5 ตุลาคม 2535 ศาลาเฉลิมกรุงปิดตัวลงชั่วคราว เพื่อการปรับปรุงครั้งใหญ่ให้เข้าสู่บทบาทใหม่ในฐานะเวทีเพื่อการแสดง ต่างจากเดิมที่ทำหน้าที่หลักในฐานะโรงภาพยนตร์ มีการปรับจำนวนที่นั่งของผู้ชมลงให้ไม่บังระดับสายตากันขณะชมการแสดง จากเดิมที่เคยมีที่นั่งกว่าพันที่นั่ง ลดที่นั่งเหลือเพียงหลักร้อยเท่านั้น พร้อมทั้งขยายเวทีเพิ่มขึ้นอีก 6 เมตร เพื่อรองรับการแสดงที่ต้องใช้พื้นที่ในการแสดง รวมทั้งทำเวทีให้เป็นระบบไฮดรอลิกเพื่อยกผู้แสดงหรือฉากบางฉากขึ้น วันที่ 2 กรกฎาคม 2536 ศาลาเฉลิมกรุงมีอายุครบรอบ 60 ปี ได้เปิดตัวขึ้นอีกครั้ง ในนาม “เฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์” พร้อมกับการแสดงที่มีชื่อว่า “โชนจินตนาถมิตร” อันหมายถึงการนำจินตนาการมาสร้างให้เกิดความสมจริง โดยใช้มหากาพย์รามายณะ หรือที่คนไทยรู้จักกันในนามรามเกียรติ์มาเป็นเรื่องหลักในการถ่ายทอดจินตนาการ บริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ได้มีการปรับเปลี่ยนเวทีเฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์อีกครั้ง ด้วยการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมแบบไทยไม่สามารถทำให้เฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์ยืนหยัดอยู่ได้ ในฐานะของผู้บริหารอย่างเฉลิมกรุงมณีทัศน์ จึงรับพิจารณาการขอเช่าพื้นที่แสดงแบบเป็นราย ๆ ไป โดยที่ทางบริษัทฯ ได้มีจัดการแสดงเหลือเพียงรายการเดียวคือ “ศาลาเพลง” ซึ่งจัดขึ้นประจำทุกปี ปีละ 1 ครั้ง และอีกหนึ่งรายการคือ “ชมรมคนรักมิตร” จัดขึ้นสำหรับรำลึกถึงพระเอกหนังผู้ยิ่งใหญ่แห่งวงการภาพยนตร์ไทย รายการนี้จะมีคนมาร่วมกันอย่างมากมาย ซึ่งทั้ง 2 รายการนี้นั้นสามารถเรียกคนดูและทำให้ศาลาเฉลิมกรุงกลับมาประสบความสำเร็จอีกครั้ง ภายหลังต่อมา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงได้ก่อตั้ง “มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง” ขึ้นตามนโยบายเชิงสังคมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งศาลาเฉลิมกรุงให้อยู่คู่ชาติ และคนไทยตลอดไป “มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง” ได้ทำพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องสมัยเฉลิม ศาลาเฉลิมกรุง นับเป็นโอกาสอันดีเนื่องด้วยในวันเดียวกันนี้ เป็นวันที่ศาลาเฉลิมกรุงได้เปิดดำเนินการครบ 72 ปี โดยมี ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นประธานในพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิ และพร้อมที่จะพัฒนาศาลาเฉลิมกรุงให้คงอยู่เป็นโรงมหรสพหลวงของประเทศไทยต่อไป

ตารางที่ 17 สรุปอัตลักษณ์ของยุคที่ 4

อัตลักษณ์	สาเหตุ และปัจจัย	ปัจจัยภายนอก
- เป็นโรงมหรสพหลวงระดับสากลที่ปรับปรุงภายในอย่างสวยงาม หรูหรา	โรงมหรสพหลวงซึ่งต้องดำรงรักษา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ จึงได้มีทำนุ บำรุงให้พร้อมอยู่เสมอ	- ไม่มีโรงมหรสพ หลวงอื่น

4.2.3.1 เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 5 ด้วยความที่เป็นโรงมหรสพระดับสากล ที่มีการจัดการแสดงอย่างโขนจิตนฤมิต การแสดงดนตรีอย่างศาลาเพลง และการให้เช่าใช้พื้นที่เพื่อจัดการแสดง ก็มีได้เป็นที่ตอบรับต่อความนิยมในขวงเวลานี้ เนื่องจากในกรุงเทพมหานคร ได้โรงมหรสพที่มีลักษณะใช้ ที่คล้ายคลึงกันหลายแห่ง จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการแสดงมาเป็นลักษณะของการแสดงแบบประจำ ประเด็นนี้จึงเป็นจุดเปลี่ยนไปสู่ยุคต่อไป

4.3.4 ยุคที่ 5 โขนศาลาเฉลิมกรุง

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และวิเคราะห์ยุคโขนศาลาเฉลิมกรุง เป็นผลการวิจัยออกมา สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) โขนศาลาเฉลิมกรุง

ในปีพุทธศักราช 2548 ได้มีการจัดการแสดงโขนขึ้นอีกครั้ง ซึ่งในการจัดแสดงโขนครั้งนี้ อยู่ในการดูแลของมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง เริ่มการแสดงขึ้นในเดือนธันวาคม 2548 โดยมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุงร่วมกับสำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดเป็นโครงการที่มีชื่อว่า “โขนศาลาเฉลิมกรุง” เพื่อให้เข้าใจง่าย แต่ยังคงความอลังการ ยิ่งใหญ่ตลอดทั้งตัวแสดง และฉากเหมือนเดิม โดยพัฒนาให้มีความแปลกใหม่ต่อไป จัดแสดงเนื่องในโอกาสมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี จัดแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ “ชุดพระจักรวาล” จัดแสดงจบจบวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 ต่อมาไม่นาน ในวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 เปลี่ยนเป็นการแสดงโขน “ชุดหนุมานชาญกำแหง” เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ครบ 80 พรรษา จัดเป็นการแสดงระยะยาวไปจนถึง วันที่ 3 กรกฎาคม 2553 หลังจากนั้น ก็ได้มีการเปลี่ยนตอนของการแสดงโขน เปลี่ยนเป็น “ชุดหนุมานข้าราชการพราหมณ์” เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช 83 พรรษา และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 78 พรรษา จัดแสดงยืนยาวมาจนถึง ปีพุทธศักราช 2561 และเมื่อโขนศาลาเฉลิมกรุงนั้นจัดแสดงไปได้อย่างลงตัวแล้ว จึงได้มีพันธกิจที่จะต้องกระทำสืบเนื่องกันไป คือให้

ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยในระยะเวลาที่จำกัด สามารถเดินทางเข้ามาชมการแสดงโขนได้ถึง 2 วัน ที่ได้ทำการจัดแสดง ในทุกวันพฤหัสบดี และวันศุกร์ รอบ 19.00 น. อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับแขกบ้านแขกเมืองได้ตามวันเวลาที่กำหนดโดยรัฐบาล ที่ไม่ต้องมอบให้เป็นหน้าที่ของกรมศิลปากรจัดโขนให้ชม แต่สามารถเข้าชมที่ศาลาเฉลิมกรุงได้ ในส่วนของประชาชนคนไทยที่อายุมากกว่า 60 ปี สามารถนำบัตรประจำตัวประชาชนมายื่นเพื่อขอลดราคาบัตรเข้าชมการแสดงได้ และที่สำคัญหน่วยงาน องค์กร หรือโรงเรียนใด ที่มีความประสงค์จะพานักเรียนมาเข้าชมการแสดงโขน สามารถขอให้จัดรอบพิเศษในเวลากลางวันได้ เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้มีโอกาสได้ชมการแสดงโขนอันเป็นศิลปวัฒนธรรมของไทย และแต่เดิมนั้นโขนจะเป็นการแสดงที่เล่นได้ยืดยาว อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายจากผู้เข้าชมการแสดง พันธกิจของศาลาเฉลิมกรุงจึงได้มีการปรับปรุงรูปแบบการแสดง ให้ทุกเพศทุกวัยชมการแสดงโขนได้อย่างเพลิดเพลิน และนำติดตาม โดยยึดแนวความคิดการจัดทำที่ว่า ไม่เล่นโขนเป็นตอน ๆ แบบสมัยโบราณ หากจับเอาตั้งแต่ต้นเรื่องอย่างย่อ ๆ แล้วไปจบในตอนที่พระรามเป็นฝ่ายชนะทศกัณฐ์ เพื่อให้เรื่องจบลงอย่างสมบูรณ์ เล่นโดยใช้การพากย์ – เจรจาอย่างเดียว ไม่มีเพลงร้องมาประกอบการแสดงอย่างโขนโรงใน เนื่องจากเป็นการย่นระยะเวลาให้กระชับ ดำเนินเรื่องด้วยความรวดเร็ว มีการจัดแทรกตัวละครที่มีความตลกให้คนดูได้ผ่อนคลาย มีคำบรรยายภาษาอังกฤษขึ้นจอเหนือเวทีการแสดง เวลาที่ใช้ในการแสดงทั้ง 1 ชั่วโมง 30 นาที การจัดการแสดงโขนของศาลาเฉลิมกรุงนั้น ยึดรูปแบบโบราณที่มีเพียงการพากย์ – เจรจา ไม่มีการขับร้อง แต่การที่มีการจัดฉากตามท้องเรื่องทำให้โขนมีลักษณะเฉพาะอีกประเภทหนึ่ง รวมทั้งใช้วิธีการย่อเรื่องให้จบความโดยสมบูรณ์และเขียนบทให้สั้นลง จึงได้เรียกโขนในรูปแบบของตนเองว่า “โขนศาลาเฉลิมกรุง”

2) โขนศาลาเฉลิมกรุงสัญจร (โขนสัญจร)

เนื่องจากโขนสัญจรนั้นเป็นการแสดงที่ไม่ได้อยู่ภายในอาคารของศาลาเฉลิมกรุง ซึ่งไม่ตรงกับขอบเขตของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น “โขนสัญจร” เกิดขึ้นมาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการตามรอยพระยุคลบาทในการอนุรักษ์ทำนุบำรุงและสืบสานนาฏศิลป์ชั้นสูงของไทย ให้คงอยู่สืบไปเป็นหนึ่งในความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่จะช่วยรักษาคุณค่าแห่งศิลปะการแสดงของไทยไว้ ในยุคที่เราต้องต่อสู้กับความหลากหลาย การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมภายนอกและถือโอกาสในการสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้เด็กเยาวชน และคนไทยให้เกิดความรัก ห่วงแหนศิลปะการแสดงชั้นสูง ได้สัมผัสถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยที่ยิ่งใหญ่ ที่ไม่แพ้วัฒนธรรมชาติใดในโลก ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในคุณค่าแห่งศิลปะการแสดงชั้นสูงประจำชาติ และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของแต่ละจังหวัด และใกล้เคียงที่โขนสัญจรเดินทางไปแสดง ก็จะได้มีโอกาสชมโขนที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยอย่างแท้จริง

และการนำโขนไปแสดงในสถานที่ต่าง ๆ นั้นก็ให้ประชาชนชมโดยไม่เก็บค่าเข้าชม ซึ่งเอกลักษณ์ของการจัดโขนสำคัญของศาลาเฉลิมกรุงมีลักษณะคือปลูกโรงแสดงกลางแจ้งเหมือนโขนโรงนอก แต่มีการสร้างฉากเล็กน้อยเพื่อเสริมสร้างจินตนาการให้คนดูเห็นมากขึ้นเช่น พระรามเดินดง มีต้นไม้ใบหญ้า หนุ่มาลงน้ำ มีก้อนหินปะการัง ส่วนอื่น ๆ จะใช้วิธีการแสดงเหมือนรูปแบบของโขนศาลาเฉลิมกรุงทุกประการ ผู้แสดงก็ใช้ศิลปะที่เล่นประจำอยู่ที่ศาลาเฉลิมกรุงหรืออาจมีคนนอกเข้ามาเสริมบ้าง และบ่อยครั้งที่ทางจังหวัดได้จัดการแสดงที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัดมาช่วยเสริมโดยใช้นักแสดงซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่มาร่วม

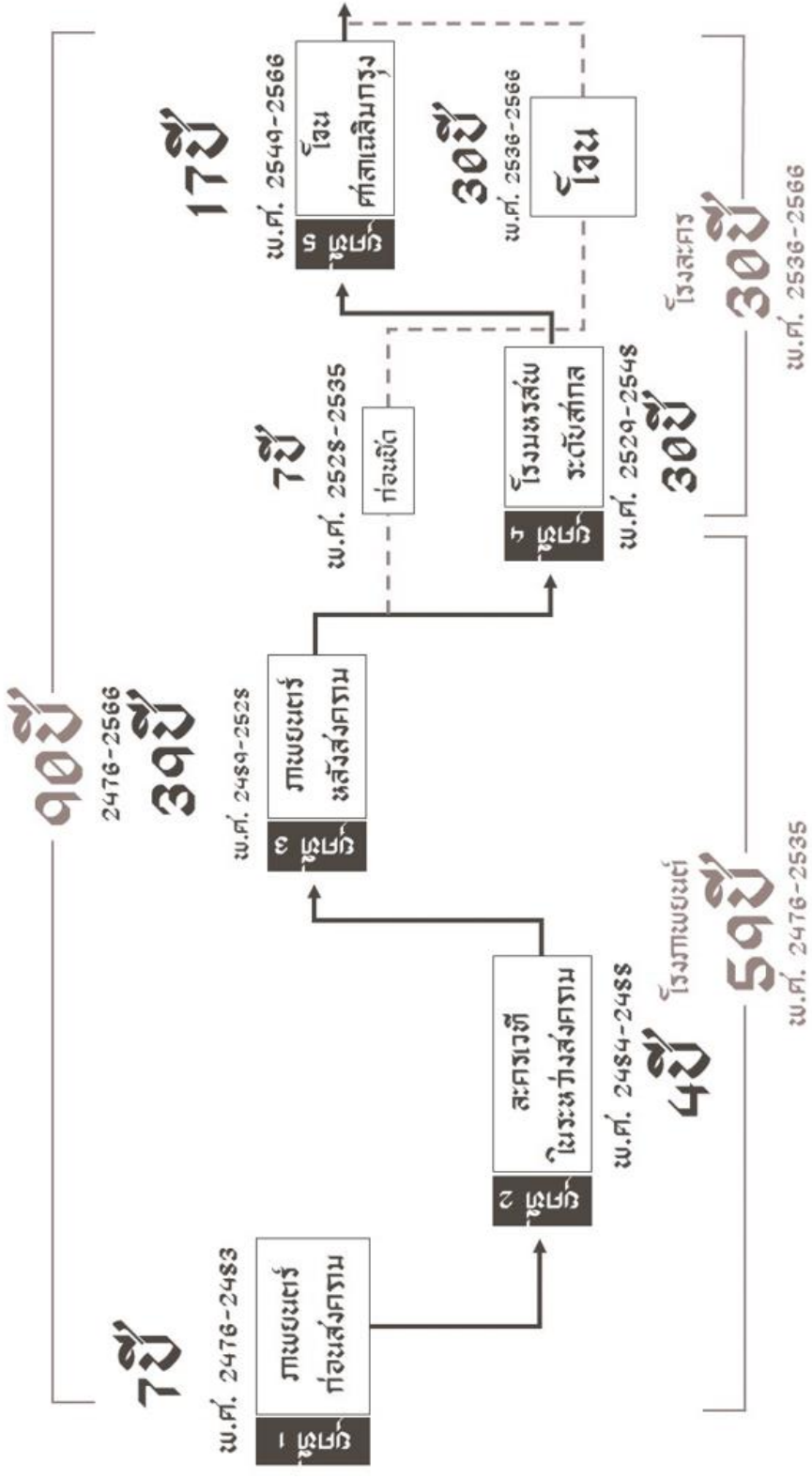
3) โขนศาลาเฉลิมกรุงรอบนันทองเทียว

เมื่อปีพุทธศักราช 2561 ได้มีปรับเปลี่ยนรอบการแสดง มาเป็นรอบนันทองเทียว มีการจัดขายบัตรเข้าชมการแสดงจากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เข้าเที่ยวชมภายในวัด ได้มาชมการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง การเข้าชมโขนในรอบนันทองเทียวนั้นได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวจากนานาชาติ มีนักท่องเที่ยวกว่า 100 คน ในการเข้าชมการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง ต่อ 1 รอบ ซึ่งภายใน 1 วันนั้น จะมีการจัดการแสดงโขนรอบนันทองเทียวทั้งหมด 5 รอบ ฉะนั้นการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง รอบนันทองเทียวนั้น จึงได้เสียงตอบรับอย่างดีจากนักท่องเที่ยวจากนานาชาติ โดยการแสดงโขนรอบนันทองเทียวนั้นได้จัดการแสดงมาจนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 18 สรุปอัตลักษณ์ของโขนในศาลาเฉลิมกรุง

อัตลักษณ์	ปัจจัยภายนอก
โขนจินตนาถมิต	
เป็นการแสดงที่มีการใช้เทคนิคพิเศษ - มีการเปลี่ยนฉากตามท้องเรื่อง - มีการใช้เพลงร้องประกอบ - มีการฉายเลเซอร์ - มีการใช้ตรายี่ห้อ - มีการใช้สีของไฟย้อมฉาก ตามท้องเรื่อง	- ไม่มีเทคนิคพิเศษ - มีเพียงใช้ไฟเคลียร์อย่างเดียว - เน้นการยกทัพจับศึก - มีเพียงการพากย์ - เจรจา

อัตลักษณ์	ปัจจัยภายนอก
โขนศาลาเฉลิมกรุง	
<p>เป็นการแสดงที่มีการผนวกเข้ากับการแสดงอื่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเซตหน้าใหญ่ - กระจีกระบอง พรองไม้สั้น - ภาพยนตร์อนิเมชั่น <p>เป็นการแสดงที่มีการใช้เทคนิคพิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้ดราวยไอซ์ - มีการใช้สีของไฟย้อมฉาก ตามท้องเรื่อง <p>เป็นการแสดงที่มีกระบวนการทำรำพิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระบวนท่ารบพิเศษ - การจัดเรียงลำดับกระบวนท่ารบแบบใหม่ - ใช้เวลาในการแสดงอย่างกระชับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการแสดงอื่นร่วม - มีเพียงเครื่องโรงประกอบการแสดง - ใช้ระยะเวลาในการแสดงมาก

ภาพที่ 38 สถานะของศาลาเฉลิมกรุงทั้ง 5 ยุค
ที่มา : ผู้วิจัย ,2566

สรุปท้ายบท

จากการศึกษาวิจัยในเรื่อง “การแสดงศาลาเฉลิมกรุง สามารถสรุปได้ว่า ศาลาเฉลิมกรุง ได้มีองค์ที่เข้ามาดูแลในสถานะภาพต่าง ๆ ที่มีบริบทการบริหารจัดการ และเผยแพร่การแสดงที่แตกต่างกันออกไป เริ่มจากบริษัท สหศินิมา จำกัด ที่ได้ดูแลศาลาเฉลิมกรุงในฐานะโรงภาพยนตร์ และกำกับดูแลและบริหารจัดการในเรื่องของ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั้งหมดของกรุงเทพมหานครในยุคนั้น ต่อมาได้ส่งต่อการดูแลและบริหารจัดการให้กับบริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ ทำการปิดปรับปรุงครั้งยิ่งใหญ่ และเปิดตัวขึ้นอีกครั้งในฐานะเฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์ อันเป็นโรงมหรสพระดับสากล ลำดับต่อมาของการดูแลศาลาเฉลิมกรุงได้ส่งต่อมาที่ สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งได้จัดตั้งมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง และได้ดูแลบริหารจัดการศาลาเฉลิมกรุงจวบจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องของการจัดการแสดงสามารถสรุปได้หลายประเด็น เริ่มจาก การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุง แบ่งประเภทของการแสดงออกได้ 3 ประเภท คือ 1) ประเภทบุคคลสำคัญ 2) ประเภทวาระสำคัญ และ 3) ประเภทโครงการและการประกวด อีกทั้งประเด็นการแสดงที่เข้าเข้าใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดการแสดง ประเด็นการแสดงสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน และประเด็นการแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง ลำดับต่อมาเป็นเรื่องของบทบาทศาลาเฉลิมกรุง ในยุคต่าง ๆ สามารถสรุปและวิเคราะห์ออกได้ทั้ง 4 ยุค คือ 1) ยุคภาพยนตร์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2476 – 2528 2) ยุคละคร เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2484 – 2488 3) ยุคโรงมหรสพสากล เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2528 – 2548 4) ยุคโซนศาลาเฉลิมกรุง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2536 – 2563 จะเห็นได้ชัดว่าในแต่ละยุคนั้น ได้มีช่วงเวลาที่ยาวนานจะทับซ้อนกัน เนื่องจากสภาพสังคมสงคราม การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และค่าความนิยม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของแต่ละยุค ศาลาเฉลิมกรุงตลอดระยะเวลา 87 ปี ต้องผ่านสภาวะที่วิกฤตและกดดันมาเสมอ แต่ก็ยังคงฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นมาได้ ด้วยการบริหารจัดการที่ยึดมั่นในพระราชปณิธานแห่งสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และยึดหลักการ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ในการบริหารจัดการ จึงทำให้ศาลาเฉลิมกรุงสามารถเดินทางมาถึงปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ตารางที่ 19 สรุป และลำดับเหตุการณ์ตามประวัติศาสตร์ศาลาเฉลิมกรุง

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ค.ศ.)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
1.	2434 (ค.ศ.1891)	โทมัส เอลวา เอดิสัน ร่วมมือกับวิลเลียม เคนเนดี ดิคสัน โดยการสร้างกล้องที่มีชื่อว่า Kinetograph และกล้องดูภาพที่มีชื่อเรียกว่า Kinetoscope ขึ้นมา กล้องชนิดนี้เป็นกล้องที่ใช้สำหรับการทำและฉายภาพเคลื่อนไหว	เอ ดิ สัน เป็ น นั ก ประดิษฐ์หลอดไฟให้แสงสว่างคนแรกของโลก ในปีพ.ศ.2431 (ค.ศ.1888)

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ศักราช)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
2.	2438 (ค.ศ.1895)	หลุยส์ และ ออกุสต์ ลูมิแอร์ ได้พัฒนา Kinetoscope ของเอติสันให้มาขึ้นฉายสู่จอใหญ่ โดยเรียกเครื่องแบบนี้ว่า Cinematographe ฉายที่ได้ถูกร้านกาแฟแห่งหนึ่งในกรุงปารีส มีการเรียกเก็บเงินจากผู้ชมครั้งแรกในวันที่ 25 ธันวาคม ต่อมาได้พัฒนามาเป็นโรงหนังในระยะต่อไป	หลุยส์ และ ออกุสต์ ลูมิแอร์ เป็นพี่น้องชาวฝรั่งเศส
3.	2439 (ค.ศ.1896)	สองพี่น้องลูมิแอร์ส่ง Cinematographe film ได้จัดส่งหนังเร่ไปยังลอนดอน ทำให้ประสบความสำเร็จมาก หนังหรือภาพยนตร์นี้จึงได้แพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และได้ขยายตัวมาในอุตสาหกรรมการผลิต จนเติบโตมาจนถึงปัจจุบัน	
4.	2439	พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นชาวสยามพระองค์แรกที่ได้ทอดพระเนตร Kinetoscope เมื่อครั้งเสด็จฯ ประพาสสิงคโปร์ และชวา	
5.	2439 (ร.ศ.115)	โรงละครหม่อมเจ้าอลังการเปิดขึ้น เป็นโรงละครใหม่ที่มีเสาเหล็กอยู่ตรงกลาง มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า โรงละครมงคลบริษัท ตั้งอยู่บริเวณสามยอดในอดีต	ไม่มีใครได้เห็นรูปถ่ายของโรงละครแห่งนี้
6.	2440	เอส จี มาร์คอฟสกี ได้นำ Cinematographe เข้ามาสู่สยามและฉายเก็บค่าดูจากประชาชนเป็นครั้งแรก โดยใช้โรงละครหม่อมเจ้าอลังการจัดเป็นที่ฉาย	
7.	2448 “โรงหนัง ญี่ปุ่น”	นายวาตานาเบะ ได้จัดตั้งโรงหนังถาวรแห่งแรกขึ้นในประเทศสยาม ณ บริเวณแจ้งหลังวัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก) ปัจจุบันเป็นเว็มนาครเกษม หลังจากที่ได้ตั้งกระโจมผ้าใบเป็นโรง	ต่อมาได้รับพระบรมราชานุญาตให้ประดับตราแผ่นดิน จึงได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ศักราช)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
		ชั่วคราวฉายหนังเก็บเงินคนดูบริเวณนี้มานาน โรงหนังที่นี้จึงมีชื่อเรียกติดปากคนในยุคนั้นว่า “โรงหนังญี่ปุ่น” พร้อมกับเรียกหนังที่ฉายว่า “หนังญี่ปุ่น”	โรงหนังญี่ปุ่นหลวง
8.	2450	เกิดบริษัทรูปยนต์กรุงเทพ หรือโรงหนังวังเจ้า ปรีดาขึ้น	
9.	2450	โรงหนังกรุงเทพซีเนม่าโตกราฟ หรือโรงหนังเจ้า ปรีดา เปิดดำเนินการ	
10.	2451	โรงหนังสามแยก และโรงหนังบางรัก เปิด ดำเนินการ	
11.	2452	โรงหนังรัตนไพเราะกา เปิดดำเนินการ	
12.	2453	โรงหนังพัฒนากร เปิดดำเนินการ	ร.6 เป็นผู้ดำเนินการ
13.	2456	เข้าสู่แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว บริษัทพัฒนากรก่อตั้งขึ้น	เกิดการแข่งขันกันใน เชิงธุรกิจ
14.	2459	โรงหนังญี่ปุ่นหลวงได้ขายกิจการให้แก่ห้างขาย ยา เค.โอยามา ตึกแดง พาหุรัด และได้เปลี่ยน ชื่อเป็น “โรงเจริญรูปภาพยนต์ญี่ปุ่นหลวง”	
15.	2462	บริษัทนครเขมรทุนก่อตั้งขึ้น โดยมีนายทุนเป็น คนจีน และฝรั่ง ทุ่มทุนสร้างโรงหนังที่มีขนาด ใหญ่ เป็นที่น่าสนใจแก่ชาวสยามมากในเวลานั้น โรงหนังมีชื่อว่า โรงหนังนครเขมร เปิด ดำเนินการในเดือนตุลาคม	ในระยะเวลาที่ใกล้กัน บริษัทนี้ได้ก่อตั้ง โรงหนังในเครือ เดียวกันขึ้นอีก มากมาย
16.	2465	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรด ฯ ให้เจ้าพระยารามราฆพ จัดตั้งบริษัทสยาม นิรามัยขึ้น ซึ่งเป็นบริษัทค้าภาพยนตร์ของคน ไทย	
17.	2466	มีผู้สร้างมืออาชีพจากฮอลลีวูด เฮนรี เอ. แมกเร มาสร้างหนังโดยใช้ชาวสยามเป็นผู้แสดง หนัง เรื่องนี้มีชื่อว่า “นางสาวสุวรรณ”	

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ศักราช)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
18.	2468 “รัชกาลที่ 7”	เข้าสู่แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว บริษัทสร้างภาพยนตร์ของสยามได้ทยอยกำเนิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับจากนี้โปรแกรมการฉายหนัง และโรงหนังจึงมีมากเรื่อย ๆ ขึ้นในประเทศ	
19.	2471	โรเบิร์ต มอนโร พ่อค้าจากสิงคโปร์ผู้นำอุปกรณ์และหนังเสียงในฟิล์มของฮอลลีวูดเข้ามาฉายในโรงหนังพัฒนากร	
20.	2473 “ศาลาเฉลิมกรุง”	โครงการในพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้สร้างถาวรวัตถุเพื่อการเฉลิมฉลองพระนครครบรอบ 150 ปี	
23.	2484 “สงครามโลกครั้งที่ 2”	ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่ประเทศไทย ไทยไม่สามารถต้านทานทัพของญี่ปุ่นได้ จึงต้องทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น และประกาศสงครามแก่สัมพันธมิตร การตัดสินใจในครั้งนี้จึงส่งผลกระทบต่อกิจการโรงหนังทั่วประเทศอย่างมาก	หนังที่ฉายส่วนใหญ่เป็นหนังฮอลลีวูด ซึ่งสหรัฐอเมริกาประกาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรไทยเมื่ออยู่ในฝ่ายของคู่สงครามจึงไม่สามารถนำหนังเข้ามาฉายในประเทศได้
24.	2484 – 2488 “ผันเป็นเวทีละคร”	ละครเวทีรุ่งเรืองมากในยุคสงคราม โดยละครเวทีในยุคนี้ไม่ใช่ละครร้องที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วนแต่จัดการแสดงโดยใช้ชายจริงหญิงแท้ในการแสดง และเล่นละครสมัยใหม่ที่ผูกเรื่องราวมีบทเจรจา	
25.	2488	หลังจากที่สงครามสิ้นสุดลง ภาพยนตร์ก็ค่อย ๆ กลับมาเฟื่องฟูขึ้นอีกครั้ง	

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ศักราช)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
26.	2492	ความรุ่งเรืองอย่างแท้จริงของภาพยนตร์ในยุคหลังสงครามเริ่มต้นที่ศาลาเฉลิมกรุง เมื่อหนัง 16 มม. เรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย” อำนวยการสร้างโดยแท้ ประกาศวุฒิสารและกำกับการแสดงโดยหม่อม เจ้าศุภรพรรณดิศ ดิศกุล ได้เข้าฉายประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก	
27.	2498	คณะรัฐมนตรี (จอมพลป.) ยอมรับหลักการข้อเสนอของคณะกรรมการการดำเนินการประสานงานทางเศรษฐกิจ (ค.ป.ส) ที่เสนอให้งดการสร้างโรงภาพยนตร์ เพราะเป็นการบั่นทอนทางเศรษฐกิจทำให้เงินตรารั่วไหลออกนอกประเทศปีละมากๆ	ใน ยุค นี้ ได้ เกิด รัฐ ปร ะ ท าร ช ั้น มาตรการต่าง ๆ จึงได้ ถูกยกเลิกไป
28.	2498	ประเทศไทยมีสถานีโทรทัศน์แห่งแรกเกิดขึ้นในนามช่อง 4 บางขุนพรหม แต่ความสามารถในการเผยแพร่สัญญาณยังไม่กว้างไกลนักจึงทำให้ไม่เกิดผลกระทบต่อกิจการโรงหนังมากนัก	
29.	2500 – 2516	ประเทศไทยอยู่ในยุคเผด็จการทหาร แต่กิจการโรงหนังและการสร้างหนังยังเฟื่องฟูมาก โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลสั่งให้เร่งพัฒนาชนบท โรงหนังตามหัวเมืองต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นมากมาย ขณะที่โรงหนังในกรุงเทพฯก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกหลายโรง	โรงหนังที่เกิดขึ้นในต่างจังหวัด ประมาณ 700 โรง และจากเดิมในกรุงเทพฯที่มีโรงหนัง มาก อยู่ แล้ว ก็ มี เพิ่มขึ้นอีก 150 โรง
30.	2516	รัฐบาลเผด็จการถูกทหารโค่นล้ม ขบวนการประชาธิปไตยขยายตัว เกิดการต่อต้านอิทธิพลของสหรัฐฯ ทั้งด้านการทหารและภาพยนตร์	
31.	2520	รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนหนังไทย โดยการขึ้นภาษีการนำเข้าหนังจากต่างประเทศให้สูงกว่าเดิมหลายเท่าตัว ตัวแทนจำหน่ายหนังจากฮอลลีวู้ดจึงประท้วงโดยการงดการนำเข้าหนัง	

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ศักราช)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
		จากฮอลลีวู้ด	
32.	2524	สมาคมผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์แห่งฮอลลีวู้ดเล็กประท้วงและสั่งหนังเข้าฉายในเมืองไทยอีกครั้ง กิจการหนังไทยก็เริ่มที่จะซบเซา ขณะที่โรงหนังเริ่มอ่อนกำลังลง เมื่อเกิดการขยายตัวของกิจการโทรทัศน์และการเติบโตของแถบบันทึกภาพโทรทัศน์ที่เรียกว่า วีดีโอ	
33.	2528 เฉลิมกรุงมณี ทัศน์	ศาลาเฉลิมกรุงเข้ามาอยู่ในการดูแลของบริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ มีการบริหารศาลาเฉลิมกรุงให้เป็นโรงมหรสพเพื่อการแสดงระดับสากลเป็นที่เชิดหน้าชูตาของประเทศต่อไป	
33.	2528 เฉลิมกรุงมณี ทัศน์	ศาลาเฉลิมกรุงเข้ามาอยู่ในการดูแลของบริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ มีการบริหารศาลาเฉลิมกรุงให้เป็นโรงมหรสพเพื่อการแสดงระดับสากลเป็นที่เชิดหน้าชูตาของประเทศต่อไป	
34.	2536	วันที่ 2 กรกฎาคม ศาลาเฉลิมกรุงมีอายุครบรอบ 60 ปี ได้เปิดตัวขึ้นอีกครั้ง ในนาม “เฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์” พร้อมกับการแสดงที่มีชื่อว่า “โชนจินตนากรรม” อันหมายถึงการนำจินตนาการมาสร้างให้เกิดความสมจริง โดยใช้มหากาพย์รามายณะ หรือที่คนไทยรู้จักกันในนามรามเกียรติ์มาเป็นเรื่องหลักในการถ่ายทอดจินตนาการ	
35.	2540 ให้เช่าใช้พื้นที่	บริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ได้มีการปรับเปลี่ยนเวทีเฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์อีกครั้ง ด้วยการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมแบบไทยไม่สามารถทำให้เฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์ยืนหยัดอยู่ได้ ในฐานะของผู้บริหาร	
36.	2548	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงได้	

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ศักราช)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
	มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง	ก่อตั้ง “มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง” ขึ้นตามนโยบายเชิงสังคมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งศาลาเฉลิมกรุงให้อยู่คู่ชาติ และคนไทยตลอดไป “มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง” ได้ทำพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องสมัยเฉลิม ศาลาเฉลิมกรุง นับเป็นโอกาสอันดีเนื่องด้วยในวันเดียวกันนี้ เป็นวันที่ศาลาเฉลิมกรุงได้เปิดดำเนินการครบ 72 ปี โดยมี ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นประธานในพิธีเปิดที่ทำการมูลนิธิ	
37.	2549 โขนศาลาเฉลิมกรุง	เนื่องในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มูลนิธิศาลาเฉลิมกรุงร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จัดทำโครงการ “โขนศาลาเฉลิมกรุง” ขึ้น ซึ่งจัดเป็นการแสดงระยะยาว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2548 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 โดยจัดแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ชุดพระจักราวดาร	
38.	2550	เนื่องในปีนี้เป็นโอกาสสมหามงคลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา จึงได้มีการจัดการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง ชุดหนุมานชาญกำแหง เริ่มแสดงตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ถึง วันที่ 3 กรกฎาคม 2553	
39.	2553	เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช	

ลำดับที่	ปี พ.ศ. (ศักราช)	เรื่องราวที่เกิดขึ้น	หมายเหตุ
		83 พรรษา และโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 83 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 78 พรรษา ได้มีการจัดแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุงขึ้น ชุดหนุมานข้าราชการบริพารพระจักรี เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ เริ่มแสดงวันที่ 15 กรกฎาคม 2553 ถึง ปี พ.ศ. 2561	
40.	2562 โขนรอบ นักร้องเดี่ยว	เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2562 จึงได้มีการจัดการแสดงโขนศาลาเฉลิมกรุง รอบนักร้องเดี่ยว เรื่องรามเกียรติ์ ชุดหนุมาน โดยจัดการแสดงขึ้นตลอดปี ในระหว่างวันจันทร์ - วันศุกร์ วันละ 5 รอบ รอบ 10.30 น. / 13.00 น. / 14.30 น. / 16.00 น. และ 17.30 น. นำเสนอการแสดงโขนด้วยรูปแบบของการแสดงอัน วิจิตรตระการตา ถูกต้องตามจารีตแบบแผน ที่นักร้องเดี่ยวจะได้รับชมการแสดงที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ที่บ่งบอกความเป็นไทยได้อย่างแท้จริง กระบวนท่า ร่าสวยงาม รวดเร็ว กระชับ ดนตรีไทยบรรเลงสด ใช้การพากย์เจรจาที่แสดงศิลปะของการเปล่งเสียงเป็นท่วงทำนอง ประกอบด้วยเทคนิคแสง สี ภาพประกอบ ตลอดจนฉากวิจิตรงดงามตระการตาอย่างสมัยใหม่ กำกับการแสดงโดย ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ความยาวการแสดงรอบละ 25 นาที โดยการแสดงดังกล่าวได้จัดการแสดงจวบจนถึงปัจจุบัน	

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง เพื่อนำข้อมูล และเนื้อหาที่ศึกษาค้นคว้า มาวิเคราะห์ ถึงหลักการและเหตุผลของการแสดง รวมถึงศึกษาประวัติความเป็นมาของศาลาเฉลิมกรุง

วิธีการวิจัยเริ่มจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับศาลาเฉลิมกรุง จากนั้นผู้วิจัยทำการรวบรวมบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา และสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

ภาพยนตร์ คือ กระบวนการบันทึกภาพด้วยฟิล์ม แล้วนำออกฉายให้เห็น ภาพเคลื่อนไหว ภาพที่ปรากฏบนฟิล์มภาพยนตร์หลังจากผ่านกระบวนการถ่ายทำแล้วเป็นเพียงภาพนิ่งจำนวนมาก ที่มีอิริยาบถหรือแสดงอาการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อยต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ ตามเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทำและตัดต่อมา ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นการแสดงให้เหมือนจริง หรืออาจเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้างก็ได้

ประวัติความเป็นมาของศาลาเฉลิมกรุงอันเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญยิ่ง จากเนื้อหาในหนังสือจะเห็น ได้ว่า ศาลาเฉลิมกรุง โรงมหรสพพระราชทานอันพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยในโอกาสฉลองพระนครครบรอบ 150 ปี ประกอบกิจการด้านการแสดง ละคร ภาพยนตร์ และดนตรี จนประสบความสำเร็จโดยได้รับการตอบรับอันดีเยี่ยมจากประชาชนทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยได้รับความร่วมมือจากบุคคลในวงการแสดงทั้งภาครัฐ และเอกชน จัดกิจกรรมมหรสพครบทุกรูปแบบทั้งการแสดงหน้าม่าน ละคร ภาพยนตร์ โขน และดนตรี

ศาลาเฉลิมกรุง ถือว่าเป็นส่วนสำคัญและส่งเสริมให้พื้นที่โดยรอบพัฒนาตัวเองขึ้น จากการเป็นย่านธุรกิจการค้าสำคัญสู่ความรุ่งเรืองในระดับที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ และความทันสมัยของยุคนั้น จากเสาชิงช้าลงไปถึงริมแม่น้ำเจ้าพระยา และระเร่ยอดสองฝั่งถนนเจริญกรุงไปจนถึงสำเพ็ง และตลาดน้อยกลายเป็นแหล่งธุรกิจนานาชาติ ความชื่นชมของประชาชนที่มีต่อศาลาเฉลิมกรุงไม่ได้มีเพียงแต่ในระยะแรกเริ่มเท่านั้น หากยังดำรงต่อมาอีกเนิ่นนานนับเป็นสิบๆปี ศาลาเฉลิมกรุงถือว่าเป็นแหล่งศูนย์กลางความบันเทิงที่ยิ่งใหญ่ของเมืองไทย จนเป็นประเพณีนิยมของคนหนุ่มสาวสมัยนั้นที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ จะต้องมาใช้ชีวิตส่วนหนึ่งสัมผัสกับบรรยากาศของย่านนี้ ขนาดที่สำใครไม่รู้จักศาลาเฉลิมกรุงจะถือว่า “เซย” ที่สุดทีเดียว ศาลาเฉลิมกรุงและย่านใกล้เคียงได้ซบเซาลงไปชั่วระยะหนึ่ง เนื่องจากวิวัฒนาการของสังคม กระแสทางเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของผู้คน แต่มาบัดนี้ก็ได้

ถึงยุคที่ฟื้นฟูให้เฉลิมกรุงกลับมีชีวิตเป็นโรงภาพยนตร์พระราชทานอีกครั้งหนึ่ง ด้วยอดีตที่ผูกพันกับหลายสิ่งหลายอย่างที่เข้มข้น ผูกพันกับชีวิตคนเป็นจำนวนมาก ผูกพันกับประวัติศาสตร์ของสังคมไทย ในกรุงเทพมหานครเป็นเวลานาน เฉลิมกรุงจึงควรแก่การสนใจ ทะนุถนอมไว้เพื่อให้เป็นโรงภาพยนตร์พระราชทานสมดังพระราชประสงค์สืบไป

จากการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ศาลาเฉลิมกรุง ได้มีองค์ที่เข้ามาดูแลในสถานะภาพต่าง ๆ ที่มีบริบทการบริหารจัดการ และเผยแพร่การแสดงที่แตกต่างกันออกไป เริ่มจากบริษัท สหศินิมา จำกัด ที่ได้ดูแลศาลาเฉลิมกรุงในฐานะโรงภาพยนตร์ และกำกับดูแลบริหารจัดการในเรื่องของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั้งหมดของกรุงเทพมหานครในยุคนั้น ต่อมาได้ส่งต่อการดูแลและบริหารจัดการให้กับบริษัทเฉลิมกรุงมณีทัศน์ ทำการปิดปรับปรุงครั้งยิ่งใหญ่ และเปิดตัวขึ้นอีกครั้งในฐานะเฉลิมกรุงรอยัลเธียเตอร์ อันเป็นโรงมหรสพระดับสากล ลำดับต่อมาของการดูแลศาลาเฉลิมกรุงได้ส่งต่อมาให้ สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งได้จัดตั้งมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง และได้ดูแลบริหารจัดการศาลาเฉลิมกรุงจวบจนถึงปัจจุบัน และในส่วนของจัดการแสดง แบ่งออกได้ 3 ข้อ ดังนี้

1) การแสดงที่บริหารจัดการโดยศาลาเฉลิมกรุงนั้น เป็นการแสดงที่จัดขึ้นตามวาระ หรือเนื่องในโอกาสต่าง ๆ โดยส่วนมากจะเป็นการแสดงที่มีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับความเป็นมาของศาลาเฉลิมกรุง การแสดงที่ใช้บุคคลอันมีความสำคัญต่อศาลาเฉลิมกรุงในอดีตเป็นหลักในการแสดง การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย การจัดโครงการที่มีเรื่องราวสืบเนื่องมาจากในอดีตพร้อมกับการแสดงประกอบในโครงการนั้น ๆ การแสดงที่มีศิลปินดาราทายที่โด่งดังมากในยุคแรก ๆ ของศาลาเฉลิมกรุงมาแสดง อีกทั้งในแต่ละงานก็จะมีการจัดการประกาศว่าจะมีการแสดงเกิดขึ้นโดยศาลาเฉลิมกรุง ทำให้ผู้ที่มีความสนใจอยากชมการแสดงจะได้ทำการติดตาม จัดซื้อบัตรเพื่อเป็นการจับจองที่นั่งชมการแสดงดังรายการที่ประกาศ หากกว่าถึงการปิดประกาศ หรือการโฆษณา รายการแสดงต่าง ๆ ที่ศาลาเฉลิมกรุงจัดขึ้นนั้น ในแต่ละยุค ในแต่ละช่วงสมัยก็มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งยุคแรกเริ่มนั้นศาลาเฉลิมกรุงในฐานะโรงภาพยนตร์ก็จะมีการปิดประกาศ หรือขึ้นป้ายโปรแกรมภาพยนตร์ที่จะเข้าฉาย โดยใช้การวาดภาพและเขียนรายละเอียดของภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ลงในแผ่นกระดาษ ขนาดความกว้าง 0.5 เมตร ขนาดความยาว 1.5 เมตร และเมื่อเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามามีการประกาศ หรือโฆษณา ก็ได้มีการเปลี่ยนไป โดยในยุคปัจจุบันนี้การประกาศว่าจะมีการแสดงที่เป็นทางการที่สุด คือ การแถลงข่าว เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของจากจัดงาน และแจ้งรายละเอียดของกำหนดการว่าในงานจะมีการแสดงหรือกิจกรรมอะไร และอย่างไรบ้าง การแสดงที่จัดขึ้นโดยศาลาเฉลิมกรุง และแสดงภายในตัวโรง หรือห้องประชุมใหญ่ของศาลาเฉลิมกรุงนั้น ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเภทของการจัดการแสดงได้ทั้งหมด 3 ประเภท ดังนี้

(1) ประเภทบุคคลสำคัญ เป็นการแสดงที่จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงความสำคัญของบุคคลนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย ผู้ที่มีความสำคัญต่อวงการ

ภาพยนตร์ วงการเพลง ผู้ที่มีความสำคัญต่อศาลาเฉลิมกรุง และผู้ที่เห็นถึงความสำคัญของศาลาเฉลิมกรุง โดยการแสดงในแต่ละงานนั้นก็จะมีรูปแบบของการแสดงที่แตกต่างกันไป

(2) ประเภทวาระสำคัญ เป็นการแสดงที่จัดขึ้นตามวาระสำคัญของศาลาเฉลิมกรุง หรือเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ที่มีความสำคัญของประเทศชาติ

(3) ประเภทโครงการและการประกวด เป็นการแสดงที่จัดขึ้นเพื่อประกอบกับโครงการที่จัดโดยศาลาเฉลิมกรุง หรือมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การแสดงในแต่ละประเภทยังได้มีการจัดทำขึ้นด้วยจำนวนที่แตกต่างกันออกไป ด้วยวาระและเหตุผลในปัจจัยต่าง ๆ จึงทำให้การแสดงแต่ละประเภทยังสรุปออกมาเป็นเปอร์เซ็นต์ที่ไม่เท่ากัน จากการศึกษา และสืบค้นผลการวิจัย โดยการตั้งค่าเปอร์เซ็นต์ประเภทการแสดงทั้ง 3 ประเภทนั้น ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ 100 เปอร์เซ็นต์ พบว่าการแสดงประเภทที่ 1 ได้ 45 เปอร์เซ็นต์ การแสดงประเภทที่ 2 ได้ 45 เปอร์เซ็นต์ และการแสดงประเภทที่ 3 ได้ 10 เปอร์เซ็นต์

2) การแสดงที่เข้าเช่าใช้พื้นที่ในศาลาเฉลิมกรุงจัดแสดง อันมีนโยบายการบริหารจัดการที่จำเป็นจะต้องพลิกฟื้นศาลาเฉลิมกรุงให้กลับมามีชีวิตชีวาดังพระราชปณิธานดั้งเดิมของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๗ ผู้ทรงพระราชทานศาลาเฉลิมกรุงให้แก่ปวงชนชาวไทย และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมทางด้านการแสดงของไทยและสากล จึงได้รับพิจารณาเป็นราย ๆ เพื่อเอื้อเฟื้อสถานที่สำหรับจัดงานที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และศิลปะการแสดงต่าง ๆ

3) การแสดงที่จัดสำหรับรอบเสด็จพระราชดำเนิน เป็นการแสดงที่จัดขึ้นโดยการบริหารของศาลาเฉลิมกรุง มีการแสดงหลายรายการที่มีโอกาสได้รับเสด็จพระบรมวงศานุวงศ์ ที่เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง โดยการแสดงก็จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละวาระโอกาส ส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงในรอบปฐมทัศน์

4) การแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง เป็นการแสดงที่ถูกจัดขึ้นภายนอกอาคารศาลาเฉลิมกรุง ทั้งที่ศาลาเฉลิมกรุงจัดขึ้นเอง หรือร่วมกับองค์กรอื่น ๆ การแสดงส่วนใหญ่ก็จะเป็นศิลปะการแสดงของไทย และการแสดงดนตรี จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า การแสดงที่จัดภายนอกอาคารศาลาเฉลิมกรุงไม่ได้จะเป็นการแสดงที่ใช้สถานที่ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) การแสดงกลางแจ้ง จะเป็นการแสดงที่ต้องให้พื้นที่แก่ผู้ชมการแสดงที่มากกว่าในโรง และโดยส่วนมากจะเป็นการแสดงแสดงที่จัดเนื่องในงานการกุศล หรือเป็นงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดของภาคต่าง ๆ

(2) การแสดงในโรงละคร หรืออาคารอื่น เป็นการแสดงที่ศาลาเฉลิมกรุงนั้น อาจจะทำร่วมกับองค์กรอื่น จึงได้มีการตกลงเรื่องสถานที่จัดแสดงในบริเวณอื่น อีกประการหนึ่งนั่นคือ ต้องการจำนวนที่นั่งชมการแสดงที่มากกว่าจำนวนที่นั่งชมในศาลาเฉลิมกรุง

บทบาทศาลาเฉลิมกรุง ในยุคต่าง ๆ สามารถสรุปและวิเคราะห์ออกได้ทั้ง 4 ยุค คือ

- 1) ยุคภาพยนตร์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2476 – 2528
- 2) ยุคละคร เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2484 – 2488
- 3) ยุคโรงมหรสพสากล เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2528 – 2548
- 4) ยุคโขนศาลาเฉลิมกรุง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2536 – 2563

อภิปรายผล

ศาลาเฉลิมกรุงมีอายุกว่า 89 ปี ซึ่งเป็นโรงมหรสพที่มีอายุยืนยาวมากที่สุดในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย อีกทั้งยังมีประวัติศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดง ด้านบุคคล และทางด้านสถาปัตยกรรมอันแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญต่อประเทศไทย อีกทั้งยังมีองค์กรสำคัญที่คอยบริหารจัดการและดูแลศาลาเฉลิมกรุงเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น บริษัทสหศิณีมา จำกัด บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ สำนักงานส่วนทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ และมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง รวมไปถึงจนถึงหัวใจหลักสำคัญของการดำรงอยู่ซึ่งศาลาเฉลิมกรุง นั่นคือการจัดการแสดง เพื่อให้ศาลาเฉลิมกรุงนั้นดูมีชีวิตชีวาอยู่เสมอ ทั้งในส่วนของการจัดการแสดงที่บริหารจัดการศาลาเฉลิมกรุง การแสดงที่เข้าใช้พื้นที่ศาลาเฉลิมกรุงในการจัดแสดง การแสดงที่จัดสำหรับการเสด็จพระราชดำเนิน และการแสดงที่จัดภายนอกศาลาเฉลิมกรุง ในทุก ๆ รูปแบบของการจัดการแสดง มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สำคัญของศาลาเฉลิมกรุง บทบาทศาลาเฉลิมกรุง ในยุคต่าง ๆ จะเห็นได้ชัดว่าในแต่ละยุคนั้น ได้มีช่วงเวลาที่ค่อนข้างจะทับซ้อนกัน เนื่องจากสภาพสังคมสงคราม การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และค่าความนิยม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของแต่ละยุค ศาลาเฉลิมกรุงตลอดระยะเวลา 89 ปี ต้องผ่านสภาวะที่วิกฤตและกดดันมาเสมอ แต่ก็ยังคงฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นมาได้ ด้วยการบริหารจัดการที่ยึดมั่นในพระราชปณิธานแห่งสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และยึดหลักการ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ในการบริหารจัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ศาลาเฉลิมกรุง เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ที่ดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติ อันคุณูปการต่อวงการศิลปะการแสดงของประเทศไทยอย่างยิ่ง ศาลาเฉลิมกรุง จึงเปรียบได้ว่าเสมือนพระบรมราชานุสรณ์อันยิ่งใหญ่ที่สืบทอดพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระราชทานโรงมหรสพหลวงแห่งนี้ให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแก่พสกนิกรชาวไทยตลอดกาล

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง ครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ยังมีเรื่องสำคัญที่ควรค่าแก่การศึกษาต่อ ได้แก่ เรื่องสถาปัตยกรรมโครงสร้างของศาลาเฉลิมกรุง ทั้งภายใน และภายนอก เป็นหัวข้อที่ควรศึกษาต่อไป อีกทั้งยังเป็นงานวิจัยต้นแบบสำหรับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเหล่านี้ได้มาทำการศึกษาต่อ เกี่ยวกับการแสดงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2538). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโขน: กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของครุสภา.
- กฤษรา (ซูโรมาน) วริศราภริชา. (2551). งานฉากละคร 1 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทลีโร, จ. (2566).
- ใจรัก จันทรสิน. (2562). สถาปัตยกรรมสมัยใหม่กลุ่มสถาปนิกไทยรุ่นบุกเบิก พ.ศ.2459 – 2508. .
มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- ชัยกิจ ช่างต่อ. (2566).
- ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุข. (2566).
- ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. (1932). การปฏิวัติที่ถุกนิยามใหม่. .
- ธนาทิพ ฉัตรภุติ. (2547). ตำนานโรงหนัง. : กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เวลาดี.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2492). โขน: กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของครุสภา.
- ธวัชชัย ธรรมมโนวานิช. (2566).
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2550). ประวัติต้นรัชกาลที่ 6: กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- ภูมिरพี สวัสดิ์ฤทธิธรม. (2566).
- รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย จันทรสุวรรณ.).
- รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน. (2566).
- รองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์. (2566).
- ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2566).
- ส.พลายน้อย. (2550). ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.4:
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. (2556). 120 ปี ผ่านฟ้าประชาธิปไตย: นนทบุรี :
สำนักฯ.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2546). โรงละคร แนวคิดการออกแบบ: กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์: กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา กล้าเจริญ. (2542). สุนทรียศาสตร์นาฏศิลป์ไทย กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
การประชุมกลุ่ม (Focus Group)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ที่มา : ผู้วิจัย

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ที่มา : ผู้วิจัย

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ที่มา : ผู้วิจัย

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ที่มา : ผู้วิจัย

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข
การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญและเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

สัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญและเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

สัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญและเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

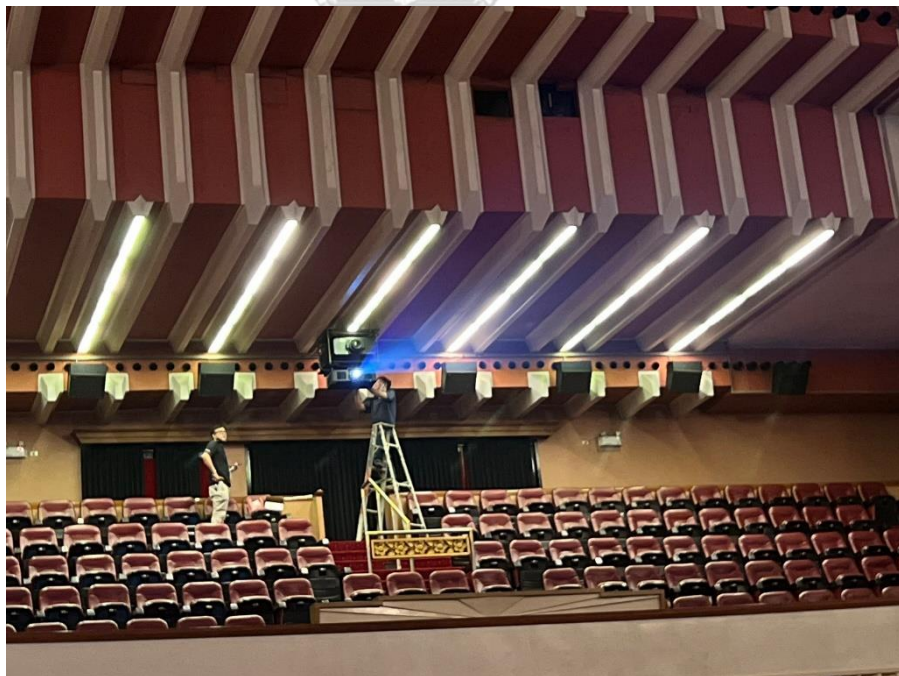
สัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญและเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

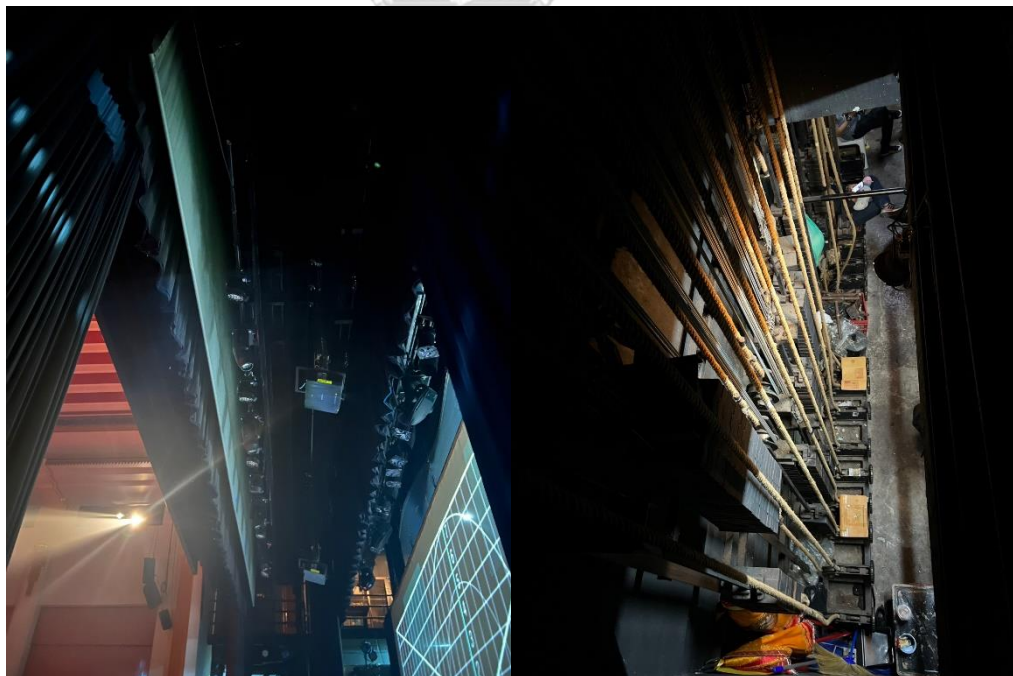
ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/> ,(ออนไลน์) 2566

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/> ,(ออนไลน์) 2563

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/> ,(ออนไลน์) 2563

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/> ,(ออนไลน์) 2563

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/> ,(ออนไลน์) 2563

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/> ,(ออนไลน์) 2566

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
ที่มา : ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2566

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : <https://www.salachalermkrung.com/> ,(ออนไลน์) 2566

การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง

ที่มา : บริษัท เฉลิมกรุงมณีทัศน์ จำกัด, ศาลาเฉลิมกรุง, 2537

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	จิรพัทธ์ พานพุด
วัน เดือน ปี เกิด	วันอาทิตย์ ที่ 4 กุมภาพันธ์ ปีพ.ศ.2539
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลรามาริบดี
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	26 ซ.ริมทางรถไฟ 2 ถนนริมทางรถไฟ แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี 10600
ผลงานตีพิมพ์	บทความเรื่อง การแสดง ณ ศาลาเฉลิมกรุง
รางวัลที่ได้รับ	-

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY